מנחת יוסף

ליוורנו

ספר

מנחת יוסף

(עם ח׳ אותיות נ׳ יוסף כל״אה עם נוהל אירגאס)

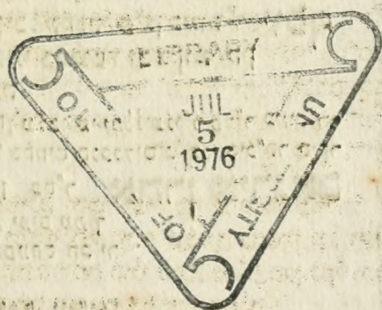
הנה כי כולא גמר לב לב העמק שאלה ועשה לו סגולה אזי קרבן מנחה אמרות טהורות ישים כהר״ות כת״רי כחלי צוף דבש את״י נעם ונכוחו דרושא · אר״ש מגדלת גדולי הקדש וזיו תולדותיו היתה יש התלמוד ונהר״ות המושכין פתח להאי פתחא · מספרי קדמאי מימר קדישין רבנן סבורא״י דאתו תמול״אי שגדלכין עבין ואותרגדין שבוז ושכהלוס ובדולחא עמד ומודד אר״ש משער לשער וילקט יוסף לקוטי בתר ליקוטי שיתין רהוטי רהוט ואסף איש טהור דינים ועניינים הערות ואזהרות מילי דיודכני ללמד לבני יהודה ולתור להם מנוחה · כזרעו קבנס הכינס וגם חק״ס מפי סופרים וספרים הוליך ומוסיף ועמד וקשר חבל בחבל משיחה במשיחה · ודלה מים כלשון הזהב והדר״ת ה״ן קש״תו כנה״רת תוסיף תת כחה · לשבר מתלעות עול בת הפלוסופים המתחכמים כנגד מע׳ התו׳ ובה וכרה מחא להו אמוחא · ונוסף הו״ד קצת הקדמות יקרות סו״ד שתו לעזר ולהועיל הולידם והצמיחה · ה״ה הרב המופלא המקובל האלהי ח״ק כמוה״ר **יוסף אירגאס** זצ״ל טרע כשערים שמו כמעשיו ובתקותו אין לו שכחה ·

הובא לבית הדפוס ע״י הח״הש והכולל חן ערכו פי ימלל עלו״ר פד״ר כמוה״רר **יצחק אירגאס** נר״ו ואתו עמו האחים הנכבדים נ׳ בני היל״הר מיקר הנכבד המ״ון כה״ר **אהרן אירגאס** למעבד להו נייחא · ישלם ה׳ פעלם ולא ימיש מתוך אהלם הלל והשמחה אכי״ר :

פה ליוורנו יע״א

שנת **לא המדרש הוא** העיקר לפ״ג

בדפוס המשובח של החכם כמוהר״ר **יעקב טובייאנא** נר״ו יאיר כי״ר

הקדמת

החכם השלם והכולל חן ערכו מי ימלל עצו"ר שד"ר מעיר הקודש טבריא כמוח"ר יצחק אירגאס נר"ו יאיר אכי"ר ·

חסדי ה' אזכיר תהלות ה' גודל חסד לאלפים ורבבות שגמלנו כל טוב · כי אזכרה מקדם פלאך אין מלה בלשוני כפי ובשפתי כי אפילות הנה ופי המדבר אשתקיל מלוליה מלה בסלע לך דומיה תהלה הלא טוב אם אמרתי אכנה בעיר כל"הן וזע"ון וע"קן דעדו עלי מנעורי עד בואי לחצר בית המלך טבור הארץ זאת העיר עיה"ק **טבריא** תוב"בא כללי ופרטי הקטנים עם הגדולים הנסתרות והנגלות על הנסים ועל הפורקן דחזיתיה ודלא חזיתיה מחול ירבון על כן אמרתי אשמרה לפי מחסום קויטי' למעוטא מתהדורי מלי נאלמתי דומיה הנה מה טוב · **אין אומר ואין דברים**

ידי לעושיהן פרושות פרוש מרובה ופי יום ליום יביע אודה ה' מאד כי הביאני עד הלום ועזוזו ונפלאותיו אשר עשה שאינו זוכה כזוכה לעסוק בתורה באתרא דמארי ביתא תלי זוויניה · ולכל בהם חיי רוחי וכל עצמותי תאמרנה הואת נעת"י נבי חיא לכל הארצות אוירא דארעא מחכים הא לאגמורי ספרא וספרי וכולהו תנוע' אתה האל עושה פלא בבעו מנך במטו מנך לא אוקרי או הדר"נא לצאת בחוצה ולא תקיא שארץ ח"ו אל תתן ה' מאווי · **אישא עיני אל ההרים**

ימים ושנים שלו הייתי לעובדה ולשומרה בטהרה על טהרת הקודש מהדר את למודאי הכא דאמרי זה חלקי חלק אלוה ממעל כי זה כל האדם · והן בעין קלא נפיק מן שמיא קום רד מאר מזה ונאספו שמה כל ההדרי"ם הדר"ת ארעא דרא דקמיה קב"ה ויקרא את שמם אדם · אמור רבנן בטעמא את מי אשלח ומי ילך לנו מי יעלה לנו ארוכה ומרפה כי באו בנים עד משבר חיל כיולדה וכשל כח הסבל כלתה פרוטה ועול החובות עד צואר הגיענו מנוי עז פנים שופך דמ"ים דם האדם · **לא איש דברים**

מה הלבון אומרת מי יעלה לנו בתחילה יהכו כי יכנן עינייהו כאמור לי מ כרי ידיך לא אסורות נא אתה ממחיצתך קדם עצמך לדפוק על דלתי נדיבי עם אלהי אברהם אחינו שבגולה והיתה הרוחה אולי אוכל בב"ה הני כשי והלל יגיל אותך והשיבך על כנך לשקוד על דלתותיו יום יום כאשר בתחלה ·

ממוצא וממערב ורא ממדבר הרים

שתי בה' מחסי קמתי ואתעורר קל כנשר עובר אורחות ימים ונהרות ומדבר שמם מקום גדודי חיות קטנות עם גדולות ולסטים מזויינים תלתא דפורענותא · מפחד אויב ומכאמת אזנה תסמר שערת בשרי ותדד שנתי מעיני מפחד בלילות ממעונות אריות נבא דאריותא · דין הרפתקי עינו לשמיא בטלית הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש כי גדול מעל שמים חסדך לעילא מכל

ברכתא

הקדמה

ברכתא · **כי לא כלו רחמיו חדשים לבקרים**

מה אתן לך האלהים שיר ושבחה על כל הטובות והחסדים אשר עשית עמדי בהעלותם על לבבי כעשה בסדר קידושים אמרתי עת לעשות לה' להוציא לאור תעלומה על מש"כ הדפים חידושי האשל הגדול אשר כרמה גדול תרבן שמו מרנא ורבנא הגאון המקובל האלהי כמוהר"ר **יוסף אירגאס** בעל מחבר ספר **דברי יוסף** ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ מכל האוכל אשר יאכל בשרה סגולה מגילת סממנים בידו קלופה שלשה קנמון תשבה וכי ירכון אנשים על שדה הארץ הבית והעליה מטלטלי אגב מקרקעי ולכל חבר הנוהם למתון בפתחו עמדו כל העם ושום דמי מלחמה בשלם ותקיים כהו תנות פריעה כידוע ומפורסם לכל יודעי דת ודין וזכיותו וזכות תורתו וקדושתו יכולה היא שתגן עלי ויראני אותו ואת נוהו חיים וקיימים נאמנים ונחמדים גבור בארץ יהיה זרעו **דור ישרים**

ברם זכור אותו האיש לטוב הלא זה חוד היקר ונכבד החשוב כמה"ר **רפאל אירגאס** נר"ו אשר נמצאו בידו כתבי הרב המחבר זצ"ל גנוזים בבית גנזיו · ואשר על ידו השני היקר והחשוב רודף צדקה וחסד הולך בדרך ישרה כמה"ר **יוסף חי אירגאס** נר"ו ואתו עמו היקר ונעלה החשוב כמה"ר **עמנואל אירגאס** נר"ו נין ונכד לרבינו המחבר זיע"א אשר בלב שלם נדבה רוחם אותם להיות לי לעזר"זר לקירבה המלאכה לעשות נחת רוח לאביהם ז"ל ה"ה החשוב ונכבד היקר ונעלה המו"ן כמה"ר **אהרן אירגאס** זצ"ל אשר כל ימיו היה מצטער להוציא לאור כתבי הקודש הנז"ל מעשה ידי רבינו אור תעלומה ולא אסתייעא מלתא עד בואו עד הלום ועל זה אמרו רז"ל מקום הניחו לנו הרא' וכו' ישלם ה' פעולם ותהי משכורתם שלימה ויחיו ויפרו וירבו בתלת מילי דאמור רבנן בני חיי ומזוני ויתן להם ה' חיים ארוכים חיים של שלוה חיים של שמחה וזכות רבינו המחבר זיע"א יגן עליהם ועל כל הנלווים אליהם לטובה ולברכה אכי"ר .

אנא ה' שלח לנו המלאך הגואל הוא יגאל אותנו ושבו בנים לגבולם ונחדש שם המלוכה בבנין אפריון ועלו מושיעים בהר ציון ההר הטוב הזה וכבודו עלינו יראה גדול יהיה כבוד הבית הזה · נאם הגבר מעפר דל רשף מרוקתיה אראויל ואתי שליחא דרבנן רבני אלפין מעה"ק **טבריא** תובב"א ממשפחת רבינו המחבר זיע"א

הצעיר **יצחק** בלא"א **רפאל משה אירגאס** ס"ט:

הקדמת הרב המחבר

ליחדא שמיה דקב"ה ושכינתיה לשם קדושת כל ישראל

יתברך הא-ל וישתבח הבורא אשר העירני ללקט איזה מאמרי רז"ל המדברים בעניני מעלת תורתינו הקדושה וגם איזה עניינים ודינים ומנהגים של החסידים להדריך את עצמי ואת אשר כמוני הנה הלום דהיינו אחרי דואי כי אם נתן הספר את אשר לא ידע ספר לאמר קרא ואמר אקרא כי זה כל האדם ידעו את ה' למקטנם ועד גדולם מפלאות תמים דעים בו יראה האדם טובה לעצמו להיות עודנו בעולמו דורש טוב לעמו עד שיגיע לפרקו לשאת חלקו כי ישלים חקו בו יבא ברינה למקרו שלם ובין צדיקי ג"ע לא יאלם לא יבוש ולא יכלם

ובהיות כי תכלית האדם וביאתו לעה"ז הוא לעשות רצון יוצרו וללכת בדרכיו ולהמציא נחת רוח לפניו מתוך מעשיו הטובים ופעולותיו המתוקנים והכל יאמרו עליו אשרי שזה גידל והוא ית' ויתע' משתבח ומתפאר בו כמו שכתוב עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר · ע"כ צריך כל אדם השלם בדעותיו להקריבו בעיניו ולשקול כל מעשיו במאזני צדק ולא יוציא דבר שלא מן הראוי וכן כצדק כל אמרי פיו ויכלכל דבריו במשפט ולא יצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן וירחיק עצמו מן הכיעור ומן הדומה לו מן הגזל ומן הגנבה מן התאוה ומן החמדה ויהיה לעולם נעלב ולא עולב שמח וטוב לב מן הבא בידו טוב עין מסתפק במותר לו אוהב אוהב את הבריות שפל רוח ומרודה נבזה בעיניו ומכבד את הכל אוהב את התוכחות ומקבל את המוסר מקרב את הכל ומתרחק מן הכל ולהשוות את ה' לנגדו תמיד וזהיר בברכותיו ומכוין בתפלותיו ישר במדותיו וחכם בדעותיו מואס את המתנות ומתרחק מן המאכלות מותר במעוט ואוכל לשובע נפשו מנמנם עצמו בפת חריבה ובולם את פיו בשעת מריבה חונן דלים ומרחם על שאביונים ומפקח על עסקי האלמנות והיתומים מכבד את התורה ואת לומדיה ומקרב נחת רוח לעושיה חס על ממונו וחוזר בהודאותיו כ"ש בהוצאת כל ימיו וזה כל האדם שצריך כל ירא אלקים לראות כיצד ימיו יוצאים מתחת ידו שלא יצאו לבטל ולבהלה כי עתיד הוא ליתן דין וחשבון לפני מי שבראו על שיצאת ימיו כיצד חלק אותם כיצד התנהג בם כי אפילו על שיחה בטלה שבין איש לאשתו שדרך בני אדם לדבר ולהרבות עתיד ליתן דין וחשבון כ"ש על שאר העניינים אשר הוא מוזהר בהם שצריך להתרחק מהם ואם על הדיבור כך כ"ש על מעשים רעים ומקולקלים ועל כן צריך כל אדם להשתדל על הימים ועל הלילות על השבתות ועל השעות שלא לאבד אפי' א' מהם בהבלי העולם ותאותיו ומשעת אשר קם בבוקר ממטתו עד שכבו בערב על מטתו שיראה ויבין כיצד הוצא זמנו שיהיו הכל בחפצי שמים וחפציו עצמם יהיו בחפצי שמים נקיים וטהורים ·

הקדמה

ועתה שמע בקולי איעצך ויהי אלהים עמך ואל תפן אל דברי הפלוסופים ואל תלמד בספרי שכולם מלאים שקרים עשה זאת איפה בני והנצל לא ולמד מנהג ותיקון אנשי קודש אי׳ תוב״ב חסידי׳ ואנשי מעשה שלא יטעמו מדבשה כל מאומה משום עוקצה מאשר פיה פתחה בחכמה ואחריתה מרה כלענה · ע״כ האיש הירא לנפשו ירחק מזה הלימוד משום תולדה דאש התינות ואל תאמר בלבבך גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע מאותו שהוא מקלוע גדול והנא דמסייע לכל מרע והשכל שכבר קדמוך גדולים חקרי לב אל ביניהם נשענו ו אמינו בעצמם שלא יעשלו ובלתה מלודה אם לא בהם הלא בשמותיהם ובכבודם נודע · ועזא החכם כל באיה לא ישובון ר״ל כל הבא ונכנס מתחלה בחכמה זאת לא יוכל לצאת ממנה להכניס לבו בחכמת התורה כי לא לשוב מחכמה טבעית שהורגל בה כי לבו תמיד להמשך אחריה ומחמת זה לא ישיג לעמוד על חכמת התורה שהיא אורחות חיים כי יהיה לבו תמיד על חכמת הטבע ותעלה ביותו להשוות ב׳ החכמות יחד ולהביא ראיה מזו לזו ומתוך זה יעות המשפט כי ב׳ הפכים הם צרות זו לזו ולא ישכנו במקום אחד ·

קודש ישראל לה׳ והחמירו לכל קרוב אף גם לחבורי בני בריתנו הנוגעת באותה חכמה והוא מנהג ותיקון של גליל העליון וירושלים תוב״ב · לכן אמור לבני ישראל לבי אומר לי העד בהם היום שכל הבא לחקור בעיונים עליונים עד המקור יקוצו ויבושו בשיבור וסיפו לעקור שורש מה משורשי האמונה והדת כי קרוב הוא · ע״כ האיש הישר ס ף סיף זולתי הפלוסוף רשע יבחין שהצדיק ילבש בצדק האמונה אזור למתניו בדברים שבקדושה רבא · ואומר אני שאם אין לב האיש הפלוסוף עז וקשה ונועז בקרבו יותר נראה אין ספק דהאי שישים וניחם על הרעה קולה אשר אחזתו והאמין בשם ובתורתו שהיא אהית אחרי שכל העול׳ מודה הודאה גמורה על אמתתה שאין למעלה מזה העדות אל תורת ה׳ שהיא נאמנה ואם התורה הזאת נצחית או זמנית איש איש באמונתו יחיה כי לא מלבי לבעור בלער זה היום בכאן כי עוד חזון למועד (ואם בזמן מהזמנים במחתרת נמצא גנב גונב דעת הבריות שחידש ובדה מלבו סדר עבודה לכוכבים ומזלות סופו תופית עליו כמו שהיה לנביאי הבעל בימי אליהו בהר הכרמל וכעובדה דדגון שנפל ארצה לפני ארון ה׳ וראשו וב׳ כפות ידיו כרותות על המפתן וכמעשה שהוא בנבוכדנצר דמן אנשא טריד ועשבא כתורין אכל שבעה עדנין · ומלבד שא זכר עשה ס׳ תנחומא בפ׳ וארא לנפלאותיו של הקב״ה אשר עשה באנשים החוטאים בפשע רב ורשע גבוה כזה משם תראנו ואנכי לא הבאתי זולת אלה שלא להלאות על האנשים עד שכולם הודו ואמרו משה אמת ותורתו אמת והנו בדאים) והאיתי להעתיק פה קצת ממה שאמרו רז״ל על זאת הלימוד ·

כתב הרא״ש ז״ל בתשובותיו סי׳ נ״ה הנעה הראשונה אשר כתבת שאין ראוי שיפסוק דין זה אלא מי שיש לו ב׳ דברים הללו שיהיה בעל סברה נכונה ושיהיה

הקדמה

ושיהיה בקי בלשון ערבי האמיתית · על הדעה הראשונה שכתב כת שצריך שיהיה בעל סברה תהלות לאל חנני אלהים ויש לי כל בסברה אמיתית של תורת מרע"ה בכל חכמי ספרד המתגאים בימים האלה · ואעפ"י שלא ידעתי מחכמה חיצונית שלכם בריך רחמנא דשזבן מינה כי כח האות והמופת להדיח האדם מיראת השם ומתורתו ·

עוד כתב ועל מ"ש מגזרת השכל וגזרת הדת מה אשיב על זה לא תהא תורה שלנו כשיחה בטלה שלכם חכמת הגיונכם אשר הרחיקו כל חכמי הדת נביא מתנה אות או מופת לחייב ולזכות לאסור ולהתיר והלא מקורה לא האמינו במשה ובמשפטים וחקים צדיקים על ידו בכתב ובקבלה ואיך שואבי מימיה יביאו ראיה מהם לחקים ומשפטים של מרע"ה ולפסוק דינים במשלים שהורגלו בהם בחכמת הגיונכם האף אין זאת וכי בימי ובמקומי יפסקו הדינים על פי המשלים ת"ל בעודני חי עוד יש תורה לישראל להביא ראיה מהמשנה וגמ' בבלית וירושלמית ולא יצטרכו להביא משלים לפסקי הדינים כי חכמת הפלוסופיא וחכמת התורה והמשפטים אינם ע"ד א' כי חכמת התורה היא קבלה למשה מסיני והחכם ידרוש בה במדות שנתנה לידרש בהם ומדמה מלתא למלתא אעפ"י שאין הדברים נמשכים אחר חכמת הטבע אנו הולכים עפ"י הקבלה · אבל חכמת הפלוסופיא היא טבעית וחכמים גדולים היו והעמידו כל דבר על טבעו ומרוב חכמתם העמיקו שחתו והצרכו לכפור בתורת משה לפי שאין כל התורה טבעית אלא קבלה ועל זה נאמר תמים תהיה עם ה' וגו' כלומר אפילו יצא לך הדבר חוץ מן הטבע אל תהרהר על הקבלה אלא בתמימות התהלך לפניו לכן אין להביא ראיה מדבריהם לעשות אות או מופת וגזרות ומשלים על משפטי ה' הישרים · עכ"ל הרא"ש :

והרב הגאון רבינו האיי זלה"ה נתרעם במכתביו על לומדי החכמה שהיא תמלא לשונו בעין ישראל במס' חגיגה במא' ד' נכנסו לפרדס ואחר אשר האריך הוא ז"ל בגנות לומדי הפלוסופיא אמר עוד ואשר יתעסק בדברים האלה יסיר מעליו יראת שמים ויפסד באותן הענינים כי יסלק מעליו כל ר"ת לגמרי · ומזאת ההסרה יארע לבני אדם שישבשו דעתם עד שלא ישתו לעזובת התפלה ולשאר המצות ואם המתעסקים באותם דברים ודרכי הפלוסופים יאמרו לך כי דרך סלולה ובזה ישגו לידיעת הבורא לא תשמע ולא תאבה · ודע באמת כי יבזו לך ולא תמצא יראת חטא וזריזות וענוה וטהרה וקדושה אלא באותם המתעסקים במשנה וגמ' עכ"ל רבינו האיי ·

והרב מאיר אלדבי הספרדי נכד הרא"ש היא כמו שכתב בספרו דף ק' והוא כתב בספרו שבילי אמונה נתיב ח' דף ק"ז ע"ג ז"ל ראיתי קצוי רוח שחשבו עשיית המצות שאביי ורבא עשאים ומתגים הם דבר קטן שלא עלה ביד המתעסק בהם רק שכר עשייתן שאין בעשייתן אלא קיום מצות הבורא ית' וכו'

הקדמה

עד ומזה יצא להם ביטול העשיה בכלל המצות בתפלה ותפילין ואיסור והיתר ואין נותנים דעתם רק בספרי חכמי האומות בפלוסופיא והטבעי וחשבים שזהו מרכבה וזה באמת אבדן ומות והמאמינים בן נבדלים מקהל ישראל וכו' עד ומרוב עונינו כמנאו מבני עמינו נמשכים אחר הפלוסופיא אפרים רועה רוח ורודף קדים וברית עם חכמי האומות יכרתו להתעסק עם חכמת היונים ויהיו לאחור ולא לפנים ומהאמונה הם חיצונים כי למדו הפלוסופיא הנקראת חכמות חיצוניות וכו' עד גרסינן בפ' חלק א"ר עקיבא הקורא בספרי החיצונים אין לו חלק לעה"ב ולזה כיון שלמה הע"ה באומרו דרכי שאול ביתה יורדות אל חדרי מות וכו' אח"כ הודה ולא בוש על חטאתו אשר חטא בלמדו מעט ממנה ואמר בזה הלשון עם היות שידעתי בעצמי שעשיתי בזה עון אשר חטא את עוני אני מזכיר ואת חטאי אני מזכיר

עכ"ל ר' מאיר אלדבי"י בספרו שבילי אמונה עא"ב כי קלרתי·

והרב הנקובל מאיר בן גבאי בספרו עבודת הקדש בחלק התכלית מתחילתו עד פי"ג חגר חרבו בישמעאל ודחה בב' ידים וטען טענות על בעל דרך אמונה אשר יצא לישע הפלוסופיא והשיב על דבריו והוכיח שהיא אסורה לכל אשר בשם ישראל יכונה ע"ש·

ובספר הזהר פ' משפטים דף קכ"ד ע"א ז"ל ושם אלהים אחרים לא תזכירו דא מאן דאתעסק בספרין אוחרנין דלא מסטרא דאורייתא לא ישמע על פיך דאסור לאדכרא לון ומילף מנייהו טעמא כ"ש על אורייתא עכ"ל הזהר· והחסיד הר"י יעבץ חבר קנר קראו אור החיים להזהיר על הפלוסופיא ולחרף ולגדף לומדיה והוא כולו מראשו ועד סופו מדבר על זה ע"ש·

והרב מנחם דלונזאנו ז"ל הה כתב בס' שתי ידות דף ל"א ע"ב וז"ל הראיתיך בעיניך להקת חכמי ישראל הקדושים דוחים ומרחיקים והושים הפלוסופיא והנה בסודם תבא נפשי ובקהלם תחד כבודי כמוני כמותם בסברא זו אך בדבר א' אני חולק על קנאתם והוא כי קנאתם אשר מהם בעל ספר הישר אחרי שגלו נבלות הפלוסופיא לעיני מאהביה חזרו ומצאו לה תקנה ושיתר בתנאי שיהיה לומדה עם חכם בקי וחסיד באלו עם זה יהיה בטוח לב הלומדה שינצל ממכשול· ואני אומר שא"א לאדם ללמוד הפלוסופיא אם לא שיקבל עליו קודם ההסתכן ויאמר בלבו הנני בא להתפלסף ויעבור עלי מה שיעבור משבוש הסברות והפסד האמונות ואז ובא בא בכל אות נפשו אך מי שלא ירצה לקבל עליו ההסתכן ורוצה לשמור אמונתו ושיהיה יראת אלהיו בלבו לא תמעד אשוריו אין לו תחבולה ותקנה שבה יוכל להתפלסף כלל כי תקנה זו שאמר שילמד עם בקי וחסיד אינה כלום כי אין אדם יכול לדעת על מי יסמוך כמו שביארתי בדפוס הראשון עכ"ל השתי ידות·

והרב הריב"ש ז"ל כתב בתשובותיו סימן מ"ה כתב ז"ל אמנם ספרי הטבע המפורסמים לא מן השם הוא זה אבל ראוי לימנע מהם מפני שהם מתאמצים

הקדמה

מתאמצים לעקור עקרי תורתינו הקדושה ובפרט ב' עמודי התוך אשר היא נכונה עליהם שזהו חידוש העולם והשגחת השם בפרטי המין האנושי והם מביאים ראיות ומופתים לפי דעתם לקיים קדמות העולם ושהוא מחוייב מן הש"ת כמו שהאור מחוייב מן השמש והצל מן האילן ואין יכולת לש"ית לשנות דבר מטבעו ולא להאריך כנף הזבוב ולא לקצר רגל הנמלה כמו שאין יכולת לשמש לשנות האור הנמשך ממנו ולא האילן הצל · וכן שהשגחת הש"ית לא תהיה במה שלמטה מגלגל הירח וכתבו בספריהם שאין ידיעה שלימה רק אותה שהיא מצד החקירה לא מצד החקירה · ואנחנו מקבלי האמת דעתנו שהתורה שלנו שלימה שבאה אלינו במעמד הר סיני מפני הגבורה ובאמצעות אדון הנביאים מרע"ה · היא למעלה מהכל וכל חקירה כאפס ותוהו לערכה וכו' עד ולא א"ר עקיבא המאמין בספרי החיצונים אין לו חלק לעה"ב אלא אמר אף הקורא אותם פן יטו את לבבו להאמין בדבריהם וכו' עד ואין לנשיא ראיה מהרמ"בם ז"ל כי הוא למד קודם לכן כל התורה כולה בשלמות הלכות הגדות ותוספתא ספרא וספרי וכולי תלמודא בבלי וירושלמי כמו שנראה מס' משנה תורה שחיבר · וכדי להשיב את האפיקורוס עשה ס' המורה לסתור המופתים והראיות שהביא הפלסוף לקיים קדמות העולם · וכן בענין ההשגחה ולפי שהיו בזמנו הרבה מישראל נבוכים בעקרי התורה מפני מה שלמדו מן החכמה ההיא וכו' ועכ"ז לא נמלט הרב ז"ל מהמשך קצת אחר החכמה בקצת המופתים כגון כבן הגרפית ובמעמד הר סיני ואולי לא היתה כוונתו רק כאשר לא יוכל להשיב האנשים ההם לגמרי מן הקצה אל הקצה וביאר להם ענינים מוטעים מן התורה בתורה מסכמת אל הפלוסופיא וגם זה כתבו ברמז ובהעלם וכו' עד והחכם ר' לוי ז"ל גם הוא היה חכם גדול בתלמוד ועשה פי' נאה לתורה ולספרי הנביאים והלך בעקבות הרמ"בם · אמנם גם הוא הטו את לבבו אותם בחכמות הרבה מדרך האמת וכו' עד ומעתה ישא כל אדם ק"ו בעצמו אם ב' החכמים הגדולים האלה לא עמדו רגליהם במישור בקצת דברים כבודם במקומו מונח והם היו גדולי העולם איך נעמוד אנחנו אשר לא ראינו מאורות לערכם וכמה וכמה ראינו שפרקו עול התפלה נתקו מוסרות התורה והמצות מעליהם בסבת לימוד אותם החכמות עכ"ל הריב"ש ז"ל ·

ברוך אלהינו שבראנו לכבודו והבדלנו מן הטועים ונתן לנו תורת אמת ולא זז מחבבנו עד שקראנו ממלכת כהנים וגוי קדוש עם מרעיתו וצאן ידו הכל נחלתו בן יקיר וילד שעשועים ובהנה רבות לאומות של חבה וכמה ברכות לראש צדיק בלי קצבה ועל הכל כבוד חופת הר סיני ששם היו כל הנשמו' הנמצאות והבאות ובתוכם השמיעם את קולו הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו ואת קולו שמענו מתוך האש כיסה שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ כי הכל שלו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו אשר נתן לנו תורת אמת אל חי חלקנו צורנו וגואלנו · וחיי עולם נטע בתוכינו התורה עלה בגדיל תושיה גדול העצה ורב

הקדמה

העלולה · אשר עיניו פקוחות להחיות עם רב בתורתו התמימה · ואני הצעיר והקטן כשראיתי את גודל תורתנו היקרה אמרתי בלבי להעתיק איזה מאמרי רז"ל המדברים במעלת תורתנו הקדושה ובערך יקר תפארת גדולתה להראות העמים והשרים את יופיה וקראתי שמו · בכו"ד התור"ה ע"ש שמדבר בגודל מעלת התורה ואיזה הקדמות שצריכים שלומדים בה וסדר לימוד עם הנערים ומעלת המחזיק ידי לומדיה ואח"כ מדבר בגודל עונש האומרים שאין בתורה אלא פשטה ובמעלת העוסקים בחכמת הקבלה ואיזה הקדמות הצריכות אל המתחילים בזאת החכמה · והנה מיום עמדי על דעתי הייתי משתאה מחריש וחשבתי דורות הראשונות אשר חברו ספרים גדולי' לא הביאו בספריהם חידושי הדינים הנמצאים בס' הזהר ובכתבי האר"י ושל"ה ושאר ספרי היראה אלא לפעמים מעט מזער ואותם הדינים ג"כ צריך אדם לידע אותם ולקיימן כל דאפ' לו לקיים כמ"ש ז"ל חייב אדם לומר מתי יגעו מעשי למעשה אברהם יצחק ויעקב שלא קנו עוה"ז ועוה"ב וימי משיח ותחיית המתים אלא בשביל מעשיהם הטובים ותלמוד תורה · ובס' יש נוחלין ז"ל מכאן תשובה לאומרים שאין אנו מחוייבים ליזהר בכל הדברים לעשותם או שלא לעשותם כי אם אותם הדברים הכתובים בתלמוד באזהרה · אבל הדברים הכתובים בתלמוד שלא באזהרה גמורה וכן הענינים הכתובים בס' הזהר ובשאר ספרי חסידי בודאי המקיימן קדוש יאמר לו אבל מי שאינו רוצה בקיומן אין בזה עון אשר חטא ואין עליו עונש · והנה מהמאמרים האלה מוכח שהוא חייב ועתיד ליתן את הדין על אשר לא שמר ועשה מה שהיה יכולת בידו לעשות טוב ונחת רוח ליוצרו ומה שרז"ל הקדושים לא הטילו חיובם ועונשם על כל קהל עדת ישראל לפי שאין רוב הצבור יכולים לעמוד בו אבל מי שיש בידו יכולת לעמוד בהיכל המלך ה' צבאות ולקיים כל הכתוב בס' הזוהר ובשאר ספרי חסידי קדמאי הקולר תלוי בצוארו לעשות ולקיים וא"א לו לפרוק עול מעל צוארו כמ"ש חז"ל במאמרים הנז' עכ"ל · וע"כ אני הדל והנבזה קנא קנאתי לה' אלהי צבאות ואמרתי עם לבבי למען שמו הגדול ולמען עמו ישראל העמוסים בעול התלאות לזכותם דלא לירתו תרתי גיהנם להעמיד על חיבור הזה דינים ומנהגות טובים הצריכים לכל אדם ומחוייב לידע אותם ואיך יתנהג האדם מקומו ממטתו עד שכבו במטתו וקראתי את שמו · **פרי מגדים** וגלוי וידוע לפני הבונה בשמים עליה אשר הוא בוחן לבות וכליות כי אין כוונתי בחבור זה הספר להתגדל בו ולא ליקרא שמי בקרבו כי אם יען שהשכחה מצויה וגם המחברים האריכו למעניהם בראיות אמרתי אני בלבי אלקטה נא ואאספה בעמרי' אחרי הקוצרי' שנים שלשה גרגרים בראש אמיר · מספרי אותם המחברי' ואמרתי אני בלבי לכתוב אלה הדברים למען יהיו לי למזכרת ואשמרה אותם משמרת · והנני מתחנן ומתפלל יומם ולילה לפני אל עליון השוכן ברום חביון ומבקש מלפניו למצוא חן בעיניו ולהיות עם לבבי בעת מחשבי ועם ידי בעת

מעבדי

מעבדי ועם פי בעת הטיבי ויהיו לרצון אמרי פי ובה' בטחתי אשר לפניו הנסתרות גלויות שלא יחשדני אדם בזאת המלאכה ולא ידינני לכף חובה כ"א לכף זכות ובכוונה טובה וקראתי שמם בכללות **מנחת יוסף** יען שמנחה היא שלוחה לאדון כל הארץ מראשית פרי אדמתי ואליו אשים דברתי יקבל ברצון את מנחתי ותהיה לריח ניחח אזכרתה לה' ובו אבטח ולא אפחד ונחני בדרך אמת לא ימנע טוב להולכים בתמים תכון תפלתי קטורת משאת כפי מנחת ערב · בה דברי ליחוד קב"ה ושכינתיה הכותב במר נפשו דואג וכואב על חרבן בית אלהינו ועל אריכות הגלות וחילול שמו הגדול וצרת אחינו בית ישראל ויהיה עמדי בעזרתי לבא אל ארץ הקדושה לחיים ולשלום ולזכות נפשי רוחי ונשמתי ונפש הפקודים מערכי דלא ניתי בכסופא לעלמא דאתי אכי"ר ·

הצעיר **יוסף אירגאס** ס"ט

(כתב על הנייר שלא להוציאו חוץ ולזכות את הרבים)

אגרת שבת

אגרת ששלח השבת להרב אברהם אבן עזרא ז"ל

בשנת ארבעת אלפים ותשע מאות ותשע עשרה בחצי ליל שבת בארבעה עשרה לחדש טבת ואני אברהם הספרדי הנקרא אבן עזרא הייתי בעיר אחת מערי האי הנקרא קצה הארץ שהיא בגבול שביעי מגבולות ארץ מושבת ואני הייתי ישן ושנתי ערבה עלי וארא בחלום והנה עומד לנגדי במראה גבר ובידו אגרת חתומה ויען ויאמר אלי קח זאת האגרת ששלחה אליך השבת ואקוד ואשתחוה לה' ואברך השם אשר כבדני זה הכבוד ואתפשה בשתי ידי וידי נטפו מור ואקראנה ותהי בפי כדבש למתוק · אך בקראי הטורים חם לבי בקרבי ובהגעי יצאה נפשי ואשאל לעומד לנגדי מה פשעי ומה חטאתי כי מיום שידעתי את השם הנכבד והנורא אשר בראני ולמדתי מצותיו לעולם אהבתי השבת ובטרם בואה הייתי יוצא לקראתה בכל לבי נס בבואה הייתי משלח אותה בשמחה ובשירים ומי בכל עבדיה כמוני נאמן ומדוע שלחה אלי זאת האגרת ·

אני

אגרת השבת

וזאת היא

אני שבת עטרת דת יקרים : רביעית בעשרת הדברים •
ובין השם ובין בניו אני אות • ברית עולם לכל דורות ודורים •
ובי כל מעשיו כלה אלהים • וכן כתוב בראשית כל ספרים •
ולא ירד בו מן • למען אהיה מופת להורים •
אני עונג לחיים על האדמה • ותרגיע לעם שוכני קברים •
אני חדוות זכרים גם נקבות • ושבים בי זקנים עם נערים •
ולא יתאבלו בי האבלים • ובי לא יספדו על מות ישרים •
השקט ימצאו עבד ואמה • והגרים אשר הם בשערים :
ינוחון כל בהמות הם ביד איש • בסוסים וחמורים ושורים •
וכל משכיל ביומו הוא יקדש • וגם יבדיל חשוכים כנזירים •
בכל יום ימצאו שערי תבונה • ביומי נפתחו מאה שערים •
מכובד מעשות דרך • ונכון מצוא חפץ ודבר דבר •
ושמרתיך מכל אשם • למען שמרתני מאוד מימי נעורים •
בזקנותיך שגגה נמצא בך • אשר הובאו אליך הספרים •
ושם כתוב לחלל יום שביעי • ואיך תחשה ולא תדור נדרים :
לחבר איגרת דרך האמונה • ותשלחם אל כל העיברים •

ויען ויאמר אלי כיר השבת הוגד הוגד אלי אשר הביאו תלמידיך אל ביתך אתמול ספרים פרושי התורה ושם כתוב לחלל את השבת ואתה תאזור בעבור כבוד השבת להלחם במלחמת התורה עם אויבי השבת ולא תשא פני איש ואיקץ ואתפעם רוחי עלי ונפשי נבהלה מאד מאד וארחץ ידי ואוציא הספרים חוצה אל אור הלבנה והנה כתוב שם פירוש ויהי ערב ויהי בוקר • והוא אומר כאשר היה בוקר יום שני עלה יום אחד שלם כי הלילה הולך אחר היום וכמעט קרעתי בגדי וגם קרעתי זה הפירוש כי אמרתי טוב לחלל שבת אחת ולא יחללו ישראל שבתות הרבה אם יראו זה הפי' הרע גם נהיה כולנו לעג וקלס בעיני הגוים ואתאפק בעבור כבוד שבת ואדור נדר אם אתן שנת לעיני אחר צאת יום הקדוש עד שאכתוב אגרת ארוכה לבאר את ראשית יום התורה להרים מכשול ולהסיר פח ומוקש כי כל ישראל הפרושים גם הצדוקים עמהן יודעים כי לא נכתבה פרשת בראשית מעשה השי"ת בכל יום • רק בעבור שידעו שומרי התורה איך ישמרו השבת כאשר שבת הש"י ולספור ימי בראשית והנה אם יהיה סוף הששי עד בוקר יום השביעי היה לנו לספור הלילה הבא הנה זה הפירוש מתעתע כל ישראל במזרח ובמערב גם הקרובים גם הרחוקים גם החיים גם המתים והמאמין בפי' זה הש"י ינקום נקמת השבת ממנו והקורא אותו בקול גדול תדבק לשונו לחכו גם הסופר הכותב אותו בפירוש התורה ידיו יבש תיבש ועין ימינו כהה תכהה ולכל בני ישראל יהיה אור :

מנחת יוסף

ליקוטי דינים ועניינים · יוצאים בסימני"ם

א **כתוב** בהקדמת ספר הזהר דף ד' ע"ב ר"ש פתח ואשים דברי בפיך כמה אית ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא יממא ולילא בגין דקב"ה צאית לקלהון דאינון דמתעסקי באורייתא ובכל דאתחדש באורייתא על ידא דההוא דאשתדל באורייתא עביד רקיעא חדא · תנן בההיא שעתא דמלה דאורייתא אתחדשת מפומיה דבר נש ההיא מלה סלקא ואתעתדת קמיה דקב"ה וקב"ה נטיל לההיא מלה ונשיק לה ועטרין לה בשבעין עטרין גליפין ומחקקן וכו' ·

ב שם ד"ה ע"א **עוד** אמר ר' אלעזר מהו ובצל ידי כסיתיך · א"ל בשעתא דאתמסר אורייתא למשה אתו כמה רבוא דמלאכי עלאין לאוקדא ליה בשלהובא דפומהון עד דחפא עליה קב"ה והשתא דהאי מלה סלקא ואתערק וקיימא קמי קב"ה איהו חפי על ההיא מלה וכסי על ההיא בר נש דלא אשתמודע לגבייהו ולא יקנאון לגביה עד דאתעביד מההיא מלה שמים חדשים וארץ חדשה הה"ד ובצל ידי כסיתיך לנטוע שמים וליסוד ארץ מכאן דכל מלה דסתים מעינא סלקא לתועלתא עלאה הה"ד ובצל ידי כסיתיך מאן אתחפי ואתכסי מעינא בגין לתועלתא עלאה הה"ד לנטוע שמים וליסוד א"ר כמה דאתמר ולאמר לציון עמי אתה ולאמר לאינון תרעין ומלין דמצויינין אלין על אלין עמי אתה אל תקרי עמי אתה בפתח אלא עמי אתה בחיריק למהוי שותפא עמי · מה הכא במלולא דילי עבדית שמים וארץ אוף הכי את זכאין אינון דמשתדלי באורייתא ואי תימא דמלה דכל בר נש דלא ידע עביד דא · ת"ח ההוא דלאו אורחיה אורחי אורייתא (כלומר דורש התורה בלי ידיעת ההקדמות הצריכות קודם שיעסוק בה אלא שמחדש הקדמות ובודה מלבו שיבושים ואומר שהפסוק כוון זה) וחדש מילין דלא ידע על בוריהון (כלומר שהעושה דבר זה אינו רק כ"א יודע דבר מה ושמע שמועה א' או הקדמה א' ולא קים ליה בגווה לידע אותה הקדמ' בעצם על בוריה והולך ועושה ומוציא דרשות של דופי מלבו על אותו מעט כגרגיר חרדל ששמע · וא"ת כמה פשטים אנו אומרים עתה בזמנינו זה בכל פסוק ופסוק מה שלא שמענו ולא ראינו כתוב ומי יאמר לנו שהוא אמת · וי"ל כי אנו יונקים בעקבי רז"ל ועל פי הקדמותם אנו מייסדים הפסוק ואחר שאנו דורכים בעקבותיהם אנו גורמים ליעשות שמים חדשים וארץ חדשה כנ"ל) כדקא

יאות ההיא מלה סלקא ונפיק לגביה ההיא מלה איש תהפוכות לשון שקר (פי' סמ"אל) מנו נוקבא דתהומא רבא (היא דירתו) ודליג ת"ק פרסי לקבלא לההיא מלה ונטיל לה ואזיל בההיא מלה לגו נוקביה ועביד בה רקיעא דשוא דאקרי תוהו וכו' רחמנא לישזבן ·

ג פ' תולדות יצחק דקל"ד ע"א **פתח** ר' חייא ואמר מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו: ת"ח · כד בעא קב"ה וסליק ברעותא קמיה למברי עלמא הוה מסתכל באורייתא וברא ליה ובכל עובדא ועובדא דברא קב"ה בעלמא הוה מסתכל באורייתא וברא ליה הה"ד ואהיה אצלו אמון אל תקרי אמון אלא אומן וכו' · ת"ח כל מאן דאשתדל באורייתא איהו קיים עלמא וקיים כל עובדא ועובדא על תקוניה כדקא יאות וכו' כל רזין עלאין סתימין דלא יכלין לאתדבקא באורייתא איכון כל איכון מלין עלאין דאתגליין ולא אתגלין באורייתא איכון כל מלין דלעילא ולתתא כל מלין דעלמא דין וכל מלין דעלמא דאתי באורייתא איכון ולית מאן דישגח וידע לון ובגין כך כתיב מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו ·

ד פ' נח דל"ה ע"א **תנינן** כל בר נש דאשתדל במלי דאורייתא ושפוותיה מרחשן אורייתא · קב"ה חפיא עליה ושכינתא פרשא עליה גדפהא הה"ד ואשים דברי בפיך ולא עוד אלא, דהוא מקיים עלמא וקב"ה חדי עמיה כאלו ההוא יומא נטע שמיא וארעא הה"ד לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמור לציון עמי אתה וכו' · עוד ת"ח מה בין איכון דמשתדלי באורייתא לנביאי מהימני · דאיכון דמשתדלי באורייתא עדיפי מנביאי בכל זמנא · מ"ט דאינון קיימי בדרגא עלאה יתיר מנביאי איכון דמשתדלי באורייתא קיימי לעילא באתרא דאקרי תורה (פי' ת"ת) דהוא קיומא דכל מהימנותא ונביאי קיימי לתתא באתר דאקרון נצח והוד · וע"ד איכון דמשתדלי באורייתא עדיפי מנביאי ועלאין מנהון יתיר · וע"ד זכאין איכון דמשתדלי באורייתא דאיכון בדרגא עלאה יתיר על כלא · וע"ד מאן דלעי באורייתא לא אצטריך לא לקרבנין ולא לעולון ·

ה פ' שמיני דל"ה ע"ב **רבי** יצחק פתח ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים זכאין איכון ישראל דקב"ה יהיב לון אורייתא קדישא חדוותא דכלא · חדוותא דקב"ה טיילותא דיליה דכתיב ואהיה שעשועים יום יום · ואורייתא שמא דקב"ה וכו' ובג"ד מאן דאשתדל באורייתא כאילו משתדל בשמא קדישא · דאורייתא כלא שמא קדישא עלאה הוי · ת"ח כל איכון דמשתדלי באורייתא מתדבקין ביה בקב"ה · ומתעטרי בעטרי דאורייתא ואתרחימו לעילא ותתא וקב"ה אושיט לון ימינא · כ"ש איכון דמשתדלי באורייתא נמי בליליא והא אוקמוהו דאיכון משתתפי בשכינתא ואתחברו כחדא · וכד אתי צפרא קב"ה מעטר להו בחד חוטא דחסד לאשתמודעא בין עלאין ותתאין ·

ו שם דע"ל ע"א **פתח** ר' יצחק ואמר וחכך כיין הטוב · דא יינא דאורייתא דאיהו טב דהא יינא אחרא לאו איהו טב ויינא
דאורייתא טב לכולא · לעלמא דא ולעלמא דאתי ודא הוא יינא דניח ליה לקב"ה
יתיר מכולא: וכזכו דא מאן דמרוי מינא דאורייתא יתער לעלמא דאתי ויזכי
לאתייא כד יוקים קב"ה לצדיקייא וכו' מאן דאשתדל באורייתא ודביק בה והאי
מלה אשתמע בפומיה ולא לחיש בה בלחישו אלא ארים קליה בה דאורייתא
הכי בעיא לארמא קלא דכתיב בראש הומיות תקרא לארמא רבה דאורייתא ולא
בלחישו כיין הטוב כחמר טב דלא שתיק והוא עתיד לארמא קלא כד יפוק מהאי
עלמא הולך לדודי למישרים דלא יסטי לימינא ולשמאלא ולא ישתכח דימתי בידוי
דובב שפתי ישנים אפילו בההוא עלמא שפוותיה מרחשן אורייתא ·

ז פ' מצורע דנ"ב ע"ב **רבי** אבא פתח גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון: שדין כתיב · כמה
אית לון לבני נשא לאסתמרא אורחייהו · ולדחלא מקמי קב"ה דלא יסטי מארחא
דכשרא · ולא יעבור על פתגמי אורייתא ולא יתנשי מנה · דכל מאן דלא לעי
באורייתא ולא אשתדל בה נזיפא הוא מקב"ה רחיקא הוא מניה לא שריא שכינתא
עמיה ואינון נטורין דאזלין עמיה אסתלקו מניה ולא עוד אלא דמכרזי קמיה ואמרי
אסתלקו סורחניה דפלניא דלא חש על יקרא דמאריה ווי ליה דהא שבקוהו עלאין
ותתאין לית ליה חולקא בארחא דחיי · וכד איהו אשתדל בפולחנא דמאריה ולעי
באורייתא כמה נטורין זמינין לקבליה לנטרא ליה ושכינתא שריא עליה וכלא
מכרזי קמיה ואמרי הבו יקר לדיוקנא דמלכא · הבו יקר לבריה דמלכא אתנטיר
הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי זכאה חולקיה ·

ח פ' אחרי מות דס"א ע"א **הראיני** את מראיך השמיעני את קולך כי קולך ערב : דלית קלא משתמע
לעילא אלא קלא דאינון דמתעסקי באורייתא ותאנא כל אינון דעסקי באורייתא
דיוקניהון אתחקק לעילא קמי קב"ה · וקב"ה משתעשע בהו כל יומא ומסתכל
בהו · וההוא קלא דהכא סליק ובקע כל אינון רקיעין עד דסליק קמיה קב"ה
כדין כתיב כי קולך ערב ומראך נאוה ·

ט שם דס"ד ע"א **פתח** ואמר מים קרים על נפש עיפה דא אורייתא דכל מאן דזכי למלעי באורייתא ומרוי נפשיה מניה ·
קב"ה אכריז עליה כמה טבאן לאנטבא ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי הה"ד
ושמועה טובה · מאן אתר מארץ מרחק מאתר דקב"ה הוה רחיקא מניה
בקדמיתא ·

י שם דס"ז ע"ב **פתח** רבי שמעון ואמר כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלהים · האי קרא אוקמוהו
חבריא זכאין אינון ישראל דקב"ה יהב לון במתנן קדישין מאתר קדישא מכל

עמין

עמין עע"ז כנין למעבד פקודוהי ולאשתעשעא באורייתא דכל מאן דאשתעשע באורייתא לא דחיל מכלא דכתיב לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי מאן אינון שעשועי אורייתא דאורייתא שעשועים אקרי דכתיב ואהיה שעשועים יום יום ודא הוה וכו' וכל מאן דאשתדל באורייתא זכי לאשתעשעא עם צדיקיא מההוא שקיו דנפיק מעדן·

יא פ' ויקרא דכ"כ ע"א **זכאה** חולקיהון דצדיקיא דמשתדלי באורייתא· וכ"ש בזמנא דמלכא תאיב על מילי דאורייתא'

ת"ח רזא דמלה כי לא קיימא קמי מלכא אלא באורייתא· דהא כל זמנא דישראל בארעא אשתדלו באורייתא כי' שארת עמהון וכד אתבטלו ממילי אורייתא לא יכלא לקיימא עמהון שעתא חדא· בג"כ בשעתא דכי' אתערת לגבי מלכא באורייתא אתקיף חילא ומלכא קדושא חדי לקבלא לון: וכל זמנא דכי' אתת לקמי מלכא· ואורייתא לא ישתכח עמה· כב יכול תשש חילא ווי לאינון דמחלשי חילא דלעילא בג"כ זכאין אינון דמשתדלי באורייתא וכ"ש בההוא שעתא דאצטריך בה בכי' כדין קב"ה קארי עליה ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר·

יב שתי ידות דפ"ט ע"א **דע** כי כל מי שאינו עוסק בתורה או מתבטל ומתרפה ממנה· אם ימלט מבא לידי מינות וכפירה· לא ימלט מלבא לידי דומה למינות וכפירה· המשל ראובן אם לא יעסוק בתורה כראוי ומשך לו מזה שלא יחוש לדקדוקי המצות ולאסורים הקטנים בעיני אדם כמו הדיבור בבית הכנסת והשכמתו והערבתו והכוונה השלימה בתפלה· והסתכל בנשים וכל כיוצא באלו: ואם יתבטל יותר יגיע עד שלא יחוש להתפלל עם הציבור ולא ידהב בשיארע לו שלא קרא ק"ש והתפלל בעתם או שלא התפלל כלל ויהיה מותר בעיניו הליצנות והגאוה והחנופה וסיפור לשון הרע ועניינים אחרים מלבד אלה· ואם חולי הביטול מתלמוד תורה יתחזק עליו יותר ויגיע עניינו עד שלא יחוש לדברי סופרים בכלל· ואם יקרא ק"ש והתפלל או יברך ברכת המזון יהיו דבריו בלי שום כוונה כמי שמדבר בחלום ויהיה לבו נוקפו על תורה שבע"פ ויתלגלג על דברי חכמים· ויבז להם בלבו ויתיר לעצמו הגזל והאונאה והשבועה לשקר ואולי גם מן העריות ובעל בת אל נכר· כללו של דבר לפי רוב העסק בתורה ירבה חסידות האיש וטוב אמונתו· ולפי רוב ההתבטל מת"ת ירבה התרחקו מהש"ת ומחקיו ומצותיו ורוע אמונתו· ואין רצוני באמרי רוע אמונתו שהאיש ההוא יאמר בפיו שהוא מאמין אמונה רעה פלונית· אך רצוני שיעשה מעשים שיורו על רוע אמונה כמו שכולנו נדע שסופנו למות ומעשינו לא יורו שנאמין כן ואין צורך להאריך בזה כי פשוט הוא בהתבוננות מעט· וכל זה תמצא רמוז בזוהר בדברים קצרים אמרו בפ' ויקרא כד בר נש אתרחק מאורייתא רחיק הוא מקב"ה ומאן דקריב באורייתא קריב לקב"ה כהדיה עכ"ל· ובפ"ק דקדושין אמרו אמר הקב"ה לישראל בני בראתי יצ"הר ובראתי לו תורה תבלין

אם

אם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנא' אלא אם תטיב שאת ואם אין אתם עוסקים בתורה אתם נמסרים בידו שנא' ואם לא תטיב לפתח חטאת רובץ עכ"ל · ובספרי בפ' השמרו לכם פן יפתה לבבכם וגו' אמר להם הזהרו שלא יטעה אתכם יצ"הר ותפרשו מן התורה שכיון שאדם פורש מהתורה הולך ומתדבק לע"ז וכו' ע"ש · וזש"ה לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו וגו' ויורה כי מי שלא ימוש ספר התורה וכו' ישמור לעשות וגו' ומי שימוש ספר התורה מפיו ולא יהגה בו יומם ולילה לא ישמור לעשות ככל הכתוב בו ולכן אם יאמר לך אדם שאינו מרבה העסק בתורה כראוי שהוא צדיק וחסיד אל תאמן ושומר תורה אשריהו ויתן אל לבו מי שיש לו לב אם יהושע שהיה נביא ושימש את מרע"ה מ' שנה ולמד ממנו כל התורה אמר לו השי"ת שאם ימוש ס"ת מפיו ולא יהגה בו יומם ולילה לא ישמור לעשות ככל הכתוב בו שאר כמו אדם עאכ"ו ·

יג הרמב"ם **המצוה** הי"א היא שצונו השי"ת ללמוד תורה וללמדה וזהו הנקרא תלמוד תורה כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר · בין שלם בגופו בין בעל יסורין · בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כחו אפילו עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים · אפי' בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לת"ת ביום ובלילה · עד אימתי חייב אדם ללמוד תורה · עד יום מותו ·

יד שתי ידות דפ"ב ע"ב **דבר** פשוט הוא שרוב ההתמדה בת"ת הוא יתד שהכל תלוי בו ומקרא צוח ואותי עזבו ואת תורתי לא שמרו · ופי' רז"ל בריש מדרש איכה הלואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו · מתוך שהיו מתעסקים בה המאור שבה היה מחזירן למוטב · וכמו שהעסק בתורה מצוה גדולה מאד מאד כך בטולה כשאפשר לעסוק בה עון גדול מנשוא · אמרו רז"ל בריש מדרש איכה מצינו שויתר הקב"ה על ע"ז וג"ע וש"ד · ולא ויתר על מאיסה של תורה שנאמר על מה אבדה הארץ על ע"ז ועל ג"ע ועל ש"ד אין כתיב כאן אלא על עזבם את תורתי ואמרו רז"ל הפורש מן התורה אפי' זקן מופלג עובר בשני לאוין ·

טו **תאנא** עני ועשיר ורשע בא לדין אומרים לעני מפני מה לא עסקת בתורה · אם אומר עני הייתי וטרוד במזונותי אומרים לו כלום היתה יותר עני מהלל הזקן שבכל יום היה עושה ומשתכר חצי דינר חציו היה נותן לשומר בית המדרש · וחציו לפרנסת ביתו · פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו השומר ליכנס · עלה וישב על פי ארובה לשמוע דברי אלהים חיים ואותו היום ערב שבת היה וירד עליו שלג רום ג' אמות · בשחרית אמר שמעיה לאבטליון בכל יהבית מאיר והיום אפל · הציצו עיניה' וראו דמות אדם בארובה עלו ופרקו השלג מעליו והרחיצוהו והושיבוהו כנגד המדורה · אמרו ראוי זה ליחלל עליו השבת ;

אומרים

אומרים לעשיר מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר עשיר הייתי וטרוד בנכסי אומרים לו כלום היתה עשיר יותר מר' אלעזר בן חרסום שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה וכנגדן אלף ספינות בים · ובכל יום ויום נוטל נאד של קמח על כתפו ומהלך מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה פעם א' מצאוהו עבדיו ועשו בו אנגריא · אמר להם בבקשה מכם הניחוני ואלך ללמוד תורה אמרו לו חיי רבי אלעזר בן חרסום שאין מניחין אותך · ומימיו לא הלך לראותן אלא יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה · רשע אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה : אם אומר נאה הייתי וטרוד ביצרי אומרים לו כלום היתה נאה מיוסף הצדיק שבכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה ערבית · ובגדים שלובשת לו ערבית לא לבשה לו שחרית אמרה לו השמע לי אמר לה לאו · אמרה לו הריני חובשתך בבית האסורים אמר לה ה' מתיר אסורים · הריני כופפת קומתך ה' זוקף כפופים · הריני מסמא את עיניך ה' פוקח עורים · נתנה לו אלף ככרי כסף לשמוע אליה לשכב אצלה להיות עמה . ולא רצה לשמוע אליה לשכב אצלה בעה"ז להיות עמה לעוה"ב · נמצא הלל מחייב את העניים . ר' אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים · יוסף מחייב את הרשעים ·

טו **שתי ידות** דף פ"ב ע"ב בשם רבינו יונה חייב אדם לעסוק בתורה בכל יום ואמרו בספרי בשם שסכר תלמוד גדול מכל המצות כמו שכתבו רבותינו ז"ל ות"ת כנגד כולם כך עונש בטול תורה גדול מכל העבירות והרוצה ליכצל מן העונש המר והעון הגדול הזה יתעסק בצרכי התלמידים הלומדים לשם שמים · ויעזור בשכר הרבנים שיעמדו בעירו ויעסקו בתורה על ידו כמ"ש רז"ל עץ חיים היא למחזיקים ללומדים בה לא נאמר אלא למחזיקים בה שהם מחזיקים ידי התלמידים והרבני' וכשבני אדם פוסקים ממלאכתם ומעסקם והולכים לביתם או יושבים בקרנות והם בטלים ומשיחים בדברים בטלים · רעתם רבה וחטאתם כבדה מאד לפי שהם מבזים התורה שאילו היו מאמינים שאין סוף למתן שכרה למה לא ישיבו רגליהם לבית הספר ללמוד הלכות או לקרוא מקרא או סדר תפלות . והלא האדם זריז ואץ ברגליו למלאכתו ולעסקיו ויודע כי הכל הבל איך ישכח חיי עה"ב ולא יתן חלק ביום מן הימים או שעה מן השעות לשי"ת · ואף כי בשעה שהוא בטל ממלאכתו ולא יאמר בלבבי עת לעשות לה' ולקרות בתורה ולתנות צדקות ה' אשם הוא אשם אשם לה' ואחז"ל שמי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק עליו נאמר כי דבר ה' בזה וגו' הכרת תכרת הנפש ההיא ·

יז שם דף פ"ג ע"א **והנה** ההולכים בעצת רשעים הם השמים עיקר עסקם בהבלי העולם הזה כמו שראיתי בעיני כמה פרנסים בארץ הזאת שנתן להם ה' עושר וכבוד ויכולים לעסוק בתורה מחצית היום ואינם עושים כן אלא יתחלפו להם ספרי החכמות בספרי התורה ויסתפקו במה שלמדו' בנעוריהם · או שמלמדים תורה לבניהם בקטנים וכשיגיע לכלל מצות יתבטלו

יחד אבות ובנים ·

חי **שתי ידות** דפ"ג בשם כד הקמח כיון שהתור' עיקר יצירת האדם יש לו לדאוג במה שרוב העולם נכשלים בעון בטול תורה והם משימין כל זמנם בהבל ואינם קובעים עתים לתורה בשבת ובמועדים ולפעמים בימות החול גם בלילות . וכל א' מהם ימצא עילות זה לרוב עשרו שאין לו פנאי וזה לרוב חסרונו שהוא צריך לרדוף אחר טרפו ובין כך ובין כך התורה בטלה · וזה דומה לאדם שנותן לחבירו ספר חתום והוא יודע לקרותו והוא משיב לו שאינו יכול לקרותו מפני שהוא חתום · לפי שאין רצונו לקרותו ימצא זאת העילה שאם היה רצונו לקרותו היה אומר פתח אותו ואקראנו וראוי לאדם לשית אל לבו אילו הגיע לאדם ספר ממלך ב"ו והיה מסופק בהבנתו מפני דמות הכתיבה ודקותה או מפני עומק הלשון אז היה מצטער צער גדול עד שיבינהו וישים כל לבו ושכלו להבין זה · ואם ככה עושה על ספר ב"ו חלש ונבזה שהיום כאן ומחר בקבר · עאכ"ו על ספרו של ממ"ה הקב"ה אשר הוא חייו והצלתו כמ"ש כי היא חייך ואורך ימיך והנה בעון הזה נכשלים במה בני אדם שהולכים בכל מאמצי כחם להשלים חקם בהבנתם ספר מלך ב"ו ומתרשלים בחק ס' ממ"ה הקב"ה וזה דומה למי שנאמר בו ולאלהי כספ' ודהבא נחשא פרזלא אעי ואבנא די לא חזין ולא שמעין ולא ידעין שבחת · ולאלהא די נשמתך בידיה וכל אורחתך ליה לא הדרת וכו' עוד שם קריאת התורה מצוה גדולה היא אעפ"י שלא יבין מה שקורא ובלבד שידע שהוא קורא כי לפעמים יקרא האדם פרשה א' מהתורה ולא יתבונן בעצמו שקרא כלל · מתוך שהוא מחשב בדברים אחרים ולכך קריאת התורה כשיודע שהוא קורא מצוה גדולה היא ושכר גדול יש לו בזה · והוא מה שדרשו בפ"ק דע"ז לינגרוס אינש לעולם אף על גב דלא ידע מאי קאמר שנאמר גרסה נפשי לתאבה ·

יט **הנה** יש להודיע ולהודיע שיש למנהיגי הקהלות ולראשיהם לפקוח עיניהם לתמלה על התלמידים שהתחילו להצליח בלימוד' ובפרט אותם שהגיעו למדרג' טובה בלימוד ובעיון עד שכל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' שאם יתמידו בלימוד בלי שום ספק יהיו אנשים גדולים בתורה חכמים ונבונים מורים הוראות בישראל ועל הכל לאותם אשר מלבד מה שניכר ונראה בהם שמצליחו בתורה בודאי עוד נראו בהם סימני טהרה וקדושה ויראת שמים כי זה כל האדם ואינם לומדים לקנטר רק לשמה והם זהירים בק"ש ובתפלה ומדקדקים במצות ושונאים החניפות והליצנות · כל מן דין סמוכו לנא ועל אלו וכיוצא באלו תהיה חוזק ההשתדלות והזהירות ושימת העין לתמכן להכינם ולסעדם ולהחזיק בידם שיוכלו להתמיד העסק בתורה · לא כמו שראיתי כמה וכמה אשר מקטנותם ומנעוריהם עסקו בתורה ועשו והצליחו ובשהגיעו למבחר זמנם שהיה ראוי שיפוצו מעינותם חוצה בעת שהגיעו על תבונתם להוציא פירות אז פתאם בפתע בא שברם ויבש המעין וקנץ האילן כי סכרום. החוסר כל לפרוש מן התו' כי בקשו אוכל למו וישיבו את

נפשם

נפשם ובגופם כי יד החוסר כל הולכת הלוך וקשה עליהם גם הם נאנחו שבו אחור מן התורה ובזור מאחרי שאינו רחמנא ליצלן מעיקרא דידהו כי באמת אם מנהיגי הקהל וראשיהם הם נענשים כשאינם משתדלים על התינוקות שילמדו כמו שכתב הרב בעל הקמח ב"ש וכ"ש שיענשו בשלא תחוס עינם על אלו · הטוב כי ישים איש אוכל ופסולת בכברה לברור לו האוכל ואחר כך ישליך האוכל והנה כן הדבר הזה בית הספר הוא הכברה והתינוקות שבשם הם האוכל ופסולת והזמן הוא הבורר שהתינוקות אשר גדלותו הם האוכל והשאר פסולת וראוי לכל בעל שכל לברור לו האוכל וישימה עינו עליו · והנה הת"ח שעשה והצליח בתורה ובגבר זמנו הוצרך ליבטל מן התורה אין ספק שבכל יום הולך ושוכח מה שיודע ואף במעשה המצות לא יוכל ליזהר כבראשונה והמכשלה הזאת תחת יד הגדולים המתנדבים בעם וכמו שהאריך בזה הרב בעל כד הקמח ז"ל :

ך **ישני לוחות הברית** דקפ"ה ע"א בדרוש רבי פינחס בשם רבי חלקיה אמר הקובע עתים לתורה מיפר תורה שנאמר עת לעשות לה' הפרו תורתך · ולכאורה תמוה דהא קביעת עתים לתורה היא המעלה הראשונה שעליה האדם נשאל בתחלת דינו אלא לא קשיא אדם שהוא פנוי מעסקי הזמן ואינו טרוד במחייתו מחוייב ללמוד יומם ולילה בלי בטול רגע כמימרה רק הזמן שמתפלל והאכילה ומעט שינה · ואם הוא רוצה לקבוע עת הוא מיפר התורה רק תמיד בתורת ה' יהיה חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה · וענין מעלת קביעת עתים נאמר על מי שהוא טרוד במחייתו או במלאכתו אז על כל פנים יקבע עתים לתורה · ואמר קובע עתים לשון רבים ולא אמרו קובע עת כי לא די בקביעת עת א' רק יהיה לו הרבה עתים בכל יום דהיינו בכל העתות שהוא פנוי מעסקיו וצרכיו · (ובלילי החורף שאין לו עסק לא ישב אצל המדורה לדבר דברים בטלים או לספר בסיפורי מלחמות המלכים אך יקח ספר א' וילמוד בו שתים או שלש שעות ואח"כ יאכל וילך לשכב כדי לקום באשמורת וכן יעשה בשבתות ובימים טובים ובכל יום שאין לו מלאכה ואם לא עשה כן עליו ליתן את הדין כמ"ש רז"ל) ·

כא **זוהר פ' בשלח** דס"ג ע"א אינון דלא מסימני ביה בקב"ה לא בעאן לאסתכלא באורחוי ואינון בעאן לאטרחא גרמייהו כל יומא בתר מזונא יממא ולילייא דעלמא לא סליק בידייהו פתא דנהמא מאן גרים לון האי בגין דלאו אינון בני מהמנותא ·

כב **דברי חכמים** ר"מ ע"ד הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה · ולכן יזהר כל אדם שלא יבטל מת"ת עכ"פ בשעה שהוא פנוי ממלאכתו כמ"ש בזוהר פ' ואתחנן ז"ל עייטא דבר נש בהאי עלמא דבעי לאשתדלא באורייתא יומא ולילייא ולא יתעדי מינה הדא הוא דכתיב והגית בו יומם ולילה ווי למאן דאעדי מינה כאילו אעדי ואתפרש מן חייא וביותר צריך

ליזהר

ליזהר במקום שאין חסרון כיס שלא יכלה ימיו לצבור כעפר כסף · ואמר החכם אל תיגע להעשיר ולא אמר להתעשר ופי' ברב פנינים כי לפעמים אף מי שיש לו די פרנסתו והוא יגיע וטרח להעשיר מורישיו ונושא אלמנתו וזה אינו מהראוי כי אם יהיו בניו צדיקים לא יעזוב ה' חסדו ולא ימנע טוב להולכים בתמים : ואם רשעים יהיו היתכן לכלות ימיו וזמנו להעשיר אויבי ה' · וישים האדם לפניו כמה פעמים אנו מתפללים בכל יום להקב"ה שיהיה בעזרנו ללמוד תורה · הא' והערב נא וכו' · הב' יהי רצון שתרגילנו בתורתך · הג' ותן חלקנו בתורתך · הד' ותן בלבנו וכו' · הה' ותננו מאתך דעה וכו' · הו' השיבנו לתורתך · הז' הוא יפתח לבנו בתורתו · הח' ונשמח בדברי תורתך וכו' ובהם נהגה יומם ולילה וכל זה תיקנו אנשי כנסת הגדולה · מלבד שאר התפלות שתיקנו האחרונים · והנה אותם הפורשים מדברי תורה איך לא תכסה פניהם בושה להתפלל בכל יום מה שאין לבם חפץ ·

כג **מדרש רבה פ' ראה** דרל"ד ע"ב אמר בר קפרא הנפש והתורה נמשלו לנר אמר הקב"ה לאדם נרי בידך זו התורה ונרך בידי זו הנפש · אם שמרת את נרי אני משמר את נרך ואם כבית את נרי אני מכבה את נרך מנין דכתיב השמר לך ושמור נפשך ·

כד **ס' הזכרונות** דע"ח ע"ב הנה מעלה כל אשר זכה להיות מעבדי ה' עומד בביתו ושתול בחצרותיו ומשלחן גבוה ניזון בכל יום להיות חכם ומבין מדעתו חכה יתירה נודעת לו וטובה כפולה חל עליו כל שעה שאוכל לחם אלהיו להאכיל לאחרים לחלק עם אחיהם בית ישראל מן הטוב הגדול ההוא אשר מטיב ה' לו בכל עת · כי זה כל האדם ללמוד וללמד לקבל ולחלק ובכן תורתו תהיה משתמרת וכמעין המתגבר הולכת ומתגברת · והוא יתן פריו בעתו כן אוהב בהמון לו תבואה כמ"ש ז"ל בפ"ק דמכות · ולכן מיום שניתנה תורה לישראל קיימו וקבלו עליהם ועל זרעם אחריהם לקיים העה"ז ולזכות ולחיות לחיי העו"הב בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן · וקבעו בתי מדרשות ובנו משכנות מבטחים בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ללמוד בהם הלכות בכל יום לבל יחסר המזון ולא תשתכח ח"ו תורה מישראל ·

כה **כתבי האר"י** ז"ל עיקר כוונת קביעות התורה להשיגה תלוי בשתהיה כל כוונתו בלימודם לקשר נפשו אל שורשה על ידי התורה כדי להשלים אילן העליון · כי זה תכלית כל ביאת האדם לעה"ז ותכלית עסקו בתורה ·

כו **שני לוחות הברית** דקפ"ג ע"ב בשפותח הספר ואמר הנני רוצה ללמוד כדי שיביאני ה' בתלמוד זה לידי מעשה ולידי מדות ישרות · ולידי ידיעת התורה והריני עושה ליחדא קב"ה ושכינתיה לשם קדושת כל ישראל ויהי נועם וגו' · והוא תועלת גדול כי כאשר

אומר שהוא לעבודת הש"ית בורא כדבורו מלאך קדוש והוא יסייעהו בלימודו :
ואז אף אם לפעמים יהרהר שום דבר שלא לש"ש אין להסטרא אחרא שום
אחיזה באותה מצוה ובאותה תורה · ולכן צריך ליזהר לאומרו ·

כז **ישם** כל העוסק בתורה לשמה נעשית לו סם חיים וענין לשמה הוא שיעסוק בתורה לקיים מה שציוני הש"י ולמדתם אותם ויחשוב שהתורה היא כמו כתב המלך שכותב לעבדיו מה יעשו ומה ימנעו לעשות · כן נתן הקב"ה התורה לעמו ישראל עבדיו הנאמנים ע"כ כשקורא בתורה נביאים וכתובים או משנה ותלמוד ופוסקים יעשה מוסכם בלבו כל מה שימצא שם לעשות הנני אקיים כעבד נאמן ומה שלא יהיה סיפוק בידו לקיים מאיזה מניעה ואוכל לגרום שיקיימו אחרים כן אעשה בזריזות וכיון שגמר בלבו לעשות כל מה דאפשר לו לעשות נחשב לו כאלו קיים אפי' מה דלא אפשר לו לעשות ואם ילמוד דרכי מוסר או הנהגת מדות ישרות ולמדם על מנת לקיים · ועליו נאמר הבא לטהר מסייעין לו מן השמים · ומיד שיבא לידו איזה מדה ישרה לקיים : יקיים אותה מיד ולא יתעצלנה ואז יראה אם בקל בלא טרחא ובלא משא יקיימנה אז ה' אלהיו עמו לסייעו ולזכותו · ונשמתו מוכן לתיקון · ואם ח"ו יהא לו לטורח ולמשא אז אין נשמתו מוכן לתיקון ויבער את עצמו ויתענה איזה ימים ויבכה ויתחנן לאלהיו ושב ורפא לו וד"ת שהם מעניינים חקירות וידיעות והשגות ילמדם בשביל שידע שמותיו יתברך וגדולתו ומסתרי מצותיו ואז יתלהב לבו ליראה מגנו ולאהבה אותו ·

כח **דברי חכמים** דמ"ג ע"כ עוד למעלת העוסק בתורה לשמה שע"י זה יזכה ללמוד רזי התורה כמ"ש בהקדמת עץ חיים ז"ל ואתנה את פני לחקור ולדרוש ולדעת על מה נתארך קץ גליותינו ומדוע לא בא בן ישי ומצאתי און לי ואניחה בקרבי ולבי דוי מאמר אחד בתיקונים וז"ל ורוח אלקים מרחפת על פני המים מאי ורוח אלקים בודאי בזימנא דשכינתא בגלותא האי רוחא נשיב על אינון דאיתעסקי באורייתא והאי רוח אתעביד קלא ויימא הכי קומו ואיתערו לגבי שכינתא דהא שכינתא היא בגלותא ולית בכו מאן דיתער לגבה וכו' ולא עוד אלא כמה מארי מדרשא דאינון חברים לגבייכו נוונין בכל יומא באורייתא דבע"פ בכמה ולוחין בה ככלבים דאמרין הב הב כגוונא דגיהנם דצווח הב הב הה"ד לעלוקה שתי בנות הב הב · הב לנא עותרא בעלמא דין · הב לנא עותרא בעלמא דאתי ולית מאן דישתדל באורייתא לסלקא שכינתא מגלותא ובג"ד קלא נפק בכל ליליא כד נחית קב"ה בגנתא דעדן דסלקין נשמתין קמיה והוות קלא אמר מה אקרא זיל ואימא לון דישתדלון באורייתא לחברה שכינתא עם קב"ה וכו'. והילין דמשתדלין בג"ח ובאורייתא לא משתדלין אלא לגרמייהו ובגיניהו אתמר וכל חסדו כציץ השדה. ועל אילין דלא משתדלין בה לשמה רוחא דקודשא דאיהו שכינתא לא שרייא עלייהו הה"ד רוח הולך ולא ישוב עכ"ל :

והנה

והנה מ"ש כל מה דעבדין לגרמייהו עבדין ונפרץ בזמנינו זה אשר בעו"ה קצור' בעשית קורדום לחתוך בה אבל קצת בעלי תורה אשר עוסקים בה על מנת לקבל פרס והספקות ויתרות וגם להיות מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם הולך בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה שבנו מגדל ואמרו ונעשה לנו שם כמ"ש בזוהר שה' מיני ערב רב הם והם כשמות דעות המגולגלי' בישראל וא' מהם נק' גבורים עלייהו אתמר המה הגבורים אנשי השם · ואינון מסטרא דאילין דאתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ונעשה לנו שם ובונין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושווין בהון ס"ת ועטרה על רישוי ולא לשמא דה' וכו' והנה על כת הזאת אמרו בגמ' כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכת שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם ואמנם האנשים האלה מראים בעצמם כאילו הם חסידים בעלי ענוה באומרם כל עסקיהם בתורה הוא לשמה והנה החכם השלם הגדול ר"מ ע"ה העיד עליו שאינו כך באומרו כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומגלין לו רזי התורה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק מאליו בלתי הצטרכות לטרוח ולעיין בה ולהוציא טיפין של מימי התורה מן הסלע הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה כהלכתה ואיזהו האיש אשר לא יורד דמעו' מעיניו בראותו המשנה הזאת ורואה פחיתותו וחסרונו ·

כט **דברי חכמים** דמ"ר ע"ב עוד מעלת העוסק בתורה לשמה זוכה במאמר קידושים של אמת כמ"ש האר"י וזה לשונו מי שקורא בתורה לשמה בלי שום פניה כלל · אז המלאך הנולד משם יהיה קדוש מאד ועליון בכל דבריו אמנם אם התורה ההיא יהיה בה קצת מחשבה רעה שלא לשמה או איזה שיבושים וטעות כן המלאך הנולד משם יהיה בו תערובת רעים כי נברא מב' בחי' מטוב ורע ואינו נאמן בכל דבריו ·

ל **שם** והנה שלא לשמה נקרא כגון מי שלומד כדי להתפאר ולקנטר ולקפח את חבירו בהלכה ואעפ"י שרב אמר לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה התם מיירי שאינו מתכוין לשום רעה ואז אף על פי שלומד שלא לשמה מצוה קעביד · והנה שלשה חלוקות יש · העוסק בתורה לשמה זוכה לשני עולמות עה"ז ועה"ב · והעוסק שלא לשמה זוכה לעה"ז · ולומד להתייהר ולקנטר ולקפח את חבירו בהלכה נוח לו שלא נברא · כמו שכתבו' בספר פרשת וישב ·

לא **מכתבי האר"י** · קצת הנהגות הלימוד יזהר מאד שלא להפסיק באמצע לימודו כי העוסק בתורה פניו נגד ה' כמ"ש שפכי כמים לבך נוכח פני ה' והפוסק הופך פניו מן השכינה ובזוהר פ' חיי שרה דקכ"ב ע"ב אמרו מאן דפסיק יתפסק ר"ל מאן דפסיק מלין דאורייתא על מלין בטלין יתפסק חיוהי מההיא עלמא ודיניה קיימא בההוא וכו' וארז"ל הקוטפים מלוח עלי שיח שפוסקים מלימודם לדבר דברים בטלים ושרש רתמים לחמם ובפרט אם

אמר לוחדא קב"ה וכו' שהוא מפסיק היחוד וטוב שיחשוב שאינו עוסק בתורה בעה"ז אלא בג"ע וכל צדיקי ג"ע מקשבים לקולו כמ"ש חברים מקשיבים וכו' וכן לא יפנה לבו לבטלה כמ"ש הניעור בלילה והמפנה לבו לבטלה חייב מיתה· עיקר התורה צריך שיהיה בשמחה כי אין השכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה של מצוה· וירחיק מדת הדאגה בשעת לימודו כי הוא מונע ההשגה. והמתעצב על עונותיו ומיעוט ידיעתו מועיל מאד· ודבר תורה שלא תבינהו תבכה עליו כל כנה שתוכל וצריך לקרות ההלכה בכח עד שיהיה כלאה מאד ומזיע זיעה גדולה כדי לשבר הקליפות לא יכעוס בפלפול התורה אף על התלמידים ואם צריך להטיל כעס על התלמידים יראה לפניהם כאלו הוא כועס ובאמת לא יכעוס כלל כי הכעס גורם לאדם שלא יודה על האמת ולא יהיה נכנע· צריך שלא יתגאה בתורתו על עמא דארעא ואם ח"ו קורא אותם חמורים מורידם אל הקליפות ועונשו ח"ו שלא יזכה לבן שיבין בתורה ע"כ יש ליזהר מאד מאד כי רבים נכשלים בזה יזהר בכבוד התורה שיהיה הוא נקי ובדיו נקיו' ובמקום נקי בלי טנופת ח"ו וכן כשהוא מטלטל ספרי הקודש לא יטלטלם כשאר כלים אלא דרך צניעו' ובכבוד כמטלטל בגדי המלך בפניו וכן יזהר לנהוג כבוד בשמות הקדושים ואם ימצאם במקום שאינם כבודם יצניעם וכל שכן וק"ו שלא למחוק את השם שעובר על מש"ה לא תעשון כן לה' אלהיכם· לעולם יודה על האמת אפילו בדברי אגדה שאין בו קיום מצות ויש יבוש לקבל האמת ממי שאמרו אפי' יהיה קטן שבקטנים כמ"ש מכל מלמדי השכלתי וצריך שיתנהג בלימודו באימה ויראה. לא מוטה ולא יושב על צדו· אלא כעומד לפני המלך ובתיקון מלבושיו כראוי כמו ש"ה הכון לקראת אלהיך ישראל ובפרט בעוסקו בדברי קבלה· לא ידבר בפני מי שגדול ממנו בחכמה או במעשים כי מעניש' על זה· אם יודע בחברו שלא יוכל להשיב על שאלתו לא ישאל אותו כדי שלא לביישו· גם צריך שיהיה עמל בתורה פרד"ס ולא יחשוב שיגלו לו רזי התורה בהיותו ריק דכתיב יהב חכמתא לחכימין ויזהר שלא יוציא מספתיו בחכמת הקבלה דבר שלא שמע מאדם הראוי לסמוך עליו. וכל מי שאינו עוזר לבעלי תורה בממונו יהיה בזמן התחיה כמו כלב· טוב לאדם לצייר אותיות הוי"ה תמיד בציורם כנגד עיניו כזה יְהֹוָה וזה גורם יראה' בלב האדם מן השי"ת ולזכך הנפש וצריך ליזדעזע ממנו· האומר השם במילוי כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א הוא הוגה את השם באותיותיו ואם רוצה לומר בלי חשש יאמר יו"ד א"י ה"א א"י וא"ו א"י ה"א. כשיקרא אם יזדמן לו איזה שם של מלאך אם הוא כשמות בני אדם כגון מיכאל רפאל גבריאל וכיוצא יכול לקרותם ככתוב ואם הם מלאכים שאין כשמותם כבני אדם אז צריך לומר שני אותיות ראשונות של שם של אותו מלאך כמו אם הוא מטטרו"ן יאמר מ"ם ט"ט ואם הוא סמא"ל יאמר סמ"ך מ"ם וכן על זה הדרך בשאר השמות וצריך ליזהר עד מאד שלא להשתמ' בשמות הקדושים כי הרבה המה מוטעים ועונשו גדול מאד אבל אם היה לנו איזה שמות אמיתיות שהמה בדוקים

ומנוסים ולצורך שעה ושעת הדחק מותר ובלאו הכי אסור ·

לב **יש"ע יורה דעה** סי' רמ"ו חייב אדם לשלש לימודו שליש בתורה שבכתב דהיינו הכ"ד שליש במשנה דהיינו תורה שבע"פ ופי' תורה שבכתב בכלל זה · שליש בתלמוד דהיינו שיבין וישכיל אחרית דבר מראשיתו ויוציא דבר מתוך דבר וידמה דבר לדבר וידין במדות שהתורה נדרש' בהם עד שידע היאך עיקר המצו' והיאך יוצא האסור והמותר וכיוצא בזה דברים שלמד מפי השמועה כיצד היה בעל אומנות ועוסק במלאכתו ג' שעות ביום וט' בתורה קורא ג' מהם בתורה שבכתב ובג' תורה שבע"פ · ובג' יבין דבר מתוך דבר כמה דברים אמורים בתחילת לימודו של אדם · אבל כשיגדיל בתורה ולא יהא צריך ללמוד תורה שבכתב ולא לעסוק תמיד בתורה שבע"פ יקרא בעתים מזומנים תורה שבכתב וד"ת שבע"פ כדי שלא ישכח מדיני התורה · ויפנה כל ימיו לתלמוד בלבד לפי רוחב לבו ויישוב דעתו ·

לג **אשה** שלמדה תורה יש לה שכר אבל לא כשכר האיש מפני שאינה מצווה ועושה · ואעפ"י שיש לה שכר צוו רז"ל שלא ילמד אדם את בתו תורה מפני שרוב הנשים אין דעתם מכוונת להתלמד ומוציאות ד"ת לדברי הבאי לפי עניות דעתן אמרו חכמים המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות (פי' דבר עבירה) במה דברים אמורים בתורה שבע"פ · אבל בתורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחילה ואם מלמדה אינה כמלמדה תפלות ומ"מ חייבת האשה ללמוד דינים השייכים להאשה · ואשה אינה חייבת ללמד את בנה תורה · ומ"מ אם עוזרת לבנה או לבעלה שיעסקו בתורה חולקת שכר בהדייהו ·

לד **ת"ת** שקול כנגד כל המצות היה לפניו עשיית מצוה ות"ת אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסוק מתלמודו ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתלמודו · תחילת דינו של אדם על ת"ת ואח"כ על שאר מעשיו · אין ד"ת מתקיימים במי שמתרפה עצמו עליהם · ולא בלומדים מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה · אלא במי שממית עצמו עליהם ומצער גופו תמיד ולא יתן שינה לעיניו ותנומה לעפעפיו ולא יחשוב האדם לעסוק בתורה ולקנות עושר וכבוד עם הלימוד כי מי שמעלה מחשבה זו בלבו אינו זוכה לכתרה של תורה · אלא יעשה תורתו קבע ומלאכתו עראי וימעט בעסק ויעסוק בתורה ויסיר תענוגי הזמן מלבו ויעשה מלאכה בכל יום כדי חייו אם אין לו מה יאכל ושאר היום והלילה יעסוק בתורה ומעלה גדולה למי שמתפרנס ממעשיו שנאמר יגיע כפיך כי תאכל וגו' ·

לה **ברית** כרותה שכל הלומד בבית הכנס' לא במהרה הוא משכח וכל היגע בתלמודו בצנעה מחכים שנא' ואת צנועים חכמה וכל המשמיע קולו בשעת תלמודו מתקיים בידו · וכל הקורא בלחש במהרה הוא שוכח · מי שקולה לזכות בכתרה של תורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו א' מהם בשינה

באכילה

באכילה ושתייה ושיחה וכיוצא בהם אלא בדברי חכמה ות"ת כי אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה · ויש להתחיל ללמוד בלילה מט"ו באב ואילך ומאן דלא יוסיף יסיף · כל בית שאין ד"ת נשמעי' בו בלילה אש אוכלתו · וכל שאפ' לו לעסוק בתור' ואינו עוסק או שקרא ושנה ופירש לדברי העולם והניח תלמודו הרי זה בכלל כי דבר ה' בזה כל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני וכל המקיים את התור' מעוני סופו לקיימה מעושר ·

לו **קודם** שיעסוק בתורה צריך שיקדים לו החרטה והתשובה וקודם החרטה והתשובה אין תורתו רצויה ומקובלת כאומרו ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי · וכן כל אשר בו מום לא יקרב ואם זה בצואת עונותיו מסריח איך יתקרב לפני המלך אדרבה המלך יתרחק · ולזה כיון החסיד רבי יהודה בר אלעאי ע"ה באומרו אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו פי' שהעוסק בה נקי מחטא ועון שאז המלך משתעשע בו ובתורתו וזו היתה מעלת הראשונים שהיתה תורתם כ"כ רצויה שהיו פטורים אפילו מן התפלה מפני שהיתה התורה שלהם נקיה · אבל מי שהוא מלא מסרחון צואת עונותיו אין תורתו נחת ליוצרו : והטעם כי בעסק התורה האדם מושך השכינה עליו ובהיותו נקי מחטא מלאה השכינה כסא ומושב שבו תשב ותנוח כאדם היושב על הכסא מתוקן כראוי שהכסא ההוא נחת רוח לו כן צריכה התורה נקייה כסא מתוקן למשוך השכינה שתשרה בו אבל בהיות האדם מלוכלך בכתמי עונותיו אין התורה שורה בו כי אין כסא לשרות לא התורה ולא השכינה כי כל חטא יהיה קוץ מכאיב וסילון ממאיר ליושב על הכסא ולכן קודם צריך שירחץ צואת עונותיו בתשובה שלימה כראוי ואחר כך יעסוק בתורה ·

לז **דברי חכמים** דף מ"א ע"ב והנה מ"ש הש"ע ומי שא"א לו ללמוד מפני שאינו יודע כלל · או מפני הטרדות · יספיק לאחרים הלומדים ויחשב לו כאלו הוא לומד בעצמו · החיוב להחזיק ידי לומדי התורה הוא מן התורה כמ"ש במדרש על ארור אשר לא יקים וגו' אילו נאמר ארור אשר לא ילמוד לא היתה תקומה אלא ארור אשר לא יקים אלו נאמר עץ חיים הוא לעמלים בה לא היתה תקומה אלא עץ חיים למחזיקים בה ובזוהר נתן טעם לזה וז"ל ר"מ פ' נח דכ"ט ע"ב תלמידי חכמים בגוי דמלכא ומטרוניתא אתקריאו שבתות וימים טובים ולית לון מדלהון דלאו איכון בני מ'אכ' כשאר עבדין בגוי דאילין אגרא דלהון בעלמא דין ובעלמא דאתי לעבנא לון בכל מיני מאכל ומשתה ולאוקרא לון בלבושין שפירין כגוונא דשבת דאתמר ביה כבדהו בכסות נקיה כל מה דעבד בר נש לשבתות וי"ט אית למעבד לון ומאן דמזלזל שבת חייב סקילה הכי מאן דאשתמש בתגא חלף והכי הוא המשתמש כמי ששנה הלכות דמחלל תורתיה וכ"ש דמבזה ליה כאילו מבזה לשבתות ולמועדות ואוקמוה מארי מתניתין כל המבזה את המועדות כאלו כופר בעיקר ובגוונא דכל מאני בית המקדש אתקריאו קודש הכי

בל

ל דמשמש תלמידי חכמים אתקריאו קודש ותלמידים דרב דאינון לקבל אנפיש ינופים אתקריאו קודש קודשים · ורזא דמלה והבדילה לכם הפרוכת בין הקודש בין קודש הקודשים עכ"ל · ושטעם לזה כתב הר"ח כי ת"ח זוכים לאותה הנשמה תורה כימי החול מה שזוכים שאר העם בשבת וז"ל ונפש ת"ח אתקריאת שבת מלכתא נפש יתירה :

לח שם וגדול שכר המחזיק ידי לומדי התורה הוא · הא' שהוא מתברך מן התורה כמ"ש על הר גריזים ברוך אשר יקים את התורה פי' יקים די לומדיה וז"ל זהר פ' ויחי דף רמ"ה ע"א אמאי אקדים בברכתא זבולון ליששכר דהוה יששכר אשתדלותיה באורייתא ואורייתא אקדים בכל אתר אמאי אקדים זבולון ליששכר בברכאן · אבוי אקדים ליה משה אקדים ליה אלא זבולון זכה על דאפיק פיתא מפומיה ויהיב ליששכר בג"כ אקדים ליה בברכן · מכאן אוליפנא מאן דסעיד למאריה דאורייתא נטיל ברכאן מעילא ותתא ולא עוד אלא דזכי לתרי פתורי מה דלא זכי בר נש אוחרא זכי לעותרא דיתברך בהאי עלמא וזכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי הה"ד זבולון לחוף ימים ישכון בעלמא דין · והוא לחוף אניות בעלמא דאתי כמ"ש שם אניות יהלכון דתמן הוא נגידו דעלמא דאתי · ובמדרש אמרו זבולון לחוף ימים ישכון קדם זבולון ליששכר לפי שיש שכר עוסק בתורה וזבולון בפרקמטיא וכא ומאכילו לפיכך קדמו הכתוב שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה ולא נאמר לעמלים בה :

לט שם כתבו המפרשים כמ"ש שמח זבולון בצאתך ר"ל אף שהיוצא לסחורה אין דרך לשמוח כי מי יודע אם יצליח · אבל אתה זבולון שמח אף בצאתך כי בודאי תצליח מפני שיששכר באוהלך וזכותו יעמוד לך · עוד אמרו כמ"ש ונתת את השולחן נוכח המנורה רומז שבגן עדן המחזיק ידי לומדי התורה שהוא השולחן הוא נוכח החכם כמ"ש כי בצל החכמה בצל הכסף :

מ שם המעלה הב' שהוא כמקריב תמידים ונסכים על המזבח כמ"ש עובר עלינו תמיד א"ר יוסי בר' חנינא משום ראב"י כל המארח ת"ח בביתו כאלו הקריב תמידין ובגמרא דיומא הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח ינסך יין בגרונם של תלמידי חכמים :

מא שם הג' שעי"ז לקום בתחיית המתים כמ"ש בכתובות א"ר אליעזר עמי הארצות אינם חיים בתחיית המתים שנא' רפאים בל יקומו במרפה עצמו מד"ת הכתוב מדבר · א"ר יוחנן כל המשתמש באור תורה טל תורה מחייהו וכל שאינו משתמש באור של תורה אין טל תורה מחייהו כיון דקא חזי דקא מצטער א"ל מצאתי להם תקנה מן התורה ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום · וכי אפשר להדבק בשכינה והכתיב כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אלא כל המשיא בתו לת"ח והעושה פרקמטיא לת"ח (פי' המתעסק בממון ת"ח בריוח להגיע להם שכר והם פנוים לעסוק בתורה עי' אלו) והמהנה ת"ח מנכסיו

מעלה

מעלה עליו הכתוב כאלו מדבק בשכינה וכתיב חיים כולכם היום ע"ז דבוקים של תלמידי חכמים יזכו לחיות · והטעם לזה הוא במ"ש החס"ל ז"ל ונודע כי א"א להדבק בשכינה כ"א באמצעות הנשמה · ולא בנשמה כי אם באמצעות הרוח ולא ברוח כ"א באמצעות הנפש ובזוהר אמרו שאין זוכים לרוח ונשמה כ"א בעלי תורה ולכן אם הוא מתדבק לת"ח ושת"ח בשכינה ולכן כולם יכולים לחיות ודע כי לת"ח גם בימי החול יש לו נשמה דאצילות ולכן אין לו בעולם הנשמי כלום ומה עושה הע"ה עושה עצמו תיק ולבוש אל הת"ח כמה שמאכילו ומשקהו:

מב **שם** הא דלא שחוט ליה מלאך המות בסכין פגום כמ"ש בר"מ פ' לו דף כ"ט ע"א ז"ל ת"ח לית לון מדלהון ואי ע"ה סביל ליה במזוניה ואתנהיג ביה כפום רעותיה לשמשא ליה ולאתנהגא בפקודין כפום רעותיה (ר"ל שמקבל דבריו) יתקיים ביה אדם ובהמה תושיע ה' יושיע ליה משור ונגילא יושיע ליה ממלאך המות דלא ישלוט עליה ושחוט ליה בסכין פגום דיליה דכל מאן דשחיט בסכין פגום אתמר ביה לכלב תשליכון אותו דאיהו סמא"ל וכו' וענין סכינין הש"ה כת' בר"מ פ' שמיני ובח"ל ע"ש · וכתב בחס"ל וכפי מה שיתקרב האדם אל חכמים ועובדי ה' כן הוא מתדבק בסוד החיים הנצחיים כי אם מתדבק במארי מקרא יתדבק בסוד ה' דהוי"ה ודעולם העשיה ואם יתדבק במארי משנה יתדבק בסוד ו' דהוי"ה ודעולם היצירה ובמארי גמרא בסוד ה' דעולם הבריאה ובמארי קבלה בסוד י' דהוי"ה ודאצילות · וכל זה בתנאי שיהיו מעשיו מרובים מחכמתו ע"ש:

מג **שם** והנה איש כזה שמחזיק ידי לומדי תורה יכול לעסוק במלאכה ובמשא ומתן אף יותר מכדי פרנסתו ואף אם לא יוכל לקבוע עתים מפני הטורדה זולת בק"ש שחרית וערבית כי עליו נאמר שמח זבולון וגו' ואעפ"י כן בשעה שהוא פנוי מעסקיו אינו רשאי לילך בטל · אלא אז יקיים לא ימוש ספר התורה הזה מפיך וגו' כפי כחו והשגתו · ואם יאמר האדם אם אני מחוייב ללמוד בעצמי מתי שיש לי פנאי א"כ איני צריך להחזיק ידי לומדי תורה · הבט נא וראה מ"ש הירושלמי פ' אלו נאמרים א"ר אחא בשם ר' תנחום בר' חייא אדם שלמד ולימד ושמר ועשה והיה סיפוק בידו להחזיק ידי לומדי תורה ולא החזיק הרי זה בכלל ארור אשר לא יקים א"ר ירמיה בשם ר' אבא בר' חייא לא למד ולא לימד ולא שמר ולא עשה ולא היה סיפוק בידו להחזיק ידי לומדי תורה ומחזיק הרי זה בכלל ברוך אשר יקים:

מד **שם** דף מ"ב ע"ב היותר טוב לצאת ידי חובתו למי שסיפק בידו להחזיק בעל תורה א' על שולחנו או להספיק אותו בביתו · ואם א"א לא' להספיק בעל תורה א' יספיקו אותו ב' ואם א"א לב' יספיקו אותו ג' או ד' וכן אם אפשר לאדם להחזיק ידי הרבה לומדי תורה מריוח שלו יספיק הרבה לומדי תורה כפי יכולתו · והיותר טוב מכל אלה הוא לייחד בכל הקהילות בתי מדרשות

ולהספיק

ולהספיק לומדים שיהיו קבועים בתוכו הן לומדים גדולים הן לומדים קטנים רק שיהיו לומדים לשמה ואותם המלמדים יהיו מזכים את הרבים לתת שיעורים כפי יכולתם להטרודים אחר מחייתם · וא"ת איך רשאי הת"ח להנות מתורתו הלא אמרו במשנה האוכל הנאות מד"ת נוטל חייו מן התורה התשובה לזה כתב ספר של"ה ותוכן דבריו הוא הלוקח והנהנה מאחרים כדי שיוכל ללמוד ולא לטרוח אחר מזונותיו זה בודאי מותר ופסוק מלא לתת מנת הכהנים למען יחזיקו בתורת ה' ואילו לא היה הת"ח רשאי לקבל היה הנותן עובר על לפני עור לא תתן מכשול אלא כדפרישית:

מה **מכתבי** האר"י כל המעשים טובים שאדם עושה בעודו רשע או תורה שלומד אין צריך לומר שאינו נותן כח בקדושה של אדרבה מוסיף כח בקליפה ועליו נאמר ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי והוא מוסיף על חטאתו פשע וגדול עונו מנשוא · וכשחוזר בתשובה מוציא אותו הכח שנתן בקליפה ומכניסו בקדושה · ועל זה נאמר חיל בלע ויקיאנו ולזה נקראת תשובה שתשיב דברי קדושה למקומם ושכרו כפלים שמכניע הקליפות בהוציא הקדושה מתוכם ונותן כח אל הקדושה בהכניסם לתוכה ובזה יובן מ"ש ז"ל שזדונות נעשות לו זכיות ·

מן **ר"ח** דף רי"א ע"ב חייב אדם להוסיף בכל יום תורה ועבודה עד שיגיע להיות ת"ח ויזכה להזדווג עם השכינה ולהיות מעבדיה הקרובים לה המתקדשים בקדושתה ולכן תורתינו הקדושה בפ' קדושים בתחלת הביאור פירש' בילד עניני הקדושה והמרה איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו וכתב הרשב"י ע"ה בפירוש הפסוק שאלו הם הת"ח המפרשים עצמם כל ששת ימי חול לעסוק בתורה ואמר שלשון תשמורו הוא כמו ואביו שמר את הדבר והשכל נותן כי מי שאינו קם אינו חושק לאהבת השכינה כלל שהרי החשוק ההולך אחר תשוקתו לא ינום ולא ישן מרוב אהבתה וכיון שת"ח זה אינו קם השכינה מתרעם עליו שאין לו אהבה בה שהרי מבטל עונתה ואינו חושש לה והקב"ה גם כן יתרעם עליו כי מבטל עונת כתו שהיא התורה:

מן **של"ה** ר"ה ע"א לא יוכל האדם לבא לכתר תורה אם לא יהיה לו הכנה בירא' חטא שנפשו חשקה בדביקות השם י"ת ולב טהור לו חושק ומתאוה להדביקות דאל"כ עליו נאמר ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי על כן צריך להתלבש להיות יראת ה' נגד פניו · אמנם אינו יכול לידע פרטי היראת חטא והמצות והחקים והמשפטים כללותיהן ופרטותיהן עד שיזכה לכתר ואז בא מתלמוד למעשה בכל מכל כל ·

מה **מסכת** חגיגה פ"ה בעלי אסופות אלו ת"ח שיושבים אסופות אסופות ועוסקי' בתורה הללו מטמאין והללו מטהרין הללו אוסרין והללו מתירין הללו פוסלין והללו מכשירין שמא יאמר אדם היאך אני למד תורה מעתה ת"ל כולם ניתנו מרועה אחד אל אחד נתנם פרנס א' אמרן מפי אדון כל המעשים

צריך הוא דכתיב וידבר אלהים את כל הדברים האלה אף אתה עשה אזנך כאפרכסת (פירוש מאחר שכולם לבם לשמים עשה אזנך כאפרכסת ושומע ולמד ודע דברי כולם וכשתדע להבחין איזה יכשר קבע הלכה כמותו) וקנה לך לב לשמוע דברי המטמאין ודברי המטהרין דברי האוסרים ודברי המתירין דברי הפוסלין ודברי המכשירין : והריטב"א ז"ל כתב בחידושיו וז"ל שאלו רבני צרפת זכרונם לברכה היאך אפשר שיהיו שניהם דברי אלהים חיים וזה אוסר וזה מתיר ותירצו כי כשעלה משה למרום לקבל התורה · הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר ושאל להקב"ה ע"ז ואמר שיהא זה מסור לחכמי האמת מישראל שבכל דור ודור ויהיה ההכרעה כמותם ונכון זה התירוץ לפי הדרש · ובדרך האמת יש טעם בדבר · (עיין בשל"ה דף כ"ה הטעם ע"ד הסוד ע"ש) :

מט **ספר החסידים** סי' תתקמ"ה הקישו שלשה קלי עולם נשלשה אבירי עולם ללמד שב"ד של שמשון ושל גדעון ושל יפתח שקולים כנגד משה ואהרן ושמואל ולא עוד אלא שסמך מכאן ומכאן והקלים באמצע הקים קלים כשמכוונים לשם שמים לצדיקים לפי שאצל הקב"ה לב שאינם פקחים בדורות אחרונים כלב פקחים שהיו בדורות ראשונים · שאם לא תאמר כך יוכל כל דור לומר למה לא נבראתי בימים הראשונים שהיו חכמים גדולים והייתי לומד תורה הרבה · אומר לו מה איכפת לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים ולא ישב בטל אלא יהגה בתורה כל עת שיוכל אף על פי שאין לבו חריף כל כך :

ן **ישל"ה** דף קפ"ה ע"א צריך האדם ללמוד תורה נביאים וכתובים משנה ותלמוד וילמוד תורה שבכתב כסדר זה אחר זה תורה נביאים וכתובים · ואח"כ תורה שבע"פ שיתא סדרי משנה בזה אחר זה וכל כך פעמים ילמוד אותם עם פירושם עד שיהיו שגורים לו בע"פ ואח"כ ההלכה בתלמוד בכל יום ויום כדי לצאת משליש במקרא · שליש במשנה · שליש בגמרא ·

נא **שם** ע"כ אמר רבא בשעה שמכניסין לאדם לדין שואלין אותו נשאת ונתת באמונה · פלפלת בחכמה וכו' כל זה נאמר על פלפול של אמת ויכול האדם לחדש פלאי פלאות בכל הלכה והלכה מכח קושיות ותירוצים · ולפלפל עליהם ולמצוא דרכים איזה דרך הפשט האמת הן בתלמוד הן ברש"י הן בתוספות · וכמו שמפלפלים עם רש"י ז"ל כן יוכל להוסיף בפלפול לעיין ולתרץ הקושיות שהתוספות מקשים על רש"י וכן שאר קושיות שהתוספות מקשים על סוגיא דשמעתתא התורה ניתנה לכל ישראל כי כתר תורה מונח לכל · ואל יחשוב מה הכי ומאי הכי הוא לעיין ולילך בגדולות ובנפלאות · כי הלומד לש"ש ומייגע את עצמו בהלימוד אז יגעתי ומצאתי תאמין · וכל אלה הפלפולים אשר אורייתא הוא למרתח ביה · הם מרכבה למדת המלכות שנק' תורה שבע"פ שהיא מדת הדין ודווקא בפלפול של אמת · אבל בפלפול של שקר דובר שקרים לא יכון · ובפ"ק דעירובין :

דעירובין תנא תלמוד ותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרץ בק"ן טעמים וז"ל התוספות תימה מה חריפותא הוא לטהר את השרץ שהתורה טמאתו בהדיא ואומר ר"ת וכו' ע"ש · שהוקשה לתוספות דמה מעלה יש בפלפול שאינו של אמת·

גג **שם** דף קפ"ב ע"ב הרוצה ללמוד ושיתקיים למודו בידו יוציא הדבר מפיו כדגרסינן בעירובין דף נ"ד ברוריה אשכחתיה לההוא תלמידא דהוה גריס בלחישה · בטשה ביה ואמרה ליה לאו הכי כתיב ערוכה בכל ושמורה אם ערוכה ברמ"ח אברים שבאדם שמורה בלב ואם לאו אינה שמורה · תניא תלמיד א' היה לו לראב"י שהיה שונה תלמודו בלחש ולאחר ג' שנים שכח תלמודו ואמרינן עלה א"ל שמואל לר' יהודה שיננא פתח פומך כי היכי דתיקום בידך ותוריך חיי שנא' כי חיים הם למוצאיהם · אל תקרי למוצאיהם אלא למוציאים בפה · ואמרינן נמי עלה א"ר אמי מאי דכתיב כי נעים כי תשמרם בבטנך אימתי ד"ת נעימים בשעה שתשמרם בבטנך · ואימתי תשמרם בבטנך בזמן שיכונו יחדיו על שפתיך (ודפוסי רשומות כתבו כי תשמרם בבטנך ר"ת בת"ב ר"ל ע"י כתב שיכתוב כל קידוש ששמע תשמרם בבטנך) ר' זירא אמר מהכא שמחה לאיש במענה פיו וגו' אימתי שמחה לאיש בזמן שהוא מענה בפיו · ר' יצחק אמר מהכא כי קרוב אליך הדבר וגו' אימתי קרוב · אליך הדבר מאד בזמן שפיך ולבבך לעשותו · רבא אמר מהכא תאות לבו נתת לו וארשת שפתיו וגו' אימתי תאות לבו נתת לו בזמן שארשת שפתיו כל מנעת סלה ומי שרצונו ללמוד יחזור תמיד · לימודו ויזכור ·

גג **שתי ידות** דף ק"ב ע"א חמשה עשר דרכים צריכים לעסוק בתורה הדרך הראשון שיהיה הלימוד עם חכם גדול ובחברת חברים חשובים ואחז"ל חרב אל הבדים וגו' · אלו תלמידי חכמים שעוסקים בתורה בד בבד ר"ל ביחיד · הדרך הב' שיהיה העיון בספרים שחברום גדולי חכמי ישראל שדבריה' רבוי הכללו' עם הקיצור ולא יושגח לחבורי ריבוי הדברים כאילן רב העלין וממעט הפרי · הדרך הג' שיכוין האדם במה שיקרא וישנה לדעת הפירושים ויכוין במאמרים · הדרך הד' שיכוין תמיד לעשות סימנים למה שיקרא וישנה או ילמוד הדרך הה' שיעיין ויקרא תמיד בקבוץ אחד ולא היום בקבוץ אחד ומחר בזולתו באותו ענין · הדרך הו' שיעיין תמיד בספרים יפים בכתיבה ויפים בקשירה ויהיה מקום העיון יפה הבנין · הדרך הז' שיהיה העסק בתורה בקול והדבור המוחש שישמע מה שמוציא מפיו ולא בחשאי ובקול נמוך כאוב מארץ אלא בהנעת כלי הדיבור כולם וכל כחות הגוף · וכתב הרמב"ם כל המשמיע קולו בשעת תלמודו תלמודו מתקיים בידו והקורא בלחש במהרה שוכח · הדרך הח' שיהיה תלמוד בשיר ולזה תמצא ספרי המשנה הקדמונים כתובים עם הניקוד והטעמים · הדרך הט' שיהיו הספרים מכתיבה אשורית :. הדרך הי' שיהיו הספרים מכתיבה גסה ולא דקה · הדרך הי"א שילמד לזולתו · הדרך הי"ב שיהיו התלמידים לומדים בשובה ונחת ויישוב הדעת ומתינות ולא יהיה האדם נמהר בעסק התורה · הדרך הי"ג

שיהיה

שיהיה העסק בתורה לשמה להשלים רצון הא״ל ולהתקרב אליו · הדרך הי״ר שיוחד ויקבע זמן מוגבל לעסק התורה יבנה בו מחשבתו מכל עסק ומחשבה זולתה׳ הדרך הט״ו להתפלל לא״ל שיתן לו חכמה ובינה וזכירה טובה אלה הם דרכי השם ישרים ולכו בם ·

נד **ווי העמודים** דף ט׳ ע״ב כתיב ולמדתם אותם את בניכם עיקר הלימוד עם הנערי׳ יהיה בדרך זה כמו שראיתי בעברי מפרנקפור״ט לק״ק פוזנא שהלכתי דרך הים ועברתי בק״ק אמשטרדם ומצאתי שם אנשים חשובים והרבה ת״ח מהם והייתי בבתי מדרשות שלהם אשר לכל אחד מחיצה בפני עצמו · וראיתי שהקטנים לומדים המקרא מבראשית עד לעיני כל ישראל ואחר כך כל הכ״ד ואחר כך כל המשניות וכשנעשה גדול אז מתחיל ללמוד גמרא ותוספות וגדלו והצליחו גם עשו פרי · ואנכי בכיתי על זה למה ועל מה לא יעשה כן בארצינו הלואי שיתפשט המנהג הזה בכל תפוצות ישרא׳ · ומה יזיק בזה שימלא כריסו במקרא ובמשנה עד שיהיה בן י״ג שנים ואחר כך יתחיל ללימוד התלמוד כי בודאי בשנה א׳ יגיע לתכלית ולכמה מעלות טובות למקום בחריפות התלמוד מה שאין כן בלימוד דידן בכמה שנים חו ראשי שאם ותאספו ראשי גאוני ארץ יחד ויעשו תיקון וסדר הלימוד כסדר הזה להיות יסוד מוסד ולחוק עולם ולא יעבור אין ספק שחפץ ה׳ בידינו יצלח והלבבות יהיו מחודדים בתורת אמת ביתר שאת ויתר עז והגאולה תתקרב בזמן קריב ·

נה **קצור של״ה** דפ״א ע״ד ואשרי המלמד שלומר עם הנערים בדרך הזה ויהיה שכרו הרבה מאד · ולא : כמו שיש הרבה מלמדים שאינם מקפידים רק על קבלת שכרם אע״ג שלומר באמונה עם כל הנער חקו שעה או חצי שעה ביום · אבל אינו חושש ללמד לו יראת שמים ולא מוסר ולא דרך ארץ ע״כ על הרוב הנערים בצאתם לחפשי לביתם תבקע הארץ לקולם ואין להם בושה וכלימה ודרך ארץ כעגלי מרבק ירקדון ברחובות קריה על כן ההרגל נעשה טבע כי פני זקן לא ישאו ויהיו סרבנים ובועטים במוריהם : וגם בבואם לב״ה אין מתפללים בכוונה ואינם עונים אמן על כל ברכה וברכה · ועושים חולפות גדולות בב״ה כי המלמד לא לימדם והורגלו בזה · וגם לא הורגלו ליטול ידיהם לאכילה : או שלא להינות מעה״ז בלא ברכה ראשונה ואחרונה וגם אינם לומדים עמהם שיהיו שגורים בע״פ כל מה שצריך לענות בב״ה כגון אמן יהא שמיה רבא מברך : או ברכת הלבנה או תפלת הדרך כי רוב עמי הארצות אינם נזהרים בזה והוא מפני שהמלמדים לא הירגילום בכך ובודאי גדול עונש מנשוא כי אמר החכם חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו · ועז אחז״ל לא המדרש הוא. העיקר ר״ל לא המדרש הוא העיקר הלימוד עם הנערים אלא המעשה ר״ל שירגילם למעשים טובים ולהכניס יראת הש״י בלבבם ולהבינם היטב המונת שמים ומצותיו שיהיו חרדים על דבר ה׳ שלא ליהנות

ליהנות מע"הז בלא ברכה ראשונה ואחרונה · ולענות אמן על כל ברכה וברכה (וללמד אותם לפחות פעם א' בכל שבוע בספרי יראה כגון בחובת הלבבות ספר הישר דר"ת · וספר החסידים · שערי תשובה דרבינו יונה · תפוחי זהב ארחות צדיקים · ספר המוסר ובשערי תשובה של האר"י ז"ל · בתוצאות חיים ; ברית אברהם · יש נוחלין · דברי חכמים · ואחרון אחרון חביב ספר הנכבד של"ה ובודאי כל המלמד שעושה כן יהיה שכרו מן השמים הרבה מאד מאד) ··

נו **צריך** ללמוד עם התלמידים בנחת מלה במלה כל א' כפי ערכו והשגתו ויראה לו פנים צהובות ולא יקפיד עליהם להתכעס על חוסר דעתם וקוצר הבנתם והשגתם כי לא כל הדעות שוות ואעפ"י שנראה לו כפי הראוי שהיה להם להבין בב' וג' פעמים אפשר שלא השיגה דעתם לכך מפני קושי הענין או מפני הבנת שכלם באותה שעה שאין כל השעות שוות אלא ידבר להם בנחת בדברי ריצוי ופיוס בראשונה עד שידע בודאי שהעכוב בא ממיעוט השתדלותם מתוך שאין משימין לב על הענין ומסיחין דעתם למקום אחר · אז ודאי ראוי לכעוס עליהם אם הם קטנים בהכאה כל אחד כפי ערכו ואם הם גדולים לזרוק מרה בהם ולהכלימם ולביישם בדברים עד שיכונו לבם ודעתם על הענין ואם שואלים ממנו דבר של קושי יתרץ להם בסבר פנים יפות וייטב בעיניו על שאלתם ויחדדם בעניינים כדי שישאלו ויפתחו לבם בתורה · ואם מעכב בידם מלשאול ואפילו יהיה דבר שאין בו טעם פעם אחרת יתקשה בעיניהם דבר של טעם וימנעו עצמם מלשאול וישאר בידם הדין או ההלכה בספק בלי טעם מספיק וידוע בפלפולי עופות · אדרבא כשאין בהם שואל לשאול דבר בהלכה יכעס בעיניהם איך לא עלה בדעתם הקושיא הזאת הנמצאת בהלכה הזאת ויראה להם דרך שיפלו מעצמם בקושיא פעם אחרת כי כשאדם נופל בקושיא הוא קרוב להבין הענין כי הקושיא חצי תירוץ · ובזה יעלו בלימודם ויצליחו הצלחה גדולה בע"ה :

נז **שתי ידות** דף קי"ז ע"ב צריך שיגדל האדם את בניו לת"ת כי זה יהיה סיבה שיחיו ויגדלו הנערים וגם עד זקנה ושיבה אלהים אל יעזבם אך אם יסירם מהתורה בקטנותם כדי ללכת אחרי ההבל והעושר והסחורות קרוב הדבר שבסבת זה ימותו בקוצר שנים ב"מ · כך אמרו רז"ל בספרי כשהתינוק מתחיל לדבר · אביו מדבר עמו בלשון הקודש ומלמדו תורה · ואם אינו מדבר עמו בלשון הקודש ואינו מלמדו תורה ראוי לו כאילו קוברו שנאמר ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם וגו' למען ירבו ימיכם וגו' אם למדתם אותם את בניכם ירבו ימיכם וימי בניכם ואם לאו יקצרו ימיכם וימי בניכם ח"ו · וכן אמרו בפרק במה מדליקין מפני מה בנים מתים בעון ביטול תורה ובכמה בחורי ישראל הכריע העון הזה מהם בעון אבותם שלא הניחום ללמוד בקטנותם כמו שאמרנו ובמו שאמר הפסוק · ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני ומהם גוענו

בעונם

בעונש שהם עצמם פירשו מן התורה בבחירתם כדתנן ודלא מוסיף יסיף ודלא יליף קטלא חייב כי היא חייכו ואורך ימיכו וכתיב אורך ימים בימינה · וכדתנן גדולה תו' שהיא נותנ' חיים לעושיה בע"הז וכו' פי' מארכת ימי הלומדה ומוסיפה עליהן ויש מי שפירשה שלא כמשמעה ולא טוב עשה שהיה לו להאמין שהתורה והמצות מאריכין ימי האדם כי כן דעת רז"ל · וכן מרא אמרו בפ' מצות חליצה כתיב אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה אמר רבא בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בד"ת · אביי אמר בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בג"ח · רבא ואביי מדבית עלי קאתו רבא דעסק בתורה חיה מ' שנים · אביי דעסק בתורה ובג"ח חיה ס' שנים · ת"ר משפחה א' היתה בירושלים שהיו מתים כבן י"ח שנים באו והודיעו את ריב"ז אמר להם שמא ממשפחת עלי אתם שנאמר וכל מרבית ביתך ימותו אנשים לכו ועסקו בתורה ותחיו הלכו ועסקו בתורה וחיו והיו קורין אותן משפחת יוחנן על שמו ·

נח **יסר** בנך ויניחך למד בנך תורה ויניחך מדיכה של גיהנם ויתן מעדנים לנפשך שיכניסך בג"ע עם הצדיקים וז"ל זוהר פ' בחקתי דף קט"ו כבד את אביך ואת אמך אע"ג דמית אתחייב ביקריה יתיר דכתיב כבד את אביך דאי ההוא ברא אזיל בארח תקלא ודאי מבזה לאבוי הוא וודאי עביד ליה קלנא · ואי ההוא ברא אזיל בארח מישר ותקין עובדוי ודאי דא אוקיר לאבוי · אוקיר ליה בההו' עלמא גבי קב"ה וקב"ה חיים עליה ואותיב ליה בכורסייה דיקריה ודאי ורז"ל אמרו ברא מזכה אבא ואמרו גדולה הצלת בנים לאבות מהצלת אבות לבנים שהאבות אין מצילין את בניהם אלא מן היסורין של הע"הז בלבד ומזכין אותם העושר והכבוד והנוי והחן בע"הז אבל לא בע"הב אבן הבן הוא להיפך לא יועיל להאב לע"הז רק לע"הב שהוא עולם הנצחיי · והטעם כי יפוי כח הבן מתורתו ומ"ט ומדות ישרות בא לו מכח אביו שהדריכוהו בזה ע"כ · אשרי לאב המוכיח לבניו בכל עת ובכל רגע · והנשים מצוות על תוכחת בניהם כמו האב ויותר מהם מטעם שהם פנויות ומצויות יותר בבית ממה נפשך אם האב ת"ח אז הוא טרוד מאד בגירסא ולא יוכל לעיין בכל עת ובכל רגע על מעשה הנער ואם הוא טרוד במשא ומתן ובהליכת דרכים אז על הרוב אין האיש בביתו ויען כי טבע הנשים רכות ע"כ החיוב מוטל על הנשים ללבוש כלי גבר ר"ל להיות נפש לב של גבר להוכיח בשבט מוסר ולהכות אותו הכאות כטוב גם כי ישווע ויזעק לבלתי שמוע אליו עד שיסור מדרך הרע וילך בדרך הטוב והישר · ודרך רמז אומר ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן ר"ל אותן נשים המרחמים על ולדיהם לבלתי הכות אותם הם מבשלות אותם כלומר ממיתות אותם כאלו היו שוחטים אותם הם ומבשלים אותם כבשר בהמה חיה ועוף · וע"כ האב והאם לא ימנעו המוסר תכף מימי נערותו ולהוסיף תמיד דבר יום ביומו ולא ימנע ממנו שבט מוסר כמ"ש חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר · ובזה יזכה להיות ברא מזכה אבא ולא

די שמילו מגיהנם ומעונשים חמורים אלא מביאו לגן עדן להושיבו עם הצדיקים
בגן עדן:

נט **קיצור של"ה** דף פ"ב ע"ב בשם זוהר חדש מעשה בת"ח אחד שהיה הולך בהרי אררט ושמע קול נוהה קול חד שלוח ווי ווי עד שראה אדם א' ושאלו מאן את אמר ליה יהודי אנא ודנין אותי זה כמה שנים בעבירות גדולות שעשיתי בעודני בחיים ושאלו מה שמו והשיב ששמו לא נודע לו כי הרשעים שוכחים שמם על דרך שם רשעים ירקב אבל מ"מ הודיע לו מקום מושבו שהיה בגליל עליון בעיר פלונית ושם אשתו והלך אותו החכם לעירו ושאל אחריו והשיבו איך שהיה רשע גמור שלא הניח עבירה שלא עבר ובן קטן הניח אחריו והוא ג"כ רשע כאביו · ולקח אותו החכם את בנו עמו לביתו ורצה ללמוד עמו א"כ ולא היה רוצה לקבל והתענה אותו החכם ג"פ מ' יום והתפלל עד שהיה הנער מתחיל לקבל והלך הנער ממדרגה למדרגה עד שהלך וגדל בתורה עד שנסמך · ואח"כ בא אביו של אותו הנער בחלום לאותו חכם ופניו מבהיק מאד כשמש בצהרים בתקופת תמוז מזיו השכינה שזרח עליו · וחרד החכם ההוא מאד ואמר מי אתה וא"ל אשריך מה טוב חלקך ומה נעים גורלך שזכיתני והבאתני לכל הכבוד הזה ע"י בני כי ידעתי כי התענית ק"ך ימים בעבור עונותי שהיו כ"כ גדולים שבאו שדים ומלאכי חבלה והיו מכסים המוח של בני שלא יקבל כדי שלא יהיה לי זכות כי לפעמים עונות האבות גורמים שלא יהיה לב לבניהם להבין בתור' וכאשר נהרגתי ע"י עכו"ם לא המיתוני מיד אלא כחן הכוני והייתי חי עודני ב' ימים ומכח יסורים גדולים הרהרתי בתשובה כי היה לי זכות כי כאשר הייתי משומד הצלתי אוזה יהודים מהריגה · ועתה בכל פעם ופעם שעלה בני במעלה היו מקילין מדיני וכאשר היה בני בר מצוה ועלה לתורה וקידש שמו של השי"ת ברבים ואמר ברכו את ה' העלוני מגיהנם לפתחו של גן עדן וכאשר בני דרש הכניסוני בג"ע וכאשר זכה לסמיכותו הכניסוני עוד יותר · ועתה אני יושב בכת שלישית בג"ע ועל שהוציא את אביו מגיהנם היה נקרא הבן ההוא הפקולי ר"ל שגיהנם נקראת פלילה ע"ד פקו פליליה ור"ש הפקולי שהסדיר הברכות לפני ר"ג ביבנה היה ממשפחתו ע"כ · מהמעשה הזה יוכל ללמוד ומה זה שהיה רשע גמור מ"מ הבן ע"י תורתו הצילו מגיהנם והכניסו לג"ע עאכ"ו מי שאינו כך ומגדל את בנו לת"ת שיהיה זכותו בלי שיעור וערך:

ס' **יש"ם** ע"ג ומי שיש לו בנים שום להם לב להבין ומעבידם מן התורה שהוא חיי עולם להרגילם למשא ומתן שהוא חיי שעה · הא חזי מה כתיב בפרדס בשער ההיכלות פ"ג דף ק"פ ע"ד היכל רביעית שנק' היכל נוגה והאריך שם עד לבסוף וז"ל ולכל דרום ב' ממונים אחרים ולכל א' ממונה על י"ב אלפים ממונים אחרים · ואלה הם ממונים על הבל פיהם של תינוקות של בית רבן · ובכל הבל והבל עושה ממנו רוח ה' ועולה להתעטר למעלה ונעשה ממנו שומר א'

לקיום העולם ולכל מערב ב׳ ממונים אחרים וכל א׳ ממונה על י״ב אלפים ואלה הם ממונים להכריז בכל רקיעים לכל אותן שמעבירין עיניהם מהתלמוד ומבטלים אותם מלימודם · אלו הממונים מכריזים עליהם ווי לפלוני שהעביר את עינו מהתורה ווי לו שאבד חלקו מע״הב ומרב טוב הצפון לצדיקים הרחמן יצילנו ·

סא **סדר היום** דף כ״ה ע״א צריך ליזהר ללמוד בנחת מלה במלה כדי שלא יטה מדרך הישר ויוכל לכוין אל האמת כי לא נמצא הטעות והשגיאה כ״א בשביל שאינו מדקדק בדבריו וקורא במרוצה ואינו שוקע בעיונו אלא מתרצה בדמי כסף המוכן בתחילת העיון · ובזה אפשר לטעות שאין הכוונה כך אבל המעמיק משיג כוונת הענין ומגיע אל התכלית ותמצית הענין ה״ז דומה לסוחט האשכול של ענבים בראשי אצבעותיו ויוצא מה שיוצא ומשליך השאר כי נמצא שאכל מה שמוציא הוא הטפל של האשכול אבל עקרם ותמציתם נשאר עדיין באשכול ומי גרם לו זה עצלותו ומיעוט השתדלותו לסחוט בכח בכל ידו והם אין כח בידו היה לו לדרוך ברגלו עד שיצא מתוך המבוקש ואותו יין ודאי היה טוב ומתוק מדבש ויוכל להתקיים כראוי ושמח אלהים ואנשים משא״כ בעצל שחושב להוציא יין והוציא המים בלבד ומוציא שם רע על הענבים שיינם אינו מתוק ולא חזק · ומעשיו הם שגרמו שלא ידע דרך סחיטת הענבים כי לא נעשה ומפני זה לא הועילו מעשיו כן דרך הלומד שיש הפרש רב ועצום בין המעמיק לקורא על פני המים כי זה מוציא לאור מבוקשו ומוציא לאור משפטו להבין ולהורו׳ חק ומשפט ותעלומה יוציא אור וטועם נועם הענין מדבש ונופת צופים משא״כ בקורא באגרת כי הולך בחושך ואומר לכל שכל הוא והימים והשנים חולפים ובאים ולא ימצא אותו לא שכל ולא יושר להוציא דבר מאפילה לאורה ולעמוד על עיקרן של דברים להשיג הכוונה שלא יכשל בה וזה היה המנהג שנהגו לקבוע ישיבות לפלפל בהם סוגיות ודבורים קשים ואעפ״י שנראה כאבוד זמן אחר שאין מוציאים ממנו לא דין ולא משפט · אינו אלא מפני הענין שאמרנו כדי ללמוד להישיר השכל כדי שידע להעמיק הענינים כאשר יבואו לידו כדי שיוציא לאור משפט ·

סב **הר״מ ריקנטי** פ׳ יתרו דף פ״ו ע״ג התורה נחלקת לב׳ חלקים תורה שבכתב ותורה שבע״פ וחייב אדם ללמוד בשניהם כדי לייחד שמו של הקב״ה וכשאדם לומד תורה שבכתב ולא זכה ללמוד תורה שבע״פ הרי הוא כ״גן מפריד אלוף כמי שהזמין החתן לחופה והכלה עומדת בבית אביה והוא מסליק רשות א׳ לשנים · אבל היחוד האמיתי הוא לחבר שניהם חתן וכלה האמורים בשיר השירים ופניהם איש אל אחיו יהיו פני הכרובים אז ברכה ושפע נתוסף ממקור האין אל היש וכל מדות הדין ספו תמו · ופני הלובן פני הרחמים נתרבו והו ובתורתו יהגה יומם ולילה הרמז יום ומדת לילה · ובזהר מאן דקריה שית סדרי משנה דא הוא מאן דידע לסדרא ולקשרא דנהורא דמריה כדקא יאות אלין איכון דמקדשי שמא דמאריהון בכל יומא תדיר ; והמשוך בתורה שבע״פ

סוף

הוא לפלפל שיטת ההלכה ופקו פליליה האומרים מה לנו ולצרה הזאת ללמוד כל ששה סדרים ולאבד בהם שנותינו יותר טוב היה ללמוד הפוסקים ולהתעסק אח"כ בחכמות אחרות אמנם גמרא גדול לישא וליתן בהלכה כמו שביארנו הסוד הרמוז כו׳

סג **שם** דע כי צריך האדם להתעסק בתורה שבכתב ביום · ובתורה שבע"פ בלילה דבר בפי עניינו וכן ארז"ל בפרקי רבי אליעזר כל אותם המ׳ יום שעמד משה בהר היה קורא בדת מקרא ביום ושונה בדת משנה בלילה · וכן תרגם המתרגם בפסוק דודי צח ואדום בלשון זה · בכן שריאת כנישתא דישראל למשתעי בשבחי דמרי עלמא · וכן אמרת להאוא אלהא רעותי למפלח דעטיף ביממא באיצטלא כתלג חיור ועסיק בעשרין וארבע ספרין דאורייתא ופתגמי נבואה וכתיבי · ובלילה הוא עסיק בשיתא סדרי משנה וזיו יקרא דאנפוהי זהירין כנורא מסגיאות חכמתא וסברא דהוא מחדד שמועוון חדתין בכל יומא ועתיד לפרסימונון לעמיה ביומא רבא · תואר הלובן הרמוז במלת צח לתורה שבכתב שהוא כנגד מדת החסד והרחמים ולכן אמר באיצטלא כתלג חיור · והאודם הרמוז במלת ואדום לתורה שבע"פ היוצאת מן הכלה שהיא מדת הדין · ואמר שהוא מחדד שמעוון חדתין בכל יומא רומז על משא ומתן שצריך לעשות בתורה שבע"פ ·

סד **טוב** שיחזור ההלכה עם אותם הפחותים מחכמתו כדי שלא ילכו בטלים משיחזור עם חביריו הדומים לו כמו שאמרו חז"ל המלמד עם הארץ תורה מבטל גזירות ור׳ פרידא היה אומר ת׳ פעמים ההלכה לתלמיד א׳ וזה דומה למת מצוה שאין לו קוברים וגם זה אין לו עוסקים לחזור עמו אבל אם יש לו חבר א׳ לחזור עמו אינו זקוק לו ואם הוא עשיר אומר לו וקנה לך חבר ואם אינו בחפצו יחזיר עמו ואעפ"י שיפסיד מעט מתורתו תורתו מתקיימת בידו · ומעשה באדם א׳ שהיה מחזר עם בני עניים והיה הולך אחריהם להקימם משנתם ומחזר עמהם ג"פ בכל יום · מעשה באדם אחד שהיה בבית א׳ שג׳ אוכלים על שלחן א׳ אמרו לו אכול עמנו ותשמע ב"ה בזמון א"ל אתם מאריכין על השלחן ומדברים דברים בטלים ואני אוכל במהירות ומיד אני עוסק בתורה · ומי שלומד אחר אכילה ילך ד׳ אמות אחר אכילתו מיד אפילו אם היה לומד שנא׳ וחי בהם ולא שימות בהם ·

סה **קיצור של"ה** דף ג׳ ע"ד כתבו המקובלים שכל ת"ח המחזיק ישיבה או בעל הוראה או בבית המדרש יזהר לומר בכניסתו לב"ה תפלת רבי נחוניא בן הקנה שלא אכשל בדבר הלכה וכו׳ ובכל פעם ופעם שיבא הוראה לפניו יאמר תפלה זאת ואז בודאי ישמרהו הקב"ה שלא יכשל ואחר כך ביציאתו מב"ה יאמר ג"כ התפלה שסמת חלקי מיושבי בית המדרש ·

סו **ישתי ידות** דף ק"ד ע"א ארז"ל צריך האדם לשלש היום שליש במקרא ... להתקרב לאלהים בעבודה זו ומה שמביא לאנשים להתרשל מהעסק במקרא הוא עיון הגמרא העמוק ויבלו ימיהם בו והניחו המקרא לגמרי

והרבה מהם יכוונו להבנת עימק המשא ומתן לבד ולא לידיעת משפטי התורה אך להתפאר זה על זה · (וירא שמים ויאמר בכל יום מעשה בראשית · ר"ל ביום ראשון יאמר מבראשית עד יום אחד וכן ביום ב' מן יהי רקיע עד יום שני ועד"ז יעשה בכל יום · ואח"כ יאמר פ' המן הנני ממטיר לכם לחם וכו' עד והעומר עשירית האפה הוא · ואח"כ י' הדברות · ואח"כ בפרשת עקב ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך וכו' עד זבת חלב ודבש · ואח"כ יאמר קפיטולו א' או ב' מנביאים וכן מכתובים כמו שמסודר בהרבה ספרים ובספר שערי ציון ובזה יוצא ידי חיוב תנ"ך) ועל המתעצלים מן המקרא נאמר הנה בדבר ה' מאסו וחכמת מה להם · וכבר הגיע סכלות קצתם שאמרו שהעיון במקרא דבר בטל ויגנו ויפחיתו מעלת המשתדלים בה ועליהם נאמר היה להם דבר ה' לחרפה לא יחפצו בו · והעוסק במקרא ראוי שיהיה שמור בלבבו כשתהיה ידיעתו בזולת ספר ועל פה · וכן ראוי שיהיה בקי כמה שיודע מהמשנה כמ"ש כל חכמה שלא תכנס עם בעליה במרחץ אינה חכמה ולא כמו שעושים רוב העוסקים בתורה היום די להם ויותר מדאי בידיעתם עם הספר ואחר סגרתו טח מהשכיל לבותם ·

כו **ר"ח** דרכ"ט ע"ב צריך ליזהר שאם שמע כבר דבר הלכה או מדרש ושומע אותו עתה שנית אל יעלם אזנו משמוע אותו ולא יאמר כבר שמעתי אותו שעל זה נאמר מסיר אזנו משמוע תורה · וכן פי' במדרש בפסוק רדיה ירוך בכל עת שלא תאמרו אסתקד שמענו אותה שנאמר אל תבוז כי זקנה אמך · ואם אמרתם כך אף אני יכול לומר לכם למה אתם קוראים את שמע ב"פ ביום למה אתם מתפללים ג"פ ביום שמא אתם מחדשים דבר אם הלעגתם בד"ת אף אני איני שומע תפלתכם שנאמר מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה ·

כח **של"ה** דף קפ"ד ע"ב אתם בני אם בא לידכם איזה הוראה ותזכו להיות מורה הוראה אזי תהיה ירא ה' בהוראה שלא תכשיל לרבים ח"ו · וקודם שתורה הוראה עיין בספר הדק היטב אם הדין ברור בלב כשמש בצהרים · ואם יהיה איזה ספק בדין אל יתבייש לדבר מזה עם הלומדים · מי לנו גדול מרב הונא כשהיה מורה טריפו' היה מכניף בי עשרה כי היכי דלימטייה שיבא מכשורא ואל יהא מחמיר לאחרינא שלא כדין אבל לעצמו יחמיר כטוב בעיניו והיינו שיש מקום לחומרא זו אבל אם אין מקום לחומרא זו רק שמחמיר מחמת חסרון ידיעה ואם היה לומד ומעיין בבירור היה רואה שאין מקום לחומרא · ועם כל זה מחמיר זה נקרא חסיד שוטה ·

כט **שם** ראוי ללמוד בימי ניסן פ' ערבי פסחים והרי"ף של פסחים וכן הש"ע עם מפרשיו על הלכות פסח וכן בחג השבועות מאמרים של מתן תורה המוזכרים בפ' ר"ע וכן בט"ב הלכות ט' באב ותענית (והטור עם בית יוסף ובית חדש אל ימושו מפיך) וכן בר"ה הרי"ף והטור והש"ע הלכות ר"ה וכן ביו"ה מסכת יומא וכן בסוכות מס' סוכה · וכן בחנוכה הלכות חנוכה · ובפורים מס' מגילה

מגילה וכמס' בילה מיטך שייכי בכל הימים טובים וזהו כקרא כומנה ·

ע **קיצור של"ה** דף פ"ד ע"ב ראוי לאדם לכבד את התורה וכן הספרים שלא ישב על דבר שמונחים שם הספרים בשוה רק הספרים יהיו מונחים טפח יותר גבוה מהיושב וכן אל יניח ספרים על המטה וכן דפי הספרים ישנים שנתקלקלו ראוי לגונזם היטב שלא יהיו נגררים תחת הרגלים ·

עא **שם** עיין סוד הדבר בזהר פ' פנחס דף ר"ח ע"ב ע"ש מנהג של הלומדים להתנועע בשעת לימודם כי התורה נמשלת לאש והאש דרכו להתנועע תמיד ומי שהוא בריא וחזק אל יהי לומד כשהוא מוטה או שוכב על המטה :

עב **שם** צריך האדם ליזהר מכל הדברים שאמרו חכמים ז"ל שמשכחים ומטמטמים את הלב · וזה מבואר בתלמוד ובהרבה ספרים ע"ש ·

עייני חכמת האמת

עג **שתי לוחות הברית** דקפ"ב ע"ב לאחר שמילא כריסו במקרא משנה ותלמוד יעסוק באימה וביראה בקדושה וטהרה בחכמת הקבלה בזהר ובתקונים ובמפרשים דבריהם וביותר ספרי הקודש השואבים ממי באר הזהר (ובפרט בספרי האר"י דבי עילאי בוצינא קדישא אור אלהי איש אלהים כמוהר"ר יצחק לוריא אשכנזי המכונה האר"י שכל דבריו הם מקובלים פה אל פה מפי אליהו ז"ל הנראה אליו בהקיץ בתמידי וספריו לא ימושו מפיך ובפרט ס' א"ק · וס' אוצרות חיים · וס' מבוא השערים · ואחרון אחרון חביב ס' הנכבד ע"ץ חיים שכתב עליו ס' נובלות חכמה בהקדמה מיום שנתנה התורה לא היה ס' כזה) · וככר נתחברו על זה פסקים הרבה בלימוד חכמת הקבלה ובכלל העולה שמחוייב האדם לידע את שמו ית' ומי שלא ראה זו החכמה לא ראה מאורות מימיו והכסיל בחושך הולך · וכמו שיש בסוחרים מי שאינו מרויח רק ד' יאו ה' זהובים ליום להיותו תופר בגדים גסים · ויש מי שהוא מרויח כ' או ל' זהובים ליום להיותו תופר בגדים דקים ומעולים : וכן נוקב מרגליות ירויח דינר זהב ביום ונוקב כלי זכוכית לא ירויחנו בשבוע א' והכל אומנים · א"כ בשכר המצות יותר ישתכר ביום א' מי שיודע סודם ממה שישתכר בשבוע אחד הבלתי יודע סודם · המשל ראובן שמעון ולוי אכלו כאחד · גד ונפתלי ודן אכלו כא' לוי המקובל זימן ובירך ב"ה וכוס של ברכה בידו וכיון למה שראוי לכוין · דן הבלתי מקובל זימן גם הוא בחבורתו ובירך ב"ה וכוס של ברכה בידו ולא כיון לפעולות הבהמה כי לא ידעו מה שנוהם מצוה ה' עשו · אך יש יתרון לשכר לוי משכר דן כיתרון האור מן החושך · ועד"ז אשר המצות וזה פשוט ליודעי חן · הן

אמת

אמת שכמו שגדול שכר היודע סודות המצות גדול משכר הבלתי יודע כך עונשו כשיעבור עבירה או יבטל מצוה גדול מאד מעונש הבלתי יודע · ומ"מ לא יאמר האדם לא היא ולא שכרה כי לא האדם בן חורין ליבטל ממנה שעל מנת כן עברנו בברית ה' אלהינו ובאלתו לעשות כל מה שהוא חפצו ובבטלנו רצונו יפקוד בשבט פשענו ולא נפרוק עולו מעל צוארינו באמור לא מדבש הקבלה ולא מעוקצה כמו שאמרו שעור ופארן במיאנם התורה · והולם צריך לידיעה ההיא ב' תנאים הא' לב נכון מלא מיראת ה' ואהבתו · הב' שקידה רבה על ספר הזהר (והאר"י ז"ל הם לא זכה לחכמה הנפלאה הזאת אלא בשביל שקידה רבה בזהר והיה טורח על לשון הזהר והיו אומרים לו עדיין לא השגת והיה מעמיק יותר עד שהיה יורד לסוף דעתו של הרשב"י ותלמידו הרח"ו ז"ל שאל לו הלא גם אני ומהרמ"ק טרחנו ולמה לא זכינו לזה · והשיב כי אמת שטרחו אבל לא טרחו כ"כ כמוהו) ·

עד **ש"ך הלכות ת"ת** דקנ"ג ע"א והנה המקובלים ושאר אחרונים הפליגו לדבר שלא ללמוד בחכמת הקבלה עד אחר אשר מלא כריסו מהשיתא סדרי והגמרא · ויש שכתבו שלא ללמוד קבלה עד שיהיה בן מ' שנה כמ"ש בן מ' לבינה מפני שצריך קדושה רבה וטהרה וזריזות ונקיות לזה ורוב המתפרצים לעלות בחכמה זו קודם הזמן הראוי קומטו בלא עת כמו שכתוב כל זה בדברי חכמי האמת :

עה **הרב יהודה** חייט בהקדמתו לפי' מערכת האלהות דף א' ע"א ראיתי בני עליה והם מועטים · ורוב העולם הרחיקו עצמם מזאת החכמה · ויש בזה כתות אם להיות בעיניהם מאוסה שלא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו ר"ל בדברים הנלווים והוא הפשט ולא די לנו הצער הזה של שכופרים בה ואומרים שאין בתורה אלא פשטה · ואם לחשבם כי מי ומי הוא אשר יבא אל שער המלך · ואם מפני פחדם משגיאה בחשבם כי שגגתה עולה זדון ומי שהוא מהכת הא' שכופרים בקבלה אוי לו ולמזלו נוח לו שלא נברא ובא וראה מה שכתב הרשב"י ז"ל בתיקונים בתיקון מ"נ וז"ל בראשית תמן אתר יבש ודא איהו ונהר יחרב ויבש בההוא זמנא דאיהו יבש ואיהי יבשה צווחין בגין לתתא ביחודא ואמרין שמע ישראל ואין קול ואין עונה הה"ד אז יקראונני ולא אענה והכי מאן דגרים דאסתלק קבלה וחכמתא מאורייתא דבע"פ ומאורייתא דבכתב וגרים דלא ישתדלון בהון ואמרין דלא אית אלא פשט באורייתא ובתלמודא · בודאי כאילו הוא מסלק נביעו מההוא נהר ומההוא גן · ווי ליה טב ליה דלא אתברי בעלמא ולא יוליף ההיא אורייתא דבכתב ואורייתא דבע"פ דאתחשיב ליה כאילו אחזר עלמא לתוהו ובוהו וגרים עניותא בעלמא ואורך גלותא (עיין באורך בערב שהאריך בפי' זה המאמר ע"ש ·

עו **שם** ועוד כתב בזהר פרשת בהעלותך ד"ל ותנח התיבה בחדש השביעי בשבעה עשר יום לחודש על הרי אררט ; ודאי האי קרא מכללא

דאורייתא

דאורייתא נפק ואתא בספור בעלמא מה אכפת לן אי שרי בהאיך או בהאי דהא
באתר חד גישרי אלא ללמד על הכלל כלו יצא ובאין איגון ישראל דאתיהיב להו
אורייתא עלאה אורייתא דקשוט ומאן דאמר דההוא ספורא דאורייתא לאחזאה על
ההוא ספור בלבד קאתי תיפח רוחיה דאי הכי לאו איהו אורייתא עלאה אורייתא
דקשוט · אלא ודאי אורייתא קדישא עילאה איהי אורייתא דקשוט · ת"ח מלך ב"ו
לאו יקרא דיליה הוא לאשתעי מלה דהדיוטא כ"ש למכתב ליה ואי סליק בדעתך
דמלכא עלאה קב"ה לא הוו ליה מלין קדישין למכתב ולמעבד מניהו אורייתא
אלא דאיהו כניש כל מלין דהדיוטין כגון מלין דעשו מלין דהגר מלין דלבן ביעקב
מלין דאתון מלין דבלעם מלין דבלק מלין דזמרי וכניש להו כל שאר ספורין דכתיבין
ועביד מנייהו אורייתא אי הכי אמאי אקרי תורת אמת תורת ה' תמימה עדות ה'
נאמנה פקודי ה' ישרים מצות ה' ברה יראת ה' טהורה וכתיב הנחמדים מזהב
ומפז רב והאלין איגון מלין דאורייתא אלא ודאי תורה אקרי תורה תמימה · וכל
מלה ומלה אתיא לאחזאה מלין אחרנין עלאין דההוא מלה דההוא ספור לאו
לאחזאה על גרמיה בלבד קאתי אלא לאחזאה על ההוא כללא קאתי כמה דאוקימנא
עכ"ל : הנה מבואר העונש המגיע לאיש אשר כזה (ואין לנו להכחיש דברי רז"ל
במדרש משלי ששואלים לאדם נפית במרכבה לפית בשיעור קומה שלי וכו' והעתק
לשונו הנה יכבד עלינו הענין · ועוד ביאר מזה הרשב"י בפ' בהעלותך דף קנ"ב
וז"ל ר"ש אמר ווי להוא בר נש דאמר דהאי אורייתא אתא לאחזאה ספור דעלמא
ומלין דהדיוטי דאי הכי אפי' בזמנא דא אנן יכלין למעבד אורייתא במלין דהדיוטי
וכו' ע"ש שהאריך) ומי שהוא מהכת הב' שאומר מי ומי הוא אשר יבא אל שער
המלך · והנה באמת החכמה רמה ונשגבה כאשר נעיד בע"ה לקמן אמנם עליהם
ועל רוממותם באמר אשר יומרוך למזמה ועליהם נא' ראמות לאויל חכמו' בשער
לא יפתח פיהו ר"ל מגיד שבעיני האויל רמות החכמות יתרשל מלמדם וזה סבה כי
בחכמה הנשגבה והרמה והיא חכמת הקבלה שהיא שער לה' לא יפתח פיהו וכתי'
בקש לץ חכמה ואין ודעת לנבון נקל וכתי' אני אהבי אהב ומשחרי ימצאונני · ויש
ביוצא בזה רבו מלספור במוסרי שהע"ה ועל כיוצ' בזה א' דהע"ה חלקי ה' אמרתי
לשמור דבריך · ורצה כי לשמור דברי ה' אני משפיל עצמי כי על כזה נא' אל תהי
צדיק הרבה אלא אני אומר חלקי ה' · נשמתי חלק אלוה ממעל וראוי אני לדבר
דברי ה' כא' ממלאכי השרת · ומי שהוא מהכת הג' שאומר' כי קרוב הוא לטעות
בדברים האלה ואפשר לבא לידי חטא וליפול בא' מן הטעיות הנוגעים במקום
גבוה · והנה הכת הזאת כוונתם רצויה ומעשיהם אינם רצוים כי לא מפני זה ראוי
להתרשל ממנה וה' הטוב יכפר בעד · כי על כל פשעים תכסה אהבה והשגיאה
שהיא עריבה לפני הקב"ה בא וראה מה שכת' הזהר וז"ל האי מאן דתאובתיה למלעי
באורייתא ולא אשכח מאן דיליף ליה בל מלה ומלה סלקא וקב"ה חדי בההיא מלה
קביל לה ונטע ליה סחרניה דההוא נהלא ואתעבידו מאלין מלין אלנין רברבין
ואתקרין

ואתקרון ע"כי כהל הה"ר באהבתה תשגה תמיד עכ"ל · ובספר הבהיר המכונה לר' נחוניא בן הקנה מבואר יותר וזה לשונו שאלו תלמידיו לר' רחומאי מאי דכתיב תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות · תפלה תהלה מבעי ליה אלא כל המפנה עצמו מעסקי העולם ומשתדל במעשה מרכבה מקובל לפני הקב"ה כאלו מתפלל כל היום שנא' תפלה מאי שגיונות כד"א באהבתה תשגה תמיד ומאי ניהו מעשה מרכבה · ועוד בס' הנזכר א"ר רחומאי מ"ר ודרך חיים תוכחות מוסר מלמד שכל הרגיל במעשה מרכבה ובמעשה בראשית א"א שלא יכשל שנאמר והמכשלה הזאת תחת ידיך דבריס שאין אדם יכול לעמוד עליהם אא"כ יכשל בהם והתורה אומרת תוכחות מוסר אבל באמת זוכה לדרך חיים עכ"ל ·

עז **שם** הנה מבואר מזה כי מצרה יזכה לחיי העה"ב אף על פי שיטגה ודאוי שלא יתרשל ממנה אעפ"י שיבאו עליו תוכחות מוסר כי מה תוחלתנו בעה"ז כ"א לקנות חיי העה"ב שיפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העה"ז ·

עח **דברי חכמים** דף מ"ר ע"ר בשם ש"ך והנה על כרחך אין סיפורי התורה כפשוטו כי הלא אברהם אבינו ע"ה למד כל התורה וכן יצחק ויעקב כמ"ש עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי (ופירש"י גזירות והרחקות על אזהרות שבתורה) מצותי חקותי ותורתי · וכתיב כי ידעתיו אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וגו' . ואם היה התורה כפשוטו הנגלה אשר אתנו היה יודע אברהם שיהיו לו בנים דכתיב ואלה תולדות יצחק בן אברהם ואיך אמר הן לי לא נתת זרע · וכן המלאכים בקשו התורה וכתיב אדם כי ימות באוהל וכתיב אשה כי תזריע גם יודע שיחיה יצחק אם כן לא היה העקידה ניסיון וכן יצחק לא היה צריך ליעתר לנוכח אשתו · ואיך רצה לברך את עשו וכתיב בה שיעקב יטול הברכות וכן בענין העגל מוכרחים הם לחטוא כי כן כתיב בתורה ועל כרחך צריך אתה לומר שהיה דרך מלבוש אחר קודם שנשתברו הלוחות ואח"כ שנשתברו הלוחות נתלבשה במלבוש אחר שהיא עתה בו וכל דור ודור כפי הנהגתו וזכות חומרו היתה ידיעתם בתורה · וכן אמרו על יוחנן בן עוזיאל שכל עוף הפורח היה נשרף בהבל פיו ופי' רש"י שהמלאכים היו באים לשמוע הדרשה וכן אמרו כשהיו עוסקים במרכבה היה האש מקיפתם משמע שהיו לומדים סודות התורה וכן אמרו רבא ברא עגלא תליתאה ; פי' רש"י שהיו לומדים ספר יצירה ׳ ובזהר מבואר שפשטי התורה בק' תבן והסוד כק' חטה · וז"ל ווי לון לבני נשא טפשין אטימין דלבא סתימין דעינין דעלייהו אתמר אין להם עינים לראות אלין אינון בעירין דלא מסתכלין ולא ידעין אלא בתבנא דאורייתא דאיהו קליפה ומוץ דילה דאתמר בהון מוץ ותבן פטורין מן המעשר · וחכימין דאורייתא מאי דרוזין זריקין תבנא ומוץ דיליה ואכלין חטה דאו[illegible] מלגאו ב"ב אתוון דאורייתא סלקין לחשבון חט"ה :

עט **אור נערב** דף ט"ז ע"א והנה אחר שדברנו במתרחקים מזאת החכמה די הצורך ובטלנו דעתם ביד ה' הטובה עלינו נבא עתה לבאר המתקרבים אליה כוונתם היאך תהיה כדי שתהיה רצויה לפני קונם ונאמר כי במתקרבים דהיינו ג' כתות מהם טועות מהם חוטאות מהם רצוות · והכת הטועה היא קצת מבני דורנו שאין להם מבוא לא במקרא לא במשנה ולא בגמרא והם עוסקים בזאת החכמה · ואין ספק שהם טועים טעות גמורה מכמה טעמים הא' שלא ראו אור הפלפול מימיהם ולא נגה אורו עליהם וקלקלו השורה ואחזו להם דרך הנמשל בחכמה זאת עד שקרובים לטעות לדמות להם גשמות בדברים עליונים וקרה להם ענין זה מפני שלא שמשו כל צרכם ונמשכו אחר פשטי המאמרים וחשבו להם כי הדברים אינם ע"ד משל ולא ירדו לעומק הסברא עד שזה גרם שרבים מהמעיינים הראוים אליה רחקו עצמם ממנה ופרקו עולה למאסם הדרך שאחזו בה העוסקים האלה ומצאו משל בפיהם כי אין החכמה הזאת צריכה פלפול וקושיות ולהם סוגרו בעדם שער ההבנה והלכו בחשך ·

פ **שם** הב' כי מפורסם בתיקונים היות סדר המדרגות בחכמת תורתנו הקדושה · מארי מקרא : ואח"כ מארי תלמוד ואח"כ מארי קבלה והם עלו להם אל מארי קבלה בלי סולם ודרך מעלות ואל יחשדנו שומע היות כוונתו בזה שהשגנו אל המדרגות האלה ח"ו · אמנם אחזו לנו הדרך אשר נורה להם שירגילו עצמם קצת בפלפול לפי הבנת שכלם וקצת בגמרא וקצת במשנה וידעו דינים הצריכים להם כדי שלא יקרה להם כדרך שקרה לחוזה בכוכבים שהוא צופה בדברים העליונים ואינו מביט בגומא שתחת רגליו וסופו נופל בשוחה עמוקה · ולכן צריך להיות להם מבוא בדינים בהנהגה הישרה : ובזה יזכה ללכת לבטח דרכו · והנה הכת החוטאת היא אותם המתקרבים אל החכמה הזאת מפני שיראו בעיניהם חכמים גדולים ואין להם חסרון אלא בחכמה הזאת וכדי להיותם שלמים בכל אחזו להם לעסוק מעט בחכמה הזאת וזה כדי שיזכו להיותם שלמים בכל חכמה ונותנים טעם לפגם וכי חכם שכמותו ודבר לפניו א' מן השפלים בחכמה זו ולא יענה גם הוא חלקו : והנה יצטרף להם בטענה זו חלק גאוה גסה אשר להם · ועוד שהם לומדים בה שלא לשמה וישתוה בעיניהם חלק מחכמה זו בחלק קצר אשר להם ברפואה ובתכונה ובהגיון ובשאר החכמות ועל אלו וכיוצא בהם ארז"ל בב"ר וז"ל רבי הונא בשם בר קפרא פתח תאלמנה שפתי שקר וכו' · יתפרכן יתחרשן ישתתקן יתפרכן יתחרשן בד"א או מי ישום אלם או חרש ואומר והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה ישתתקן כמשמעו הדוברות על צדיק חי העולמים שהעתיק מבריותיו בגאות אתמהה בשביל להתגאות ולומר אני דורש במעשה בראשית וכוז אתמהה מבזה על כבודי שאמר [illegible] ב"ר חנינא כל המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעה"ב בכבודו של מקום עאכ"ו ומה כתיב אחריו מה רב טובך אשר צפנת ליראך ולא לבוזים את

מוראך

מורלך עכ"ל · הנה הורה בפירוש על כת הזו שכבודם בקלון ימורו והחת כבודם יקד יקוד כיקוד אש העוזבים אורחות יושר ללכת בדרכי חושך והנה יכוצו רזון בחלקת ה' יכילנו מהם ומחלקם ·

כה **שם** והנה הכת הרצויה הם אותם האוחזים להם דרך הישר שיש להם חלק במקרא וחלק בגמ' והוראותיה שהם אצלנו במשנה וחלק בחכמה הזו ולומדים אותה לשמה ליכנס בסודותיה לדעת את קונם להשיג המעלה הנפלאת בהשגה האמיתית כידע' התורה ולהתפלל לפני קונם ליחד במצותיו קב"ה ושכינתיה והיא העבור' הרצויה לפני בורא כל ובזה ידעתי נאמנה כי ילך לבטח דרכו וכי ישכב לא יפחד ונאמן בעל מלאכתו להודיעו מה שלא קדמהו זולתו בתורה האלהית כי כל נשמה יש לה חלק מיוחד בתורה לא היה אדם שהשיג את כולה בלי שיור זולתי מרע"ה וגם לא הודיעה הקב"ה בכללותיה ופרטותיה בשם חכמי הדעות ותלמידים העתידים לדרוש אותה כגון אליעזר בני אומר עגלה בת שנתה וכיוצא :

כב **דברי חכמים** דף מ"ד ע"ג כתוב בס' עץ חיים שלא נברא האדם אלא לעסוק בחכמה הזאת ומי שאינו רוצה ללמוד בחכמה הזאת הם כגוף בלא נשמה ומאחר שלומדים פשטי התורה שהם עניני העה"ז הגופניים חלקם בעה"ז ובג"ע התחתון כש"ה ובשמאלה עושר וכבוד · אבל העוסקים בחכמה הזאת היא נר ה' נשמת אדם עליהם נא' אורך ימים בימינה ולא כאותם שאינם רוצים ללמוד בסודי התורה מפחדים שלא ימותו בהכנסם בהיכל המלך וכו' ואותם הלומדים בחכמ' הזאת צריך שילמדו תחלה במקר' במשנה ובגמ' כל מה שיד שכלכם מגעת בעיון בקושיו' ובתירוצים לשבר הקליפות · כי זה בלא זה לא יקום כגוף בלא נשמה ומי שהוא שכמן בלימוד הגמ' כמ"ש כל תלמיד שאינו רואה סימן ברכה במשנ שנים וכו' אז יניח ידו מהתלמוד · ויעסוק בחכמת האמת וכו' ובדורות האלו מצוה היא ושמחה גדולה לפני הקב"ה שתתגלה החכמה הזאת שבזכותה יבא משיח צדקינו ב"ב וכמה מאמרים מורים על זה אין קץ ·

כג **שם** והנה אם יתן האדם אל לבו שזכינו בדורנו זה לכתבי הקודש מהאלהי האר"י ז"ל בספרו עץ חיים מה שנתגלה לו מפי אליהו ז"ל סדר השתלשלות העולמות ובחינת האצילות וכוונת התפלות ועניני הגלגולים ודרושים רבים כאלה אשר אבותינו ז"ל לא זכו לכל אלה בדורם וכודאי אין זה כ"א רצון האל ית"ש לקרב הגאולה ע"י זה הלימוד ואותם שלא זכו בדורם ללימוד הזה מתגלגלים נשמותיהם הרבה או באים בסוד העיבור בדורות אלה ללמוד התורה ע"פ הסוד · א"כ אותו שאינו מתאמץ בלימוד זה ענוש יענש ביתר שאת על שחב לעצמו ולאחרים :

פ"ד **הרב יהודה** חייט בהקדמתו לפירוש מערכת אלהות ד"א ע"ב כתב והנה תועלותיה ידועים כי מלבד היות האדם מכיר יודע את קונו ויודע סתרי תורה וטעמי המצות · המתוקים מדבש ונופת צופים אשר ·

אשר מגרש הוא משיבת נפש כי הנפש מתחזקת בהם ומתבודדת ונדבקת עם קונה ג"כ ומשך עשיית המצות כתקנם ובאהבה רבה והיא המלהבת אותו לעשותם בשלמות · ועז"ה הכתוב מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה · ועוד יגיע לנו ממנה תועלת נמרץ בענין התפלות בא וראה מה שכתב הזהר וז"ל בעי בר נש לסדרא שבחא דמאריה מתתא לעילא לסלקא יקרא דמאריה לאתר עמיקתא דבירא נגיד ונפיק לבתר יעיר לאמשכא מעילא לתתא מהאי שקיא דלעילא לכל דרגא ודרגא עד דרגא תתאה לאמשכא ברכאן לכולא מילא לתתא לבתר בעי לקשרא קשרא בכולא קשרא דמהימנותא ודא הוא בר נש דאוקיר לשמא קדישא לשמא דמאריה וע"ד כתיב כי מכבדי אכבד ובזי יקלו: מאי ובזי יקלו דא הוא מאן דלא ידע ליחדא שמא קדישא ולקשרא קשרא דמהימנותא ולאמשכא ברכאן לאתר דאצטריך ולאוקיר שמא דמאריה וכל מאן דלא ידע לאוקיר שמא דמאריה טב ליה דלא יתברי עכ"ל · ואם לא למד בזאת החכמה איך ידע להמשיך ולקשור היחוד ועז"א דוד הע"ה לשלמה בנו דע את אלהי אביך ועבדהו · ועוד לא ראו הפתיים כי עתידים לתת עליה את הדין · בא וראה מה שאחז"ל במדרש משלי כי אחד מהדברים שמבקשים מן האדם ביום הדין הוא צפית במרכבה צפית בשיעור קומה שלי וכו' ומלבד הטוב הגנוז לעה"ב למשתדל ומתחכם בה גם בעולם הזה טועם טעם מהעה"ב ונדבק באלהיו יותר ויותר ממארי מקרא וממארי משנה · ובספר התיקונים כתב כי יקרא קן צפור לפניך וגו' אפרוחים אלין ת"ח דבגינהון שכינתא שריא על ארעא · או ביצים אלין תינוקות של בית רבן דבגינהון שכינתא שריא עם ישראל והאלין אינון מארי מקרא ובזמנא דאינון עסקין באורייתא או במצוה דאינון עבדין קב"ה ושכינתא גרמין לחברא לון כחדא ויריתין מתמן נשמתין דאתקריאו אפרין בגין דמארי מקרא ומארי משנה אינון גדפין דילה ובג"ד והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים איהי רביעא עלייהו בארבע גדפין דילה דאתמר בהון וארבע כנפים יונקים אנפי זוטרי ואינון ארבע אנפין לכל חד ובהון אימא רביעא עלייהו וזמנין דאסתלקת מנייהו אבל בנים מן מעוי דאתמר בהון בנין דרחימנו דאינון מארי דקבלה אתמר בהון לא תקח האם על הבנים דשכינתא לא זזת מנייהו עכ"ל · מכאן תראה כי יש עשר ידות למארי דקבלה על מארי דמקרא ודמשנה ואעפ"י שא"א לירד לעומקה מגר גודל ורוממות דרושיה הלא טוב אמנה ופרפר מכל נהרות ישראל הלא ארחץ בהם וטהרתי כי המעט המושג בדרושים הנשגבים והרמים יותר גדול התועלת מהרב המושג בדרושים השפלים · ואשרינו מה טוב חלקינו שזכינו אל ספר הזה מה שלא זכו קדמונינו אשר קטנם עבה ממתניו כמו רב האיי גאון רב ששת גאון והר' אליעזר מגרמישא · והרמ"בן והרא"בד והרשב"א וחכמים אחרים וזולתם שלא טעמו מדבשו כי בזמנם לא נתגלה · ואל תתמה מזה כי בודאי לא נתגלה עד הדור האחרון אשר אנחנו בו היום וסייע לזה מצאתי בס' התקונים וז"ל א"ל אליהו לר"ש ר' ר' כמה זכאה אנת דמהאי חבורא

דילך יתפרנסון כמה עילאי עד דאתגלייא לאתאי בסוף יומיא ובגינא ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו עכ"ל ·

פה **ישם** הנה מבואר מכאן שהחבור הזה היה עתיד לסיומו גנוז ובאותו זמן יתהנו ממנו העליונים דהיינו המלאכים עד שיבא דרא בתראה שאז יתגלה להתחתונים ובזכות העוסקים והמתעסקים בו יבא המשיח כי מלאה הארץ דעה את ה' כשכתוב אשר זה יהיה סבה קרוב לביאתו ח"ש ובגינא ושבתם איש אל אחוזתו · וא"ת כי בחכמה הזאת ימצאו לפעמים דברים זרים אל השכל כמ"ש הקדוש האלהי רשב"י זלה"ה לאו כל מוחא ומוחא סביל דא אלא אינון קדישין חכימין עכ"פ יש לנו להאמין בדבריו אמונה שלימה כי לא דבר רק הוא ואם רק הוא ממנו הוא וצריך שנטה לבנו על כרחנו לקבל דבריהם כאמת ובלב שלם ולעשותם עטרה לראשינו ולאמר הימיני ולבי או תשמאילו האמן כמה שהאמין הקדוש האלהי בוצינא דנהורא תפארת התנאים וכזר החכמים עדיף מנביא רבי שמעון בן יוחאי ז"ל וחבריו ·

פו **סדר היום** דכ"ו ע"א והנה כבר נודע שעיקר התורה סודותיה ורזיה הנעלמים מעיני הכל בתחלת העיון עד שמי שיש לו שכל ישים בכמו לסבול הטורח והמשא לעיין יום אחר יום עד שיגלה הענין אשר הוא מבקש והמקום ב"ה בראותו טוב כוונתו לידע ולהבין מגלה לו את חפצו הכל לפי מה שהוא אדם · וע"ז נאמר תפוחי זהב במשכיות כסף כי התפוח הוא זהב מופז חשוב בתכלית אבל הוא מנוקד ומצויר במשכיות כסף כדי לחפות עליו שלא יראה חשיבותו לכל ואינו מתגלה לכל אלא חורין וסדקין שיש מן הכסף אל הזהב ומתגלה אליו כל אשר חפץ אחר העיון והעסק בה ואחר עמל וטורח כי צריך דבקית השכל וראות העינים היטב · ומשלו משל לזה לבת מלכים שהיא נתונה בתוך המגדל סוגרת ומסוגרת ואין איש אתה בבית כ"א הנערות הראויות להת לה המשמשות לפניה ואפי' פתח המגדל אינו נמצא כ"א אחר עמל וטורח למי שיחפש בה היטב · ואח"כ צריך לחפש אחר המפתחות לפתוח אותו פתח · ואחר שיפתח הפתח הא' שהוא החיצון עדיין יש חדר לפנים מחדר וכולם סגורות היטב · ועלה ברצון המלך שלא יתן את בתו לא מפני עושר ולא מפני יופי ולא מפני יחס ולא מפני שום נר בעולם · אלא למי שישתדל להיות יכול לבקש אהבת בתו שתגלה לו מן החלון עד שתגיד אליו הפתח ויהיה חכם. וצריך לבקש מפתח אחר מפתח ויוכל ליכנס לפני לפנים למקום מושב ומשכב בתו לו תהיה לאשה ולא ימנע אותה ממנו וכן הכריז בכל מלכותו עד שבאו מקצות הארץ אל המגדל בהוא רבים והיו בהשכם והערב סביבות המגדל בכל מיני שירות ותושבחות וכל מיני ניגון לעורר את לב הנערה אולי תחפוץ באהבתו ותגלה אל א' מהם בחורין ובסדקין ועולה בנום נפשו לחורב ביום ולקרח בלילה אולי יוקד נפשו בפעמות ועב"ז לא הועיל להם שלא התמיד בענין והשב בכמעט. זמן שיבקש ימצא מבוקשו והוא לא כן

ודמת

ידמה כי לא כדבר קל ישיג לישא את בת מלך והיא איננה חוששת לו וממקומה לא תמיש וכיון שרואה אותו האיש או אותם האנשים שישתדלו הרבה מידם ולא השיגו תוחים על כל מה שעשו וחוזרים לדרכם בפחי נפש ויגעו לריק והולידו לבהלה וכן באים אנשים אחרים מאיי הים ומקצות הארץ לשמע בת המלך מיופיה ומתבונתה ומסבבים כמו כן אותו המגדל השכם והערב ומתעכבים שם יותר מן הראשונים ומתקנים כלי שיר וניגון ואמרות טהורות של פיוטים ורצויים לרצות את בת המלך ולבקש אהבתה ומתחננים אליה שלא ישובו ריקם וסוף סוף העלו חרס בידם וחוזרים בפחי נפש לדרכם כן כל יום ויום מתחדשים ובאים ממזרח וממערב לראות אם יוכלו להשיג המציאה הזאת ולדבר על לב הנערה · שתתגלה אליהם ושיסיו לרצון אמריהם אליה ועמדו כמו כן זמן מה וכיון שראו שלא השיגו חוזרו לאחוריהם בפחי נפש ונתייאשו מן המבוקש עד שבא פקח א' ערום ואמר המגדל הזה שלא בנו לו פתח ליכנס ולצאת אנכי אשב מ' יום ומ' לילה עד שאשיג את מבוקשי ואמצא איזה פתח או חלון שאוכל לראות את בת המלך או לדבר אליה ותנתן לי נפשי בשאלתי או אמות עליה ויהי כשבת האיש ההוא באותו חשך כמרץ ימים ושנים הולך ובא סביבות המגדל עד שמצא כמין חלון א' במגדל והתחיל לחטט אחריו והיו עפרי צרורות נופלים עד שנגלה חור א' קטן התחיל לצעוק ולצוות יום ויום ולקרוא לבת המלך בקול גדול ולהתחנן אליה תייקר נא נפשו בעיניה עד שיהמו רחמיה אליו בראותה שכבר התחיל למצוא מקום וטרח ועמל לבקש אהבתה התחילה לספר עמו ולדבר על לבו שלא יחוש מכל הטורח אשר טרח כי סוף הכבוד לבא וישמח ויגיל ומי שטרח בע"ש יאכל בשבת וכיון שהתחיל הוא יגמר וימצא הפתח ומשם יכנס עד שהוא בעצמו טרח יום אחר יום עד שמצא צורת הפתח בנויה בכותל התחיל לחטט אחריה עד שפתח ונכנס אחר שנכנס התחיל לקרוא ולצעוק אל בת המלך שתפתח לו החדרים הפנימים ליכנס אליה עד שראתה בעיניו וגלתה לו מקום המפתחות היכן הם והוא לקח מפתח א' ופתח חדר א' ומפתח אחר ופתח עד שמעט מעט בישוב דעתו ובהשכלת שכלו פתח את כולם ובראות בת המלך חפץ האיש ההוא בה וכל הטורח שטרח בשבילה שלחה להגיד לאביה כל המאורע והמלך שמח לקראת האיש ההוא כי פרי מעלליו יאכל · ורצה להשיאו עם בתו וגלה לו מסתרים אחרים ונתן מפתחות המגדל בידו לסגור ולפתוח כל זמן שירצה ונתן לו בתו לאשה והגדיל האיש ההוא עד מאד עד שנעשה משנה למלך וכל אשר הוא גוזר הוא מצליח ·

פז **שם** כך הוא דמיון התורה עם האיש החפץ לעסוק בה כי אין עקרי הדת וסודותיה מתגלים כדבר נקל כי אם אחר עמל וטורח הרבה מאד לעסוק בה יומם ולילה ולאכול פת במלח ולשתות מים במשורה ולמסור נפשו עליה כדאמרי' אדם כי ימות באהל ולעולם אינו מסיח דעתו ממנה בשכבו ובקימו בשבתו ובלכתו לאיש אשר אלה לו ודאי ישיג את כל אשר יחפוץ כי כמו שהוא

רודף אחר התורה ומבקש השכלה · כך תרדוף היא אחריו להתגלות אליו ולמסור
בידו גנזי סתריה ורזי עמקיה כענין שנא' תכבדך כי תחבקנה ואין לך כבוד גדול
מזה לעסוק בה תדיר וכל חפציך לא ישוו בה ולעיין היטב כל דבריה ולספור כל
תיבותיה ואותיותיה אם יש אזה תיבה או אות יתירה · ומה ענין יתירתה כי לא דבר
רק ואם רק הוא ממנו שאין אנחנו רודפים אחריה בטורח להשיג אמריה אמרות
טהורות מזוקקות שבעתים · ויש לידע כלליה ופרטיה לדקדק בהם כל מה שאפשר
ומתוך כך ולא משפטו לאור ומעקשים למישור ויברר הענין היטב ·

בא **אור נערב** דף כ"ה ע"ב עוד צריך צווי פרטי אל המתחילים בחכמה
זו שלא ילמדו אלא ממי שנהג במדות הקודמות אליה

מרים ועד כאן לאפוקי בת הטועה ובת החוטאת שלא ילמד מהם כי אני מבטיחו
שלא ימצא בידם כלל וקרוב הוא לבא אל הסכנה הרבה והיא סכנת האמונות
הנשחתות כאשר ראינו רבים טועים בדברים רבים והיא סבת זה להם המשכם אחר
הכתות הנזכרים · גם ישתדל ללמוד ממי שנהג בדרכי יושר כפי האפשר כי בידו
מסורים גנזי רבו ואל ירדוף אחר המתנבאים בידיעתם כי קולם יהמה כגלי הים ואין
בהם כדי רביעית וזה נסיתי אני פעמים רבות וקרה גם ענין זה לקנות מחברים
יחברו ספריהם בחידות ומליצות וחרוזים עד שיבאו דבריהם ברוב ענין ולא נכנים
ראשינו כזה ח"ו שאין להטיל מום בקדשים אמנם הספרים שידבק בהם האדם הם
חבורי הרשב"י ע"ה כמו הזהר והתיקונים ור"מ ושיר השירים וסבא וינוקא
ומהקדמונים אליו ס' יצירה וס' הבהיר ומדרש רות ומדרש איכה והמאוחרים אליו
מדרש מגלת אסתר מהזהר וגם ס' מעין החכמה ופרקי מרכבה ופרקי מעשה
בראשית וכיוצא וקצת פקודין הנמצאים להרשב"י ע"ה בהם ידבק האדם לאהבת
והגלית בחכמה זו ובתנאי שיעמיק בהם בעיון נמרץ ואז ימצא מבואר רוב מה
שנמצא בספרי המפרשים האחרונים ולא יצטרך אליהם · ואין ח"ו כוונתינו לפסול
אלא לבחור אל המעיין הדרך הקצרה עם היותה ארוכה והנה אל המעיין צריך
בספרים האלה ב' דרכים הא' לשנן לשונו פעמים הרבה ולציין לו ציונים כדי שיזכור
הבקיאות ולא יעמיק ראשונה הרבה והב' ילמוד במקום ב' בעיון רב כפי כחו כמצא
אל המעיין ב' הלכות בקביעות הא' בעיון בשעות הג' בפרק א' הב' בבקיאות
כפי כחו לפעמים ירבה בזה ופעמים ימעט בזה הכל לפי צורך השעה והשקט
השכל ובזה בריא לו כי ילך לבטח דרכו וישיג הדרך הישרה · ואף אם יראה אל
המעיין שאינו מבין עכ"ז לא יפסיק גרסתו מפומיה כי נאמן בעל מלאכתו
להמציאו בסתר החכמה כי כאשר ירגיל איש את בנו כן הקב"ה מזכה לעוסק
בחכמה זו מעט מעט ודבר זה נסיתי פעמים אין מספר ויש ראיה אל הענין הזה
מהזהר פ' קדושים וז"ל מאן דתאובתיה למילעי באורייתא ולא אשכח מאן דאוליף
ליה והוא ברחימותא דאורייתא לעי בה ומגמגם בה דלא ידע כל מלה ומלה סלקא
וקב"ה חדי בההיא מלה וקביל לה סתרניה דההוא נחלא ואתעבדו מאלין מלין
אילנין

אלמן רכיבין והקרון ערכי נחל הה"ר כאהבתה תשגה תמיד ע"כ"ל · ואם ישתדל לו ענין בחכמה הזאת ומתין כי כמשך הימים יתגלה לו הענין ועקר סכר החכמה הזאת היא המתנת הסודות שיגלו בהמשך הזמן וכן מוכח בכמה מקומות מהזהר שפעמים הרבה היה מתחדש להם דבר שנסתפק להם זמן הרבה ומשל כפיהם על מלהרא רדיפנא כל יומאי וכן מוכח בפ' חיי שרה כי על זה נאמר יעשה למחכה לו· פט **הרב ריקנטי** בהקדמת ס' טעמי המצות ואתה הבן זה שאומר לך עתה וזהו כי בכל מקום שבתורה תוכל לעלות המעשה ההוא או המצוה ההיא אל דבר עליוני ממנו העלהו ואז טוב לך אעפ"י שלא קבלת אותו הטעם מפי חכם מקובל (ר"ל שלא קבל אותו הטעם בפירוש אבל אמיתת ענין של זה הטעם בסודו ושורשו קבל דהיינו שמפרש איזה פסוק או מאמר או אומר טעם למצוה ע"פ הסודות שקבל מרבו ורבו מרבו עד למשה מסיני או ע"פ הסודות בבחינה הבן בחכמה הנז' · אבל המפרש פ' או מאמר או טעם מצוה ע"פ סברות בדוות וכוונות שהמציאו הפלוסופים ואינם מפי הגבורה זה האיש עובר על לא תעשה לך פסל כדאיתא בזוהר פ' יתרו דף פ"ז ע"א וכפ' בראשית דף ה' ע"א וכפ' קדושים דף פ"ה ע"א ע"ש שהחמיר מאד · אמנם החוזר תורה נביאים וכתובים ודברי רז"ל ע"פ חכמת האמת אשריו מה טוב חלקו) או אפי' לא ראית אותו כו' מספרי החכמים וכלבד שלא תאמר כי אין הדבר כפשוטו ורומז לדבר עליוני ממנו שנא' כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם וגם לא תאמר שאותו הטעם שחשבת מעצמך הוא עיקר נתינת התורה ר"ל המצוה ההיא אלא תאמר אם לא ניתנה מצוה פלונית דהויה הותה ליתן מטעם כך וכך והכריחני לומר זה בעבור שכל החכמות כולם רמוזים בתורה ואין דבר חוץ ממנה והמצות הם דבר' א' ותלויות במרכבה העליונה איש איש למלאכתו אשר המה עושים וכל מצוה ומצוה תלויה בחלק א' מן המרכבה א"כ הקב"ה יתברך אינו דבר אחד בלתי התורה ואין התורה חוץ ממנו ואינו דבר חוץ מן התורה ע"כ אמרו חכמי הקבלה כי הקב"ה ית' הוא התורה ·

נ **מכתבי האר"י** ז"ל קלת הנהגות בזאת הלימוד · מי שזוכה ללמוד חכמת הקבלה יתנהג בחסידות אף כמה שמותר מן התורה וצריך ליזהר מהקלות שהקב"ה מדקדק עם חסידיו ולכן צריך לפרוש עצמו מבשר ויין ומכל מיני תענוגים כל ימי השבוע וצריך לקיים מש"ה סור מרע ועשה טוב בקש שלום · ותסור מרע א' ליזהר בכל דקדוקי מל"ת ואפי' בדברי חכמים ז"ל שהם בכלל לא תסור · ב' לתקן את אשר עוות · ג' שיזהר מן הכעס אפי' בשעה שמוכיח את בניו לא יתכעס כלל · ד' יזהר מהגאוה ובפרט בענין הסלכה כי גדול הי הוא עון פלילי · ה' לטבול בכל עת הצורך · ו' לקדש עצמו בשעת תשמיש שלא יהנה · ז' לחשוב בלילה כל מה שעשה ביום ולהתוודות עליהם · ח' בכל צער שיבא לו יפשפש במעשיו וישוב אל ה' · ט' מיעוט העסק ואם אין לו פרנסה כ"א על ידו יכין יום ג' או ד' מתני היום ולמטה ובכוונה לעבוד את קונו · י' הזהרת

קדיבור

הדיבור וירבה בשתיקה כל מה דאפשר כמ"ש מלה בסלע משתיקה בתרין וכל דיבור שאינו של מצוה יהכרחי יזהר ממנו ואפי' דיבור של מצוה ומגע בכ"ה · ועשה טוב ה' לקום בחצי הלילה ולעשות הסדר של תיקון חצות בשק ואפר ובכי גדול ובכוונה אשר יוציא בשפתיו ואח"כ יעסוק בתורה כל זמן שיוכל להיות בלי שינה ובלבד שחצי שעה קודם עלות השחר יתעורר לעסוק בתורה · ב' ללכת לב"ה קודם עלות השחר קודם חיוב טלית ותפילין וירוית שיהיה מי' ראשונים · ג' קודם שיכנס לב"ה ישים אל לבו מצות ואהבת לרעך כמוך בתקנה ואח"כ יכנס · ד' להשלים בכל יום צ' אמנים ד' קדושות י' קדישים ק' ברכות והרמז צדי"ק · ה' שלא להסיח דעתו מן התפילין בעת התפלה · זולת בעת העמידה שאז אין בה היסח הדעת · ו' שיהיה עוסק בתורה כל היום מעוטף בטלית ותפלין ולא יסיח דעתו רק בעת שעוסק בתורה שאז אין בו משום היסח הדעת · ז' לכוין בתפלתו ע"ד הסוד · ח' שישים תמיד נגד עיניו שם בן ד' וזדעוע ממנו כאומרו שויתי ה' לנגדי תמיד שיכוין בכל הברכות · ובפרט בברכת הכהנין · בקש שלום שיהיה עמל בתורה פרד"ס פשט רמז דרוש סוד שנא' אז יחזק במעוזי וגו' ולא יחשוב שיגלו לו רזי התורה בהיותו ריק כדכתיב יהב חכמתא לחכימין גם לא יקפיד מדבר מה אפי' בתוך בתו לא על דבר גדול ולא על דבר קטן ·

נא ישם עוד צריך ליזהר של פחות יהיה בן עשרים שנה ושיהיה נשוי ומי שאין בר הכי לא ילמוד בשום צד · אסור לומר דבר של סוד למי שאינו הגון ובזהר השוו עון זה להוצאת ש"ז לבטלה בר מינן · מי שלא זכה להבין אפי' הכי יקרא הלשון כי סגולת הזהר נפלאה לזכך של הנשמה ולהאירה ובפרט דברי התקונים אם זכה ללמוד הזהר ועיין בכל מלה ומלה כי כל אות הוא חידוש בפני עצמו והדברים הנראים כפשטם אינו אלא סוד כי הוא כולו אור · בהצלחת לימוד זה מסוגל בלילות ארוכות אחר חצות ובע"ש אחר חצות ובשבתות וי"ט ובפרט בסוכה בימי סוכות ובליל שבועות כי אז ההצלחה ביותר ובגמ' קדושין אמרו שאין מוסרים את השם הלא למי שעמד באמצע ימיו ואינו כועס ועל כן · היה קבלה בידם שלא למסור החכמה הזו של למי שניסוהו בכעס ואינו כועס במס' ברכות אמרו העוסק במעשה מרכבה אינו פוסק אפילו לומר אמן יהא שמיה רבא ע"כ העוסק בחכמת הקבלה צריך שלא יסיח דעתו מן הענין אשר הוא עוסק עד גמר אותו ענין ואצ"ל שלא ישיח שום שיחה · והוא בק"ו בן בנו של ק"ו דאפי' בדברי תורה בעלמא אר"זל המפסיק בשיחה מאכילין אותו גחלי רתמים אשרי שומר פיו ולשונו בתורת ה' והנה · ובקראו בזהר יכוין שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א פנימיות דאצילות שהם קבלה וסודות התורה · קודם לימוד קבלה והזהר יאמר זאת התפלה מיוסדת מהאר"י ז"ל :

נב רבון העולמים ואדוני האדונים אב הרחמים והסליחות מודים אנחנו לך יהו"א בקידה ובשתחויה שקרבתנו לעבודתך עבודת הקודש ותתן

לנו חלק טוב בסודות תורתך הקדושה מה אנו מה חיינו אשר עשית עמנו חסד גדול כזה ע"כ אנחנו מפילים תחנונינו לפניך שתמחול ותסלח לפשעינו וחטאתינו וא"ל יהיו עוונותינו מבדילים בינינו לבינך ויהי נועם לעמדנו בספר הקבלה הזה שהוא נגד תפארת רז"ה דעולם האצילות לעשות לו מרכבה נחת רוח לפני כסא כבודך ותאציל אור מקורות נשמתינו בכל בחינותיה' ושיתגוללו כגו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידיהם גלית דבריך אלה בעולם וזכות' וזכות תורתם ותמימותם וקדושתם יעמוד לנו לקבל ברכותיהם אלו כמאמר נעים זמירות גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך יהיו לרצון אמרי פי וגו' ליחדא קב"ה ושכינתיה לשם קדושת כל ישראל ויהי נועם וגו' :

קצת הקדמות בענייני חכמת האמת

נג **הנה** לך אחי קצת ראשי פרקים לדעת את ה' אלהינו ולעובדו בלבב שלם ובנפש חפצה ·

נד **מכתבי** המקובל החכם משה פיניירו ז"ל · דע כי עלת העלות סבת הסבות אין בו לא כנוי ולא שם אפילו שם יהו"ה ולא אות ולא נקודה כלל והראיה לדבר שהרי אתמר בהקדמת תיקוני הזהר דף ה' ע"א כי מהרי דכלא לית ביה ציור דאות ונקודה הה"ד ואל מי תדמיוני ואשוה ובדף י"ג ע"א אמר אליהו רבון העולמים אנת הוא עלת העלות סבת הסבות וכו' ובך לית דמיון ולית דיוקנא מכל מה דלגאו ולבר ואתמר נמי בתיקון כ"ב דף ס"ג ע"ב דהיא דאחיד כולא וקשיר כולא (פי' עלת העלות) לא אתרמיז בשום רמיזו ·

נה **והנה** הטעם שאין בו שם או אות נקודה הוא לפי שהשם מורה על דבר קצוב ומיוחד להכיר הפרש שבין ספירה זו לחברתה כמו שכתב הר"ב ביש ספר מבוא השערים וכיון שעלת העלות הוא פשוט בתכלית הפשיטות ובהשוואה גמורה בלי גבול וקצבה לכן מוכרח שאין בו שם כי אפילו הנקודה כאילו תאמר י' של שם יהו"ה שהיא מעולה מכל שאר אותיותיו הנה יש בוי"ד שהוא נקודה אחת ראש תוך וסוף דהיינו חכמה בינה דעת ראש חג"ת תוך נה"י סוף ונודע כי יש הפרש ומעלה בין הראש אל התוך ואל הסוף וכ"ש שיש באותיות ההוי"ה הפרש ומעלה בין זו לזו כי שם הוי"ה בכל מקום שהוא הנה קו"ץ היו"ד למעלה מכולם והיו"ד למטה ממנה במדרגה ומעלה וה' ראשונה למטה ממנה והו' למטה ממנה וה' אחרונה למטה מכולם ואעפ"י שהד' אותיות הם שם אחד ועלת העלות מיוחד בו וכו נקרא יהו"ה ביחוד שלם מ"מ בע"הע בפשיטותו אין בו שום שם כנזכר בדברי חכמי האמת עם טעמו של דבר והבן היטב כי הוא עיקר גדול ·

נו **וא"ת** כיון שאין בע"הע שם וכנוי א"כ למי אנו מתפללים ולמי אנו מכנים וקוראים השמות והכנויים הכתובים בסדר תפלותינו ·

נז התשובה

נז **התשובה** הוא כי אעפ"י שע"הע אין בו שום שם כנ' מ"מ הוא נקרא בכל השמות והכנויים כדאיתא בהרבה מקומות וכפרט בר"מ פ' פנחס דף רכ"ה א' ודף רנ"ז ב' ובתיקון כ"ב דף ס"ג א' ואתמר שם כי הוא נקרא בכל השמות לא חזאה לכל חד מישראל מאתר דקראן ליה לפום ארכייהו וכן תמלא בדברי הרב הגדול בתחלת דרוש א"ק · ואל תאמר כלכך כי דברי רבותינו הנ"ל נראים סותרים אלו את אלו · דע כי אין הדבר כן כי כולם דברי אלהים חיים ודוק יפה בהם ותראה כי הם פירשו לנו הענין יפה מאד בדברים מדוייקים כדי שלא נטעה בהם שהנה אמרו כי מארי דכלא לית ביה ציור דאות ונקודה וכיוצא בזה כנז"ל · ולא אמרו בשום מקום שע"הע איגו נק' יהו"ה או שם י' או שאר השמות · אלא אדרבה אמרו שנקרא יהו"ה נמלא מכלל הדברים כי ע"הע נקרא יהו"ה ולית ביה יהו"ה ר"ל בעלמו ופשיטותו וזהו פירוש ולית ביה ·

נח **והנה** מ"ש ר"מ בפרשת פנחס דף רנ"ז ע"ב כי כל השמות הם כנויים שלו ונקרא בהם על שם פעולות שלו כנזכר שם באורך ובשאר מקומות הנז"ל ·

נט **דע** כי הכוונה היא כי כל שמותיו הם נאללים ממנו והוא מיוחד בכל שמותיו כדאיתא בס' הבהיר ולכן הוא נק' בהם וזהו שאמרו בפ' פנחס דף רכ"ה א' כי ע"הע לא אתקרי יהו"ה ובכל שמהן אלא בהתפשטות נהוריה עלייהו וכד אסתלק מנייהו לית ליה מגרמיה שם כלל · עמוק עמוק מי ימלאנו ·

ק **הנה** ממה שאמרנו תדע ותבין כי כשאנו אומרים רפאנו ה' ונרפא אנו מתפללים לע"הע מיוחד בשם יהו"ה ולהיות כי ע"הע ע"י יתודו בשם יהו"ה הוא מיוחד בשם אדנ"י לכן נקרא בשם אדנ"י כדכתיב זה שמי וזה זכרי לא כשאני נכתב אני נקרא · אני נכתב ביהו"ה ואני נקרא באדנ"י ·

קא **נמצא** כי אין הכוונה כאמרנו רפאנו יהו"ה לשכינה שנק' אדנ"י בפירוד ח"ו וגם לא לקרוא לשם יהו"ה בשם אדנ"י בפירוד מע"הע ח"ו וגם אין הכוונה לקרוא לע"הע בפשיטותו אדנ"י כי אין בו שם כנ"ל אלא לע"הע אדמיו בשם יהו"ה ואדנ"י אליו אנו קוראים אדנ"י ואומרים רפאנו אדנ"י ונרפא והבן מאד כי זהו עיקר העבודה ליחד עלת העלות בשמותיו ועד"ז תקיש בשאר השמות בהתפללך ליהו"ה אלהינו כי כל שם שתזכיר א"ל או אלהי"ם חנו"ן ורחו"ם וכיולא תכוין כי ע"הע מיוחד באותו השם וכלא נקרא נק' יהו"ה או אל או אלהים חנון ורחום וכיולא בזה בכל שמותיו ואעפ"י שמותיו הם רבים הנה כיון שהוא מיוחד בהם כולם יחד נקראים שם אחד כדכתיב ויברכו שם כבודך ולכן א"ר ילחק בפ' יתרו דף כ"ה ב' ואינון שמיה ולא אמר ואינון שמותיו להורות שכולם שם אחד ע"י יחודו בהם וכולם נכללים בשם יהו"ה כי כל שמהן שוי ע"הע כנויים לשמא דא ולית שמא עד אין סוף ועד אין תכלית דבירכא ואלטגנא מן דא ·

קב **והנה** בשכינה מתיחדים כל הי"ס כדאיתא בתקוני ז"ח דף י"ב ע"ג ואגנו הי"ס המיוחדים בה ע' שם יהיה כל חד וחד מאבהן ידע ליה לקב"ה ומגו אספקלריא דוליה כנז"ל ·

קג **ודע** כי בשכינה אשהמודע עה"ע וכמ"ש אליהו ז"ל בתקוני זח דף י"ב הנז"ל וז"ל והמשכילים יזהירו מאן משכילים אלין דאין כהון שכל למנדע למארי עלמין דאיהו עה"ע בשכינתא דאתמר בה זה השער לה' צדיקים יבאו בו שע"ר כחושבן אתוון עשר כלילא מי"ס וכו' ·

קד **והנה** גם במתן תורה שלא היה יום כמוהו שכל ישראל השיגו מדרגת הנבואה כל א' כפי מדרגתו וכולם שמעו אנכי ולא יהיה לך דע כי לא שמעו אלא מפי הגבורה בלבד שהיא השכינה הנק' אלהים כדאי' בז"ח פ' יתרו דף ס"ו א' וז"ל וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר איהו כלחודוי דאתכליל מכולהו קלי ואיהו הוא דאמר בתקיפא וחילא דכולהו וכו' ·

קה **נמצא** שכל האלהות עד אין סוף היה מיוחד בשם אלהים והוא לבדו המדבר בכח כולם וביחודם ואמר אנכי ה' אלהיך וגו' ועיין בתיקון י"ח דף כ"ח א' שיש שם עניינים בענין הנבואה וכולם ע"י השכינה והיא נק' אדני והיא היכל ה' בכל אבר ואבר ·

קו **ועתה** דע מ"ש בזהר פ' משפטים דף נ"ו ע"א ת"ח כל שמהן וכו' וכבר כתבנוהו בסוף ס' אורחות חיים ע"ש ועיין במה שכתבנו בתחלת ס' אורחות חיים דף ג' ודף ד' ·

קז **הנה** כתבנו לעיל כי אנו מכנים וקוראים לעה"ע יהוה בכנויו כי הוא שמו וזכרו · וצריך שתדע כי הרבה פעמים אנו מכנים שם יהו"ה ושאר השמות למדותיו ולא שיו וז"ס מנין שהקב"ה מתפלל שנא' ושמחתים בבית תפלתי מנין שהקב"ה מניח תפילין שנא' נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו וכתיב וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ואתמר באדרת נשא דף קמ"ד ע"א דבזעיר אפין אתמר ותמנה כיוצא בזה בהרבה פסוקים ובס' הזהר והתקונים ובמדרשי רז"ל שאין לפרש דבריהם בעה"ע כלל אלא בשמותיו ומדותיו בלבד ובפרט כל הברכות כי כולם הם לשמו כדכתיב וברכו שם כבודך אבל הוא ר"ל עה"ע מרומם על כל ברכה ותהלה ·

קח **ועתה** דע כי מה שנז"ל בענין כוונת תפלתנו הוא ממש הענין שגילו לנו רז"ל בספרי באמרם בכל קראינו אליו אליו ולא למדותיו ועיין בפירושנו בתחלת ס' אורחות חיים דף י"ד ע"ב ·

קט **נקוט** האי כללא בידך כי עה"ע מיוחד בכל שם ושם משמותיו ונק' בהם בהתפשטות נהוריה עלייהו כי איגון כגוונין רוליה ע"ש שזבדין דוליה · ואתמר בז"ח דף כ"ה וז"ל בקוטא ואיהו אפיק כולא מכח לפועל ואיהו משנה עובדוי וביה לית שנוי ובגין דאיהו באלין ספירן מלגו ובהון ברא וצייר ועבד

כלא שוי תמן יחודיה וכו' ע"ש · ודע כי עה"ע מיוחד בכל שמותיו ועליו אמר ר' שמעון בזהר פ' בראשית דף ט' ע"א דלית אלהא אחרא בר קב"ה בלחודוי ודבר ברור הוא שאין דבריו אמורים בעה"ע בפשיטותו שהרי כל שמותיו הם עלם האלהות אלא מ"ש דלית אלהא אחרא בר קב"ה בלחודוי הכוונה הוא על עה"ע מיוחד בכל שמותיו וכולם כלולים בשם יהוה וליח שמא רברבא ושליטנא מן דא לעילא עד אין סוף ולתתא עד אין תכלית כנז"ל ·

קי **הכלל** העולה כי עה"ע הוא מיוחד בשם יהו"ה בסוד זה שמי וזה זכרי והיינו קב"ה ושכינתיה (והנה קב"ה ושכינתיה ביחוד עה"ע הוא מיוחד בת"ת ומלכות דקיטו ופרט כתרא) וכולא כחדא כק' יהו"ה ז"ס וידעתם כי אני ה' אלהיכם וה"ס אנכי ה' אלהיך וה"ס אני ה' הוא שמי וכמו שכתבנו משם ר' יצחק הוא ושמי חד הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמיא ·

קיא **עוד** יש לך לדעת כי האצילות אינו ענין שנשתנה או שנתחדש במאציל או בנאצל דבר אשר לא היה טרם האצילות חלילה כי כבר זכרנו כי אצילות הספי' הוא האלהות ית' ואמרנו בתחל מחנה האמונה כי האלהות יתברך לא ישתנה מדבר לדבר · אבל ענין האצילות הוא שנתגלה בו כח הכמוס והחתום לצאת מן הכח אל הפועל · והמשל בזה מהדלקת הנר מהגחלת ומעלה להבה כי לא נודע להבה בגחלת עד יצאתה לפועל לאור העינים וידוע כי אלהבה בגחלת בכח ובצאתה מהכח לאור בפועל אין חידוש בלהבה אך הפיעל שהוא האור שנתגלה הוא חידוש לרואה עתה ולא עדי גם בצאת הלהבה מן הגחלת אין חסרון בגחלת אבל יש בגחלת על השלהבת מעלה לעיני הרואה אותה עתה ולא טרם הראותה ר"ל טרם השלהבת והנה קדמה במעלה · כן הוא הנמשל באצילות כי הספי' שהם הכחות שהם במאציל עד עלות הרצון מאתו ית' להתגלות לצאת מהכח אל הפועל · ר"ל היות כל כח וכח יסוד לפעולה העתידה לצאת ממנה בעולם השפל שלמות תחלת המחשבה (פי' בשלמות תחלת הספי' הראשונה הנקראת מחשבה) ולא יתערב דברו כדברו עד עלות הרצון מאתו כאשר יתבאר קצרו של דבר אין חסרון במאציל · ולא חידוש בנאצל אך מעלת המאציל על הנאצל בהקדמה כמעלת הגחלת על השלהבת ·

קיב **אור נערב** דף ל"ד ע"א עוד צריך שידע שיש אל המדות שמות שאינם נמחקים והם אהי"ה בכתר · יה חכמה · יהו"ה בניקוד אלהים בינה · א"ל חסד · אלהים גבורה · יהוה ת"ת צבאות נצח והוד אל חי יסוד אדני' מלכות · והשמות הם הם הספי' ואין הענין שיהיו שמות מיוחסית לספי' ח"ו אלא השמות הם הספי' והספיר' והשמות הם שמות הא"ס כפי פעולתיו ובכל מקום שיתואר בו שם הויה יהיו עשר שמות אלה מגלים פרטי ההוי"ה ההיא וכללותיה כי קוצו של יו"ד הרומז לכתר עליון ושם אינו נהגה הנה אנחנו נקראהו' בשם אה"יה וה"ר עצמה בכל מקום שהיא שמה העצמי י"ה וכן כולם וזה לנו יחוד

נפלא כי השבח וההודאה והתפלה והיחודים שאנו עושים ע"י השמות הקדושים האלה יחשוב השומע שהם בספי' א' בלבד או ב' ח"ו כפי הוראת הזכירות הפרטיות ואינו אלא יחוד כל הי' ספי' והי' הוי"ת שנזכיר בפ' ה' כהגלית נגלות בפינו ובלבבנו אותה הזכרה הפרטית המשמשת לאותו אבר המיוחד שבכל הי' הוי"ות כמלא כלל צריך לפרט כלל ופרט צריך לכלל בכח היחוד האמיתי והוא פלא וצריך שידע כי הסדר היותר מפורסם בין המקובלים לציור הספי' הוא כח"ב כעין סגולתם ותחתיהם חג"ת כעין סגו"ל · ועוד נה"י סגול ב' ומלכות תחתיהם באמצע · והטעם כי החכמה שורש אל החסד והכתר שורש אל הרחמים והבינה שורש אל הדין : כזה ·

כתר

אהיה

בינה	חכמה
יהוה	**יה**
גבורה	חסד
אלהים	**אל**

ת"ת

יהוה

רחמי שלימו דכולא עיקרא דכולא קיטרא דמהימנותא אחיד לכל סטרין ודא ת"ת ישראל

הוד	נצח
אלהים צבאות	**יהוה צבאות**

יסוד

אל חי

מלכות

אדני

הקדמות והתחלות הצריכות אל המתחילים ליכנס בחכמת אמת שלקטתי אותם אני הצעיר **יוסף אירגאס** ס"ט מתוך כתבי האר"י זלה"ה כדי לזכות את הרבים ·

א **ראשונה** צריך שידע כי הבורא א"ס הוא אחד ואין לו שני ונקרא א"ס על שם שאין תפיסה בו לא במחשבה ולא בהרהור כלל ועיקר כי הוא מופשט ונבדל מכל המחשבות ואין שום נמצא השגה בו כלל והוא קדם אל כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים ולא היה בו זמן התחלה וראשית כי תמיד היה נמצא וקיים לעד ואין לו ראש וסוף כלל ·

ב **צריך** שידע כי אין בא"ס בחינות או פרט מקצתו אל קצתו ולא ידבק בו בחינת מעלה ומטה פנים ואחור אלא אחדות שוה בהשואה גמורה ולכן לא היה בו שום שם וכינוי. כי השם מורה על דבר קצוב ומיוחד גם לא שום דמיון ותמונה כלל : גם לא נוכל לכנותו רחום וחנון כי מכיון שלא היו נבראים על מי ניכר רחמנותו וכן בשאר הכנויים כנז' בפ"ר דף רנ"ז ·

ג **כאשר** עלה ברצונו הפשוט להאציל העולמות להוציא כחותיו מן הכח אל הפועל כי אינו יכול להקרא רחום וחנון מלך ודיין וכיוצא אלא אחר בריאת העולם אז הוצרך תחלת הכל לברוא המקום והחלל הפנוי לשיאציל בתוכו העולמות כאדם הבונה בית חתנות לבנו ואח"כ מכניסו בתוכו ועושה לו חופה ·

ד **אחר** אשר ברא ועשה המקום של כל העולמות · ברא העולמות עצמם שהם חמש עולמות · עולם אדם קדמון · עולם האצילות · עולם הבריאה · עולם היצירה · ועולם העשיה · וחמשתן כלולות בהוי"ה אחת כי עולם א"ק הוא קוצו של יו"ד והיו"ד עצמה עולם האצילות · והה' בבריאה · והו' ביצירה · והה' אחרונה בעשיה · וחמש עולמות הללו הם כדמיון חמש בתים זו למעלה מזו ·

ה **העולם** הראשון והעליון הוא הנקרא אדם קדמון לכל קדומים · ואל תחשוב שנקרא כן מפני שהוא קדמון בלתי התחלה וראשית · כי אין הדבר כן וכמ"ש הרב בשע"י ענף א' וז"ל ואמנם אצילות א"ק הזה ומכ"ש שאר העולמות שתחתיו היה להם ראש וסוף והיה להם זמן התחלת הוייתם והאצילותם עכ"ל אבל נקרא בשם קדמון מפני היותו קודם לכל שאר הנאצלים כמ"ש שם בענף ד' · ושמור העיקר הזה שאין לך לצייר שום נמצא קדמון מבלעדיו כלל ועיקר :

ו **זה** האדם קדמון כולל עשר ספירות ואלה שמותם כתר חכמה בינה חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד ומלכות ובתחילה נאצלו בצורת עיגולים אלו בתוך אלו ע"ד תמונת עולם הגלגלים ואח"כ בתוך אלו העשר ספירות דעיגולים מתפשט.

מתלבש ביושר כציור אדם א' כלול מרמ"ח איברים והם עשר ספירות אחרות מלובשות כציור ג' קוים · ודע כי כל ספירה וספירה בין ביושר בין דעיגולים נפרטת לעשר ספירות · ועשר ספירות מעשר ספירות עד אין תכלית וכלל זה הוא כולל בכל העולמות · אצילות · בריאה · יצירה · ועשיה : ובכל פרט ופרט שיש בכל עולם ועולם מהם · יש בו שתי הבחינות הנז' שהם עיגולים ויושר :

כזה

כתר

חכמה בינה

חסד גבורה

תפארת

נצח הוד

יסוד

מלכות

ז **כתר** של א"ק הוא הנאצל הראשון הכולל בו שרשי הספירות וכל הנמצאים באחדות גמור כי בו הטביע המאציל כח חותמו ומתלבש בו מבלי אמצעי בסוד קוצו דא"ס ולכן תתעלה מעלתו ותתפלא כי הא"ס האצילו בתכלית השלימות כידוע שמהפשוט יוצא פשוט כדי שיוכל לקבל השפעת הא"ס שהוא אחד פשוט רחוק מכל ריבוי ושינוי וחידוש וגבול · וכיון שזה הכתר דא"ק הוא בתכלית האחדות מבלי שימצא שם גילוי שרשי הנמצאים לפיכך לא נוכל לדבר בו כלל ·

ח **הקרקפתא** של זה הא"ק שהוא בחי' ראשו עד מקום האזנים הוא סוד החכמה שלו ונקרא שם ע"ב כזה יו"ד ה"י וי"ו ה"י ואין לנו רשות לדבר יותר מזה במקום גבוה זה ·

ט **מבחינת** האזנים של א"ק מתחיל שם ס"ג כזה יוד הי ואו הי כלול מטנת"ה · וכמו שמהאזן יוצא הקול כמו כן מבחינת האזנים של א"ק יוצא אור עליון · ולא נתלבש בשום כלי כי אין יכולת בכלים לסובלו · וכן האור היוצא מהחוטם הוא בלתי מתלבש בשום כלי · אך האור היוצא מספה של א"ק נעשה לו כלי א' מן בחי' הפה עד הטיבור · ונקרא עולם העקודים להיות האורות ההם עקודים ומקושרים בכלי א' ואז התחיל איזה מציאות של הגבלת אור הנאצל מה שלא היה יכול להיות קודם לכן · ומהטיבור עד סיום רגלי א"ק מתפשט עולם הנקודים שהם עשרה נקודות אורות וכלים וכאן היתה שבירת הכלים אשר נתקנו אח"כ בשיתוף שם מ"ה החדש ונעשה מהם עולם הברורים הנקרא עולם האצילות ·

י **ענין** הכלים הנזכרים הם סוד אותיות ושמות שהם צורות נאצלות אשר יש בהם כח להגביל פעולות האורות שבתוכם · שלא יהיו מתפשטים לאין תכלית · ומציאות זה מתחיל בעולם העקודים אבל עיקרו הוא בעולם האצילות אמנם למעלה מעולם העקודים אין שם שמות ואותיות · ומה שכתבנו (בסעיף ח') שבקרקפתא דא"ק הוא שם ע"ב ובאזן שם ס"ג הוא בהשאלה דרך משל לשכך את האזן אנו מדמים שם ממה שיש בעולם האצילות · לא שיש שם שם מן השמות כי הוא אור פשוט ואין שם בחי' כלי ·

יא צריך

יא **צריך** אתה לדעת צורך ותועלת הספירו' הנק' כלים ומדות וכאורים דרך כלל. א' כי שנה כוונת הא"ס בבריאה להודיע אלקותו אל זולתו ונגלות לעיני הנבראים גדולתו כדי שיהא ניכר ומושג כנז' בענף א' וכפירושו לס' דצניעותא דף כ' ע"א ולפיכך הוצרכו המדות כי בלתי זה לא היו יכולים הנבראים להשיג גדולתו. הב' כדי לפעול פעולות בעלי גבול ותכלית. דכיון שהא"ס הוא בלתי בעל תכלית לא יפעול פעולות מוגבלות ובעלי תכלית. ולכן הוצרך להמציא תחלה כח הגבול שהם המדות המגבילות אור השגחתו אל פעולות בעלי גבול ותכלית. וכן יגבילו המדות השפעת הא"ס באופן שיוכלו לקבלו התחתונים וקטני המציאות אשר לא היו יכולים לסבול גודל רחמיו וליהנות מזיוו בלתי זה כנזכר באוצרות חיים דף ו' ע"א. הג' לצורך ההנהגה כי בא"ס אין אנו יכולים לדבר ולא לצייר לא דין ולא רחמים לא רוגז ולא כעס לא שינוי ולא גבול ולא שום מדה עיין ספרא דצניעותא של האר"י ז"ל. וכל העניינים האלו וכיוצא בם צורך אל הנהגת הנמצאים. לפיכך הוצרכו המדות כי על ידיהם יפעל הא"ס העניינים הללו ולא ישיגהו מזה שינוי כלל כמו שיתבאר במקומו. הד' לצורך התפלה שהיא אל הא"ס ולא לזולתו ח"ו. וכיון שהוא אחד פשוט בתכלית האחדות היאך נוכל לדבר בו ולקרותו בשום שם. ולפיכך הוצרכו המדות כדי להקרא רחום וחנון ארך אפים וכיוצא כנזכר בתחלת ספר אוצרות חיים כי על ידי המעטת האור העליון ואצילות הכלים נוכל לומר מה לקוראו רחום וחנון ושאר השמות והתוארים ולבקש מלפניו כל צרכנו כמו שיתבאר במקומו בע"ה.

יב **העשר** ספירות שהם כלים דעולם האצילו' יש להם שמות שאינם נמחקים ואלו הם הכתר נקרא אהי"ה. החכמה י"ה. הבינה הוי"ה בניקוד אלקים. החסד א"ל. גבורה אלקי"ם. התפארת הוי"ה בניקוד לעולם. הנצח ה' צבאות. ההוד אלקים צבאות. יסוד אל ח"י ושדי. ומלכות אדנ"י. והנשמה ועצמות שלהם הוא הוי"ה בניקוד קמץ בכתר. והוי"ה בניקוד פתח בחכמה. ובניקוד צר"י בבינה. ובניקוד סגו"ל בחס"ד. ובניקוד שב"א בגבורה. ובניקוד חול"ם בת"ת ובניקוד חיר"ק בנצח. ובניקוד קיבו"ץ בהוד. ובניקוד שור"ק ביסוד. ובמלכות הוא הוי"ה בלי ניקוד וכפי קבלתם כך תנקד ההוי"ה שלא וזכור אל תשכח כי בכל מקום שתמצא לשון אורות הכוונה היא על הנשמה ובכל מקום שתמצא לשון כלים הכוונה היא על צורת אדם בעל רמ"ח איברים הנקרא כלים.

יג **העשר** ספירות של עולם האצילות נחלקות לחמש בחינות אשר כל בחינה מהם היא פרצוף א' שלם כמראה אדם וזה סדרן. הכתר הוא פרצוף א' מעשר ספירות ונק' א"א. החכמה היא ג"כ פרצוף א' מי"ס ונקרא אבא. הבינה היא פרצוף א' מי"ס ונק' אימא. ושש ספי' חג"ת נה"י הם פרצוף א' מי"ס ונק' ז"א. ומלכות היא פרצוף א' מי"ס ונקרא נוקבא דז"א. וכלל זה הוא בכל ד' עולמות אצילות בריאה יצירה ועשיה. ואעפ"י שאמרנו לעיל (בסעיף ו')

כי כל ספירה וספירה כלולה מי' ספירות מ"מ אין בה חלוקי פרטי אברים כמו שיש באלו החמשה כתר חכמה בינה ז"א ונוקבא · המשל הזרוע של האדם עם היותו אבר מאברי הגוף יש בו כח כלם כנודע שיש בו ורידי הראש והלב והכבד ושאר הגוף כנודע לרופאים שמקיזים דם מהזרוע לתועלת כל הגוף · אבל הכח הנזכר והניכר בזרוע ימין הוא בחי' חסד ועד"ז בכל ספירה אבל בחמשה ספירות הנז' יש היכר פרצוף בכל א' מהם מרמ"ח אברים גמורים שהם הי"ס של הפרצוף ההוא באופן זה כי הגלגלתא היא הכתר והג' מוחין הם חב"ד וב' זרועות הם חסד וגבורה והגוף הוא ת"ת · וב' שוקין הם נצח והוד . והיסוד הוא האמה והעטרה של האמה היא מלכות ·

יד **הכתר** שבכל עולם שהוא פרצוף א"א הנה הוא מגיע עד קרקעית אותו עולם ואו"א מלבישים הגוף שלו דהיינו חג"ת נהי"ס · ונשאר ראש הכתר מגולה גבוה עליהם וכן ז"א מלבשים לאו"א ז' התחתונות שלהם· וראש או"א גבוהים ממנו · וכן מלכות נוק' דז"א מלבשת הז' תחתונות של ז"א וראשו גבוה ממנה · אמנם רגלי א"א ורגלי או"א ורגלי זו"ן כלם שוין למטה בסיף אותו עולם באופן כי אין ניכר מכל א מהם כ"א הראשים אבל גופותם מתלבשים אלו בתוך אלו ·

טו **העשר** ספי' שבכל עולם הם נכללות יחד בהוי"ה א' כי ספירת הכתר הוא קוץ היו"ד והיו"ד עצמה היא בחכמה וה' ראשונה בבינה והו' בז"א הכולל ו' קצוות וה' אחרונה במלכות · ומכל אות ואות יוצא שם הוי"ה במילוי . וזה ענינו מהי' שבחכמה יוצא שם ע"ב כזה יו"ד ה"י וי"ו ה"י ומהה' שבבינה שם ס"ג כזה יו"ד ה"י וא"ו ה"י ומהו' שבז"א שם מ"ה כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א ומה' האחרונה שבמלכות יוצא שם ב"ן כזה יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה · ועד"ז בפרטות כל פרצוף ופרצוף ·

טז **כל** פרצוף ופרצוף מהחמש פרצופים שבד' עולמות אבי"ע יש לו ג' כלים לכל ספירה וספירה זה בתוך זה ונמצא שיש לכל פרצוף ל' כלים עשרה פנימיים תוך עשרה אמצעיים ועשרה אמצעיים תוך עשרה חיצוניים ובתוכם הוא העצמות שלהם ונחלקת לחמש בחי' נפש רוח נשמה חיה יחידה הנפש מתלבשת בתוך הי"ס הנק' כלים חיצוניים · והרוח מתלבשת בתוך הי' ספירות הנק' כלים אמצעיים · והנשמה מתלבשת בתוך י"ס הנק' כלים פנימיים ובתוך הנשמה היא בחי' החיה ובתוכה היחידה · וכבר ביארנו לעיל בסעיף י"ב שבחינות העצמות הם עשרה הויו"ת מנוקדות קמ"ץ ופת"ח וכו' וכל הוי"ה היא ד' אותיות עם קוץ הי' הרי חמש והן הם החמש בחי' נרנ"ח"י שבכל ספירה וספירה ·

יז **דע** כי כל עולם ועולם אין בו אלא ד' יסודות והם ד' אותיות הוי"ה שהם חכמה בינה ת"ת ומלכות . אמנם הכתר הוא בחינה עליונה שאינה מכלל העולם ההוא · אלא דומה אל כתר אשר בראש המלך ואינו מכלל ראשו

ולפיכך

ולפיכך אין הכתר נחשב בכלל הי"ס אלא מתחילים מהחכמה הנקראת ראשית: ובמקום הכתר משלים הדעת למנין הי"ס · ועם כל זה לפעמים אנו מונין הכתר במנין הי"ס · והטעם הוא לפי שלעולם הכתר היא בחי' ממוצע' מהעליון והתחתון כי כתר א"ק היא בחינה ממוצעת ממאציל ונאצל · שיש בו חוט הא"ס המאציל · וכולל שרש י"ס א"ק הנאצל · וכן כתר דעולם האצילות כולל ב' בחינות · בחינת כללות כל מה שלמעלה · ויש בו שורש כל הי"ס דעולם האצילות ושתי בחינות הנז נקראי' עתיק ואריך אשר שניהם הוא ספירת הכתר חציו העליון נקרא עתיק וחציו התחתון נקרא א"א · ועתה אל תתמה. אם לפעמים אנו אומרים כי י"ס דאצילות נחלקים לד' אותיות הוי"ה ופעמים אנו אומרים שנחלקים לה' פרצופים כי כשאנו אומרים שהם ד' הוא מנין הנאצלים ממש כפי על: וכשאנו מונין ה' פרצופים הוא כשאנו מונין שרש הנאצלים עם הנאצלים עצמן · ודע כי על דרך זה הוא בכל י"ס שבכל עולם ועולם וכן בפרטיות בכל פרצוף ופרצוף כי לעולם כל בחי' ובחי' נק' העליונה מאציל והתחתונה נאצל · ואין הנאצל פחות מד' אותיות הוי"ה אפילו בי' ספי' פרטיות והבחי' אמצעית ביניהם הנק' כתר והבן:

יח הדעת הוא נשמת הת"ת כמ"ש בתיקונים ופירושו הוא כי בדעת יש ו"ק שהם שרשים אל ו"ק דז"א · ולפי שלקח הדעת חצוניותו של הכתר לפיכך הדעת משלים למנין הי"ס במקום הכתר ·

יט אחר שידעת שיש ב' בחי' הנק' אורות וכלים כנ"ל (בסעיף י"ב) דע כי האורות שהם הנשמה מתחלקים לב' בחי' והם אור פנימי · ואור מקיף · והענין הוא כי האור הפנימי הוא הנכנס תוך הי"ס הנק' כלים להאיר בהם ולהחיותם כמו הנשמה הנכנסת ומתלבשת תוך גוף האדם ומאיר בו · ומקיף אותו ואור זה הוא ממועט להיותו יכול להתלבש תוך הכלים · אבל אור מקיף הוא אור גדול ממנו אשר אין כח בכלים לסובלו ולהגבילו בתוכם ונשאר בבחי' אור מקיף עליהם מבחוץ ומאיר להם · באופן שאין לך שום אור בכל העולמות שאין בו שתי בחי' אלו שהם אור פנימי בתוך הכלי ואור מקיף מבחוץ סביב הכלי · וגם באדם התחתון יש ענין זה ככתוב במקומו ·

כ כמו שנחלק האורות יש בהם ב' בחי' הנ"ל כן נחלק הכלים ויש בהם ב' בחי' כיוצא בשו · והיא כי אין לך שום כלי שאין בו ב' בחינו' והם בחי' פנימיות הכלי אשר שם התלבשות והתדבקות האור הפנימי · ובחינת חצוניות הכלי אשר עליו מבחוץ סובב האור המקיף כנ"ל · וכשם שאור המקיף גדול מאור הפנימי · כן חצוניות הכלי הוא יותר מעולה מפנימיות הכלי ·

כא כבר כתבנו לעיל (בסעיף י"ו) כי העצמות שהוא האור הפנימי נחלק לחמש בחי' נר"ן ח"י ועד"ז הוא האור מקיף שהם י"ס ונחלקים לה' בחי' נר"ן ח"י · האמנם זהו דוקא בכל העולמות והאורות שיש מהקוים של א"ק ולמעלה בהם יש תמיד כל הבחינות אלו שלימות שהם ה' אורות פנימי

הכוללים

הכוללים י"ס פרטיות וה' מקיפים הכוללים י"ס פרטיות כנז' · אבל מן הפה של א"ק ולמטה עד סוף העולמות לא יש רק ה' אורות פנימים וב' מקיפים הראשונים שהם כנגד יחידה וחיה של כל פרצוף ופרצוף מהם ולא עוד כי האור נתמעט משם ולמטה ·

כב **דע** כי כשמסתלקים האורות מתוך כליהם ועולים למעלה · אינם מסתלקים בכל בחינותיהם · אלא מניחים מהם עצמם ומבחינותיהם קצת הארה למטה במקום אשר עמדו שם בראשונה · וזה ההארה איננה נעקרת משם לעולם ועד · ונק' זאת ההארה רשימו כסוד פ' שימני כחותם על לבך הנז' בסוף פ' משפטים בספרא ·

כג **בבר** כתבתי לעיל (סעיף י"ז) כי כתר דאצילות מתחלק לב' חלוקות שהם עתיק יומין וא"א · ודע כי הא"א נחלק גם הוא לתרין רישין · והם הכתר שלו · והחכמה שלו · באופן כי כתר דאצי' שהוא עתיקא קדישא הנז' באדרא כולל תלת רישין · רישא עילאה הוא עתיק יומין · ותרין רישין תתאין שהם כתר וחכמה דא"א :

כד **כמו** שהכתר נחלק לב' פרצופים שהם עתיק יומין וא"א · גם החכמה נחלק לב' פרצופים והם פרצוף אבא ופרצוף ישראל סבא וכן הבינה נחלקת לב' פרצופים והם אימא · ותבונה וכן ז"א נחלק לב' והם ישראל ויעקב וכן מלכות נוק' דז"א נחלקת לב' והם לאה ורחל :

תקונים

תיקון המלכות הוא שאדם בשותה ועונתה ור"ל ברמיזה ולומר בשירות ותושבחות ושמירת ליל שבת וכוס של ברכה · וצדקה לעניים ·

תיקון היסוד לתקן ולשמור ברית קדש ברית הלשון וברית המעור שלא יבא לידי הוצאות שז"ל ח"ו ותיקונו ללמוד סודות התורה בקדושה ובטהרה ·

תיקון נ"ה ללמוד וללמד עם תלמידים הגונים ולא ע"מ לקבל שכר וג"ח ליתן עצות טובות לחבירו ·

תיקון הת"ת ללמוד תורה לשמה בפרט סודות התורה ולהחזיק במדת הענוה ושמירת יום שבת ובפרט בסעודה שלישית ·

תיקון הגבורה להגביר מדת הרחמים על מדת הדין ויצ"הט על יצ"הר ·

תיקון החסד לאהבה את השם הנכבד והנורא והכל בזריזות וחשק ובדיבוק ולגמול חסד לכל :

תיקון הבינה התשובה שלימה ווידוי ·

תיקון החכמה מחשבות טהורות והתבודדות ולהחכים ביראה ·

תיקון הכתר ענוה ·

כתיבי בעיר המהוללה פאס יע"א מפי החו"ש כמוה"ר **יוסף אשרקי** המכונה בן פרינ'ה שיפר של הרב המובהק כמוהר"ר **אליהו צרפתי** זלה"ה לכבוד החכם השלם והכולל שד"ר כמוה"ר

יצחק אירגאס נר"ו

סימן יוסף אשרקי חזק לטעם אליך קוני ולגויים טרא כי עמרם

יום זה הוד בערב · היא רב · חסד"א וחנ"א · האיר וזרח · פרח · נטע שושנה · גנת ורדים · אגדים · קריה נאמנה · בה"ע ש"ש וד"ר · בקר"ש כאה"ר · פרי עץ הדר · קדש הלולים ·

ובפה נא אפנה · בשיר · בתוך עלמות · תופפות · יפות · עפות · מדבר קדמות · בנבל עשור · מישור · נביא ורחמותי · ובנ"י עלונה · לנפ"ש חיה · אבן שתיה · היא שבע מושלים ·

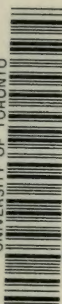
סלת מנופה · יפה · עד"ה ונ"לה · חכם גבר מתגבר · מאד נעלה · נודע בשערים · שרים · לשם ולתהלה · גול"ת כותר"ת · זקב עטר"ת · רבת תפארת · הוא רב פעלים ·

פורש כל סתום · חתום · עיון וסברא · בחכמה רמה · עלמה · מהדור"א בתרא · כמותו טעמו · עמו · דרך ישרה · סול"ך בי"ושרו · עוב"ד א"ת יוצר"ו · הודו והדרו · יושב אהלים .

א"ר 'שוכן 'רומה 'קומה · 'ונתך הומה : 'חון תחון 'זכור · תזכור · שם נהלמה · זכות כשחק · 'ונחק · עולה תמימה · 'קב"ל שגיוני · מענה לשוני · חלף קרבני · שיר והלולים ·

חכם קום קרא · תורה · כמעט מילים · חוק במורא · טרא · טל חונן דלים · רשים נחלשים · עשים · רצון אל אלים · בר"ך ש"ל תמ"ים · ר"ם ע"ל כל רמים ; תו העולמים · בתוך הקהלים ·

תם

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01649442 9